

ГРАД ЛЕСКОВАЦ

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН
ЗА СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ РОМА И РОМКИЊА
У ГРАДУ ЛЕСКОВЦУ
ЗА ПЕРИОД 2026-2028. ГОДИНЕ

(Н А Ц Р Т)

Лесковац, 2026.

САДРЖАЈ

Листа скраћеница.....	4
1. УВОД.....	5
1.1. Методологија.....	6
2. СТРАТЕШКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР.....	8
2.1. Међународни и национални стратешки и правни оквир	8
2.2. Локални плански оквир и јавне политике	11
2.3. Локални институционални оквир	17
3. АНАЛИЗА СТАЊА.....	19
3.1. Општи подаци о општини/граду.....	19
3.1.1. Географски подаци.....	19
3.1.2. Историјски подаци	20
3.1.3. Демографски подаци	21
3.2. Подаци о ромској националној мањини	23
3.2.1. Образовање	25
3.2.2. Запошљавање	31
3.2.3. Становање	35
3.2.4. Здравствена заштита	44
3.2.5. Социјална заштита.....	46
3.2.6. Партиципација	49
3.2.7. Борба против дискриминације	51
3.3. Пројектне иницијативе на локалном нивоу	53
4. SWOT АНАЛИЗА	56
4.1. Образовање	57
4.2. Запошљавање.....	60
4.3. Становање.....	62
4.4. Здравствена заштита.....	64
4.5. Социјална заштита	66
4.6. Борба против дискриминације	68
4.7. Партиципација.....	70
5. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ	72
6. АКЦИОНИ ПЛАН	75

7. ОКВИР ПРОГРАМСКОГ БУЏЕТА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЛАП-а	115
7.1. Пројекти за које се обезбеђују средства из других извора	121
8. ОКВИР ЗА ПРАЂЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ЛАП-а	124
8.1. Поступак спровођења и одговорност актера	124
8.2. Вредновање учинка и извештавање	125

Листа скраћеница

ДЗ	Дом здравља
ДКР	Дом културе Рома Лесковац
ЕУ	Европска унија
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЈП	Јавно предузеће
КЗМ	Канцеларија за младе
КЛЕР	Канцеларија за локални економски развој
ЛАП	Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња града Лесковца
МТ (Мобилни тим)	Мобилна јединица за социјално укључивање Рома и Ромкиња на локалном нивоу
НСЗ	Национална служба за запошљавање
ОЦД	Организација цивилног друштва
ОШ	Основна школа
Пројекат	Пројекат „Подршка одрживим услугама социјалне заштите у заједници и политикама укључивања на локалном нивоу” – Пројекат ИПА 2020
РС	Република Србија
РТ	Радно тело за израду ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња
РРА	Регионална развојна агенција
СКГО	Стална конференција градова и општина
Стратегија	Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године
СШ	Средња школа
ЦК	Црвени крст
ЦСР	Центар за социјални рад
ПА	Педагошки асистент
ПУ	Предшколска установа
ПВО	Предшколско васпитање и образовање

1. УВОД

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Граду Лесковцу (у даљем тексту: ЛАП) представља документ јавне политике локалног нивоа којим се, у складу са Законом о планском систему Републике Србије, планирају правци деловања Града Лесковца у области социјалног укључивања Рома и Ромкиња, као и конкретне мере и активности којима се настоји побољшати садашњи положај припадника ромске заједнице, уз јасне механизме помоћу којих се може пратити остваривање дефинисаних циљева.

Овај Локални акциони план представља део напора које локална заједница чини током низа година са основним циљем смањења јаза који постоји између Рома и осталих припадника локалне заједнице. Његова сврха је да на организован, координисан и мерљив начин усмери локалне политике ка смањењу неједнакости и већој доступности права, услуга и развојних могућности за Роме и Ромкиње на територији Града Лесковца.

Локални акциони план почива на анализи релевантних националних стратешких докумената, локалних података и процени потреба ромске популације на подручју града Лесковца. Полазни стратешки оквир за израду ЛАП-а чини Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022–2030. године (у даљем тексту: Стратегија), која је усаглашена са Законом о планском систему. Стратегија и у фокус ставља области образовања, запошљавања, здравствене заштите, становања, социјалне заштите, сиромаштва, борбе против дискриминације, и повећања партиципације ромског становништва.

Локални акциони план је израђен кроз широк партиципативни и партнерски приступ који ће бити примењен и у процесу његове реализације, праћења и извештавања. Град Лесковац намерава да у реализацију дефинисаних циљева и активности укључи све релевантне актере из локалне заједнице, као и да сарађује са градским и републичким институцијама које се баве унапређењем положаја Рома као и са релевантним донаторима на реализацији овог плана.

Циљ је да овакав приступ постави основ за оптималан квалитет резултата који се очекују реализацијом планираних активности и мера, на којима ће све заинтересоване стране и релевантни партнери радити у континуитету у наредном периоду.

На локалном нивоу, овај документ се ослања на плански и институционални оквир Града Лесковца, пре свега на План развоја града Лесковца 2023–2029 и Стратегију развоја урбаног подручја града Лесковца за период 2024-2034. године, али и на до сада успостављене механизме и праксу планирања у области инклузије Рома и Ромкиња.

ЛАП за Град Лесковац треба да обезбеди да се локалне мере не задрже на нивоу општих намера, већ да буду преточене у јасно дефинисане циљеве, мере и активности, са реалним роковима, проверљивим показатељима и оквиром финансирања. На тај начин се ствара основ за боље повезивање рада градске управе, установа, јавних служби и других релевантних актера, као и за одговорније праћење резултата и извештавање о постигнутим ефектима.

Израда овог ЛАП-а реализована је у оквиру пројекта „Подршка одрживим услугама социјалне заштите у заједници и политикама укључивања на локалном нивоу” – Пројекат ИПА 2020 (Пројекат). То је трогодишњи пројекат који финансира Европска унија, тело за уговарање је Министарство финансија – Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава Европске уније, надлежно министарство за реализацију пројекта је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, а Стална конференција градова и општина – Савез градова и општина Србије (СКГО) задужена је за имплементацију Пројекта.

Локални акциони план је израдила Радна група за израду ЛАП-а, уз стручну помоћ СКГО експерата. Радна група за израду ЛАП-а основана је 07. октобра 2025. године, а чланови радне групе који су учествовали у изради ЛАП-а су:

- 1) Маја Коцић, саветник за пројектно планирање у Градској управи града Лесковца, Одељењу за друштвене делатности и локални развој, координатор радне групе;
- 2) Марија Стојановић, саветник за управљање пројектима у Градској управи града Лесковца, Одељењу за друштвене делатности и локални развој, члан;
- 3) Александра Стојановић, координатор за ромска питања у Градској управи града Лесковца, Одељењу за друштвене делатности и локални развој, члан;
- 4) Срећко Живковић, директор Дома културе Рома, Лесковац, члан;
- 5) Данијела Петровић, саветник за посредовање у запошљавању у Националној служби за запошљавање, Филијала у Лесковцу, члан;
- 6) Филип Цветковић, стручни радник Центра за социјални рад Лесковац, члан;
- 7) Саша Кадрић, педагошки асистент у Основној школи "Петар Тасић" у Лесковцу, члан;
- 8) Мирослав Алиловић, члан Савета за међунационалне односе града Лесковца, члан;
- 9) Лаура Саитовић, здравствени медијатор Дома здравља Лесковац, члан;
- 10) Бојана Младеновић, виша медицинска сестра Дома здравља Лесковац, члан;
- 11) Милица Соколовић, дипл. економита у Градској управи града Лесковца, Одељењу за финансије, члан;
- 12) Влада Златковић, спец. грађевински инжињер у Градској управи града Лесковца, Одељењу за урбанизам;
- 13) Слађана Коцић, дипл. инжињер грађевине у ЈП Урбанизам и изградња Лесковац, члан.

1.1. Методологија

Методолошки, израда овог ЛАП-а заснива се на методологији¹ коју је СКГО развила у оквиру програма „ЕУ подршка инклузији Рома – Оснаживање локалних заједница за инклузију Рома“, а која је до сада примењена у више од 30 јединица локалне самоуправе. Ова методологија усклађена је са Законом о планском систему, као и са Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа, те садржају појединачних докумената јавних политика. Методологија је, у складу са наведеним приступом, обухватала следеће фазе: припремна фаза, анализа стања, дефинисање жељене промене, утврђивање циљева и мера, израда акционог плана и оквира програмског буџета, као и успостављање система праћења, вредновања и извештавања.

Израда нацрта ЛАП-а обухватила је спровођење више фаза у процесу стратешког планирања, и то:

- 1) израду анализе стања, укључујући *SWOT* анализу, у седам приоритетних области које је радна група одабрала при дефинисању обухвата ЛАП-а: образовање, запошљавање, становање, здравствена заштита, социјална заштита, борба против циганизма и дискриминације, и партиципација;
- 2) дефинисање визије, општег циља и посебних циљева за сваку од приоритетних области, уз утврђивање индикатора за праћење учинка;
- 3) утврђивање мера које доприносе остваривању постављених посебних циљева, такође уз одговарајуће индикаторе за мерење учинка;

¹ „Водич за припрему, буџетирање и праћење локалног акционог плана за инклузију Рома“, СКГО, 2019.

- 4) израду акционог плана, којим су мере детаљно разрађене кроз називе активности, носиоце и партнере у спровођењу, временски оквир, као и потребна финансијска средства за реализацију активности према изворима финансирања.

У методолошком смислу, ЛАП је припремљен на основу анализе релевантних националних и локалних докумената, расположивих статистичких и административних података, увида у капацитете локалних институција и механизма, као и кроз консултације са релевантним актерима, укључујући представнике ромске заједнице. Аналитички део тако приказује детаљно стање по областима, али и кључне узроке искључености, расположиве ресурсе и ограничења за спровођење мера на локалном нивоу.

Полозна методолошка правила у формулисању мера и активности су:

- јасна веза између проблема, циља, мере и активности;
- мерљивост показатеља;
- одређивање одговорних носилаца и партнера;
- временска одређеност; као и
- усклађеност са расположивим или планираним буџетским средствима.

У том смислу, свака мера у ЛАП-у треба да буде спроводива у оквиру надлежности локалне самоуправе, и проверљива кроз редовно праћење остварења резултата и исхода.

Током припреме нацрта ЛАП-а, одржано је више састанака и радионица радне групе, као и су следећи састанци, радионице и догађаји:

- Уводна једнодневна радионица – одржана је 11. септембра 2025. године и том приликом је усаглашена методологија за израду ЛАП-а и договорен временски оквир и план активности.
- Радионица за развој ситуационе анализе са SWOT анализом је одржана 26. септембра 2025. На овој радионици урађене су SWOT анализе за седам области: образовање, запошљавање, становање, здравствена заштита, социјална заштита, борба против циганизма и дискриминације, и партиципација;
- Фокус група са представницима ромске заједнице за усаглашавање налаза ситуационе и SWOT анализе одржана је 29. октобра 2025. На фокус групи је урађена допуна SWOT анализе и одржана је дискусија о кључним проблемима и приоритетима за решавање у свих седам наведених области.
- Дводневна радионица за дефинисање општег циља, посебних циљева и мера – одржана је 04. и 05. децембра 2025. године и на њој су дефинисани општи циљ, посебни циљеви и мере у оквиру посебних циљева.
- Дводневна радионица за израду предлога нацрта ЛАП-а одржана је 11. и 12. децембра 2025. године. На овој радионици идентификовани су пројекти и активности за претходно дефинисане мере, а за сваку активност/пројекат утврђени су: носилац и партнери, временски оквир, потребна финансијска средства по изворима финансирања, индикатори са базним и циљним вредностима и извори верификације.
- Друга фокус група са представницима ромске заједнице одржана је 13. фебруара 2026. године. Представницима ромске заједнице представљени су предложени пројекти и активности које је дефинисала радна група у свих седам области, а потом су прикупљени коментари и предлози за њихову дораду, односно предлози за нове пројекте и активности
- Јавна расправа на којој је јавности представљен предлог финалног нацрта ЛАП-а одржана је XX.XX.XXX.

Консултације са заинтересованим странама и представницима ромске заједнице представљале су континуиран и саставни део процеса израде ЛАП-а. Оне су спровођене од самог почетка израде документа, паралелно са процесом стратешког планирања, са циљем да се обезбеди што потпунији увид у стварне потребе, проблеме и приоритете ромске заједнице, као и да се предложена решења ускладе са доступним ресурсима и могућностима локалне заједнице.

Основни циљ консултација био је прикупљање релевантних информација о постојећем стању у областима социјалне инклузије ромске националне мањине, боље разумевање идентификованих изазова, као и утврђивање приоритета за деловање у наредном планском периоду. Поред тога, процес консултација омогућио је прикупљање мишљења, ставова, предлога и сугестија у вези са предложеним мерама, активностима и пројектима, како би се у што већој мери уважила перспектива ромске заједнице и других релевантних актера.

Представници ромске заједнице били су непосредно укључени у рад Радне групе за израду нацрта ЛАП-а, а активно су учествовали и у консултативним активностима које су организоване током читавог процеса. Консултације су спроведене кроз две фокус групне дискусије, одржане 29. октобра 2025. и 13. фебруара 2026. године, затим кроз припрему заинтересованих представника ромске заједнице за учешће у јавној расправи, као и кроз њихово учешће на јавном догађају током процеса јавне расправе, на којем је нацрт ЛАП-а представљен свим заинтересованим странама.

Процес консултација обухватио је и прикупљање коментара, предлога и сугестија након израде сваке радне верзије анализе, као и нацрта ЛАП-а. На тај начин омогућена је додатна провера налаза ситуационе анализе, као и унапређење предложених опција, мера и решења дефинисаних на састанцима Радне групе.

Оваквим приступом обезбеђено је да документ јавне политике буде заснован на реалним потребама заједнице, провереним налазима и доприносима свих релевантних учесника, уз настојање да се у највећој могућој мери уважи перспектива самих корисника планираних мера.

2. СТРАТЕШКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

2.1. Међународни и национални стратешки и правни оквир

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња Града Лесковца заснива се на међународним, европским и националним документима који утврђују обавезу унапређења равноправности, смањења сиромаштва и дискриминације, као и већег учешћа Рома и Ромкиња у друштвеном животу. На међународном нивоу, за овај документ су нарочито релевантни Агенда 2030 за одрживи развој, Оквирна конвенција за заштиту националних мањина Савета Европе, као и ЕУ Стратешки оквир за једнакост, укључивање и учешће Рома до 2030. године. Ревидирана национална Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња 2022–2030 изричито је усклађена са ЕУ стратешким оквиром и Познањском декларацијом партнера Западног Балкана о интеграцији Рома и Ромкиња у оквиру процеса проширења Европске уније.

Национални стратешки темељ овог ЛАП-а представља Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022–2030. године, којом су утврђени приоритетни правци деловања у областима образовања, запошљавања, здравља, становања, социјалне заштите, антидискриминације, као и јачања учешћа ромске заједнице. Стратегија је заснована

на постојећим стратешким, правним и институционалним ресурсима. Институционални ресурси за припрему, спровођење, праћење и процену Стратегије су Координационо тело за унапређење положаја и социјално укључивање Рома и Ромкиња и праћење реализације Стратегије, Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог и ресорна министарства која су задужена да воде јавне политике од интереса за остваривање стратешких мера, јединице локалне самоуправе, као и Национални савет ромске националне мањине Републике Србије и бројне међународне и домаће организације цивилног друштва, а нарочито удружења грађана ромске националности.

Ова стратегија је припремљена у складу са Законом о планском систему Републике Србије и Уредбом о методологији управљања јавним политикама, што је од непосредног значаја и за методолошко постављање локалног акционог плана. Операционализација Стратегије спроводи се кроз израду и имплементацију Акционог плана. Акциони план за 2026. и 2027. годину, за спровођење Стратегије, израђен је у складу са Законом о планском систему и праћењем поступка прописаног Уредбом о методологији израде докумената јавних политика. Израду Акционог плана водило је Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, у сарадњи са:

- Координационим телом за унапређење положаја Рома и Ромкиња,
- Ресорним министарствима,
- Јединицама локалне самоуправе,
- Националним саветом ромске националне мањине,
- Организацијама цивилног друштва и представницима ромске заједнице.

Овај акциони план је припремљен на основу *ex-post* и *ex-ante* анализа, које су урађене 2024-2025. године и обухватиле су анализу имплементације мера из периода 2022-2024, као и препоруке за наредни период, годишњих извештаје о имплементацији и консултативног процеса са заинтересованим странама

Правни оквир за израду и спровођење ЛАП-а чине, пре свега, Устав Републике Србије, који гарантује равноправност и забрану дискриминације, Закон о планском систему Републике Србије, Закон о забрани дискриминације, Закон о заштити права и слобода националних мањина, као и Закон о националним саветима националних мањина. Поред ових прописа, за спровођење мера у појединим областима од значаја су и секторски прописи, нарочито у областима образовања, социјалне и здравствене заштите.

Полазиште за локално планирање мора бити да се циљеви и мере ЛАП-а формулишу у оквиру надлежности јединице локалне самоуправе, уз међусобну усклађеност са документима јавних политика вишег и истог нивоа. Управо Закон о планском систему прописује да се јавне политике и планска документа међусобно усклађују, да имају јасну хијерархију и да се њихово спровођење прати и вреднује на основу утврђених показатеља.

Локалне самоуправе располажу механизмима на основу којих могу да управљају и спроводе инклузивне јавне политике, а осим тога Закон о локалној самоуправи их обавезује да се старају о остваривању људских и мањинских права. Овакво усмерење стратешких мера омогућава праћење остваривања права Рома и Ромкиња и напредак у вези са применом инклузивних политика, најпре, у локалној заједници, а потом и широј друштвеној заједници. На основу непосредних података и информација, локалне самоуправе могу да унапреде инструменте и механизме помоћу којих је могуће елиминисати узроке отежаног приступа правима и структурног сиромаштва Рома и Ромкиња. С тим циљем, Влада РС путем Стратегије истиче потребу да локалне самоуправе припремају и усвајају локалне акционе планове, усклађене са реалним, општим и локалним економским и социјалним развојем, да обучавају стручне тимове у локалној самоуправи који би били способни да припреме, спроводе и управљају локалном стратегијом и да обезбеде средства у локалним буџетима за спровођење мера социјалног

укључивања Рома и Ромкиња, те осигурају доследно утврђивање одговорности за њихово спровођење.

Кључни документи стратешког и правног оквира са којима је усклађен овај ЛАП су:

- **Европска Унија:**
 - Оквир ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома и Ромкиња;
 - Стратешки оквир ЕУ за једнакост, укључивање и учешће Рома за период од 2020-2030;
 - Акциони план ЕУ за борбу против расизма за период 2020-2025;
 - Декларација партнера Западног Балкана о интеграцији Рома у оквиру процеса проширења ЕУ („Познањска декларација“).
- **Уједињене Нације:**
 - Универзална декларација о људским правима;
 - Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима;
 - Међународни пакт о грађанским и политичким правима;
 - Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације;
 - Декларација УН о сузбијању насиља над женама;
 - Конвенција о правима детета;
 - Декларација о правима припадника националних или етничких, верских или језичких мањина;
 - Циљеви одрживог развоја Агенде 2030.
- **Савет Европе:**
 - Конвенција за заштиту људских права и основних слобода,
 - Европска социјална повеља
 - Стразбуршка декларација о Ромима
 - Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици
- **Република Србија:**
 - Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022–2030. године;
 - Акциони план за 2026. и 2027. годину за спровођење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022-2030. године;
 - Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030;
 - Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године;
 - Стратегија јавног здравља у Републици Србији за период 2018-2026. године;
 - Стратегија за стално унапређење квалитета здравствене заштите и безбедности пацијената;
 - Национална стратегија социјалног становања;
 - Стратегија превенције и заштите од дискриминације за период од 2022. до 2030. године;
 - Национална стратегија за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године;
 - Програм за реинтеграцију повратника по основу Споразума о реадмисији за период од 2025. до 2026. године;
 - Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године.
 - Закон о локалној самоуправи;
 - Закон о планском систему;
 - Закон о заштити права и слобода националних мањина;
 - Закон о националним саветима националних мањина;
 - Закон о забрани дискриминације;

- Закон о социјалној заштити;
- Закон о финансијској подршци породици са децом;
- Закон о основама система образовања и васпитања;
- Закон о предшколском васпитању и образовању;
- Закон о основном образовању и васпитању;
- Закон о средњем образовању и васпитању;
- Закон о уџбеницима;
- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености;
- Закон о планирању и изградњи;
- Закон о становању и одржавању зграда;
- Закон о здравственој заштити;
- Закон о здравственом осигурању;
- Закон о јавном здрављу;
- Закон о матичним књигама;
- Закон о социјалној карти;
- Закон о управљању миграцијама.

2.2. Локални плански оквир и јавне политике

Локални плански оквир за израду ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Граду Лесковцу чини скуп општих развојних, секторских и просторних докумената јавних политика. За ову фазу израде ситуационе анализе посебно је важно да се уочи да плански оквир садржи веома развијен систем просторне и урбанистичке документације, док је оквир локалних јавних политика које директно или посредно утичу на социјално укључивање Рома и Ромкиња мање развијен. То значи да је у Лесковцу територијална димензија проблема у значајној мери препозната, али да је потребно још јасније повезати просторне документе са секторским јавним политикама и стварним механизмима њиховог спровођења.

Тренутно важећа (усвојена) планска документа града Лесковца су:

Назив документа	Кратак опис	Период важења	
		од	до
План развоја града Лесковца	План развоја је плански документ најширег обухвата и највишег значаја за град Лесковац. Ово је дугорочни документ развојног планирања, који садржи преглед и анализу постојећег стања, визију односно жељено стање, приоритетне циљеве развоја који се желе постићи, као и преглед и кратак опис одговарајућих мера.	2023	2029
Стратегија развоја урбаног подручја града Лесковца	Стратегија поставља приоритете одрживог и интегралног територијалног развоја, доприноси ефикаснијем удруживању извора финансирања и ефективнијем коришћењу финансијских средстава и развијању веза унутар и изван окружења. Дефинише циљеве, мере, приоритетна подручја интервенције и стратешке пројекте.	2024	2034

Локални акциони план запошљавања града Лесковца	Основни инструмент спровођења програма и мера активне политике запошљавања града Лесковца. Овим документом се дефинишу циљеви и приоритети политике запошљавања за период од 2024. до 2026. године, односно програми и мере који ће се спроводити у граду ради успостављања стабилног и одрживог раста запослености, односно одржања/повећања запослености или смањења незапослености.	2024	2026
Стратегија унапређења положаја младих Града Лесковца	Стратешки градски документ који дефинише приоритетне области за младе и активности које одговарају на специфичне потребе младих у граду Лесковцу.	2021	2025
Програм развоја туризма града Лесковца са акционим планом	Програм развоја туризма дефинише будуће правце економског и туристичког развоја града кроз конкретне активности, предлоге и смернице и његово спровођење доводи до унапређења конкурентности туристичке дестинације Лесковац.	2020	2025
План активности за укључивање грађана у процесе доношења одлука у граду Лесковцу	Сврха овог плана је веће непосредно учешће грађана и других заинтересованих актера у процес доношења одлука, кроз партиципацију и трајно одрживо партнерство између грађана и локалне самоуправе, а све у циљу квалитетнијег задовољења потреба заједнице.	2022	2025
Просторни план града Лесковца	План се примењује од 2012.год. као стратешки документ којим су прописане смернице развоја на целом подручју града Лесковца, у чијем се обухвату налази <u>14 ромских насеља</u> : Брестовац, Међа, Печењевце, Винарце, Богојевце, Доња Локошница, Доње Бријање, Турековац, Мирошевце, Сат мала, Славко Златановић, Подворце, Грделица и Предејане.	2012	у примени
ГУП Лесковца 2022.- 2032.год.	План се примењује од 2022.год., последњи у низу ГУП-ова, као стратешки документ којим су прописане смернице развоја на градском подручју града Лесковца, у чијем се обухвату налазе <u>3 ромска насеља</u> : „Славко Златановић“, „Сат Мала“ и „Подворце“.	2022	2032
План генералне регулације насељеног места Брестовац	План се примењује од 2014.год., у чије се обухвату налази <u>ромско насеље</u> : „Брестовац“.	2014	у примени
План генералне регулације насељеног места Грделица	План се примењује од 2017.год., у чије се обухвату налази <u>ромско насеље</u> : „Грделица“.	2017	у примени

<p>План генералне регулације насељеног места Печењевце</p>	<p>План се примењује од 2017.год., у чије се обухвату налази <u>ромско насеље</u>: „Печењевце“.</p>	<p>2017</p>	<p>у примени</p>
<p>План генералне регулације насељеног места Предејане</p>	<p>План се примењује од 2019.год., у чије се обухвату налази <u>ромско насеље</u>: „Предејане“.</p>	<p>2019</p>	<p>у примени</p>
<p>Плана детаљне регулације за део блока 61, подцелине а5-2 и а8-2 у Лесковцу, /на подручју ГУП-а/</p>	<p>План се примењује од 2015.год. на простору источно од улице Славка Златановића, у северном делу формираног неформалног ромског насеља „Славко Златановић“.</p> <p>План је израђен уз пуну партиципацију координатора за ромска питања и становника овог дела ромског насеља, од којих је формиран Одбор насеља применом принципа један члан на сваких 10 кућа у насељу уз учешће женске популације. Одржано је седам састанка Одбора насеља. Програм је финансирала Европска унија кроз пројекат Европска подршка за инклузију Рома.</p>	<p>2015</p>	<p>у примени</p>
<p>Плана детаљне регулације за део ромског насеља „Славко Златановић“ у Лесковцу, потцелина а8-1 у блоку 61, Плана генералне регулације 10 /на подручју ГУП-а/</p>	<p>План се примењује од 2019.год. на простору источно од улице Славка Златановића, у јужном делу формираног неформалног ромског насеља „Славко Златановић“.</p> <p>План је израђен уз пуну партиципацију координатора за ромска питања и становника овог дела ромског насеља, од којих је формиран Комитет насеља применом принципа један члан на сваких 10 кућа у насељу уз учешће женске популације. Одржано је четири састанка Комитета насеља са три јавне радионице на којима су од ромске заједнице добијене смернице за израду плана који је верификован Извештајем о усаглашеном ставу заједнице који су потписали чланови Комитета, Координатор за ромска питања и обрађивач плана.</p>	<p>2019</p>	<p>у примени</p>
<p>Плана детаљне регулације за западни део насеља „Славко Златановић“ у Лесковцу, целине а3 и а4 у Плану генералне регулације 10, /на подручју ГУП-а/</p>	<p>План се примењује од 2022.год. на простору западно од улице Славка Златановића, у северном и јужном делу мешовитог српско-ромског насеља „Славко Златановић“.</p>	<p>2022</p>	<p>у примени</p>

<p>План детаљне регулације за део стамбеног насеља између улице Раданске и Балканске на Хисару део подсектора 2А у Плану генералне регулације 5 у Лесковцу</p> <p>/на подручју ГУП-а/</p>	<p>План се примењује од 2022.год. на простору шире градске зоне са доминантним становањем породичног типа, настањено мешовитом српском и ромском популацијом, смештено на југоисточној падини Хисара, између улица Раданске и Балканске на Хисару.</p>	<p>2024 у примени</p>
---	--	-----------------------

Кровни локални развојни документ је **План развоја града Лесковца за период 2023–2029.** године. На званичном сајту Града доступни су и средњорочни планови - први средњорочни план града за период 2024–2026. усвојен 15. априла 2024. године. Ово је важно за ЛАП јер показује да у Лесковцу постоји формално успостављен систем повезивања дугорочнијих развојних циљева са средњорочним планирањем и буџетирањем, што представља неопходан предуслов да и будући ЛАП не остане изолован документ, већ да буде операционализован кроз редовне планске и буџетске циклусе града.

У Плану развоја града Лесковца за период 2023–2029. године, мере и активности које се односе на инклузију Рома су дефинисане у оквиру развојног правца 2 – друштвеног развоја. У оквиру овог развојног правца наводи се да је, између осталог, циљ „створити такав амбијент који омогућује безбедан живот **свим етничким групама**, амбијент у коме влада родна равноправност“. ЛАП је усаглашен са следећим циљевима и мерама Плана развоја града Лесковца за период 2023–2029. године:

- У оквиру приоритетног циља **3.1. „Развити и унапредити културу и креативно стваралаштво“**,
 - Мера **„3.1.1. Обезбеђивање, изградња и адаптација радног, изведбеног и изложбеног простора установа културе“**,
 - предвиђена је реконструкција, опремање и адаптација зграде Дома културе Рома.
 - Мера **„3.1.10. Унапређивање и заштита ромске културе“**
 - Обухвата стваралаштво на ромском језику, аудио књиге на ромском језику, и завичајну збирку ромске националне мањине.
- У оквиру приоритетног циља **3.3 „Обезбедити здрав живот, социјалну једнакост и инклузију за све људе свих генерација“**,
 - Мера **„3.3.1. Развој интегративне и одрживе социјалне заштите која развија услуге за очување и побољшање квалитета живота и благостања рањивих и маргинализованих група и појединаца“** обухвата
 - праћење остваривања права Рома и Ромкиња и напредак у вези са применом инклузивних политика, најпре, у локалној заједници, а потом и широј друштвеној заједници,
 - унапређивање инструмената и механизма помоћу којих је могуће елиминисати узроке отежаног приступа правима и структурног сиромаштва Рома и Ромкиња,
 - координисан рад институција из области социјалне заштите, Града и јавних предузећа и установа чији је оснивач Град на побољшању социјално-економског положаја ромске националне мањине и пуним учешћем у друштвеном, економском, културном и политичком животу

- квалитативно спровођење планираних стратешких мера и активности, уз учешће представника ромских организација цивилног друштва, укључујући Национални савет ромске националне мањине, са посебним фокусом на локални ниво и потребе становништва
 - увођење услуге ромских координатора у локалној самоуправи, Град и ГО, ради омогућавања приступачности услуга социјалне заштите ромској националној мањини.
- Мера „**3.3.5. Предупређивање зависности од социјалних служби у циљу пружања доприноса економском просперитету Града Лесковаца**“, дефинише низ показатеља који се односе на Роме и Ромкиње
 - Додељене стипендије за средњошколце ромске националне мањине
 - Додељене стипендије за студенте ромске националне мањине
 - Повећан број припадника Ромске националне мањине који су стекли сертификате за одређена занимања
 - Повећан број припадника Ромске националне мањине који су стекли сертификате за стране језике
 - Увећан број корисника пакета грађевинског материјала Ромске националне мањине за побољшање услова становања
 - Број корисника пакета помоћи у роби Ромске националне мањине
- Мера „**3.3.9. Унапређење политике социјалног становања**“, дефинише неколико показатеља који се односе на Роме и Ромкиње
 - Број ромских насеља у којима је побољшана комунална опремљеност
 - Број нових донетих/ измењених планских докумената за ромска насеља

У оквиру **Стратегије развоја урбаног подручја града Лесковца за период 2024-2034. године**, уочено је неколико слабости везаних за ромску националну мањину:

- Нелегална изградња поготово у ромским насељима
- Подстандардно становање у четири ромска насеља са недовољном инфраструктурном опремљеношћу
- Изражени социјални проблеми, нарочито у ромским насељима

Дефинисани циљеви и мере које обухватају и ромску заједницу:

- ПЦ 1.5 Подстицање интегралног и одрживог приступа у санацији нелегалне изградње и њено спречавање
 - М 1.5.1 Санација и обнова постојећих подстандардних или неуређених стамбених насеља и целина кроз њихово инфраструктурно опремање, изградњу објеката јавних намена и унапређење квалитета јавних простора
- ПЦ 2.5 Обезбеђење једнаког приступа санитацији и снабдевању водом и унапређење одрживог управљања водама
 - М 2.5.2 Нови или побољшани јавни дистрибутивни водоводни системи
 - М 2.5.3 Нови или побољшани јавни канализациони системи за прикупљање отпадних вода
- ПЦ 2.6 Унапређење управљања отпадом
 - М 2.6.1 Санација и рекултивација око 100 локација дивљих депонија
- ПЦ 4.1 Унапређење делотворности и инклузивности тржишта рада и приступа квалитетном запошљавању и достојанственом раду кроз развој социјалне инфраструктуре те промовисање социјалног предузетништва
 - М 4.1.2 Стварање могућности и повољнијих услова за запошљавање теже запошљивих група
 - М 4.2.2 Развој нових програма преквалификације и стварање нових услуга за маргинализоване групе

- ПЦ 4.3 Промовисање социјално-економске инклузије маргинализованих заједница, домаћинстава са ниским приходима и друштвених група у неповољном положају, укључујући особе са посебним потребама, путем интегрисаног деловања које обухвата становање и социјалне услуге
 - М 4.3.1 Повећање обима, квалитета и разноврсности стамбених решења за кориснике стамбене подршке кроз изградњу и друге начине прибављања нових стамбених јединица у јавној својини намењених за издавање у повољан закуп, као и развојем алтернативних стамбених решења

У оквиру Стратегије развоја урбаног подручја града Лесковца дефинисан је и један стратешки пројекат, у оквиру секције *8.3.1 Идентитет урбаног подручја*, са циљем унапређења квалитета живота ромске националне мањине у Лесковцу – „Санација ромског насеља „Подворце“ и осталих субстандардних и неформалних насеља“. Поред тога, још неколико пројеката у оквиру секције *8.3.4. Друштвено благостање*, потенцијално обухвата и ромску националну мањину:

- Изградња објеката за становање уз подршку и приуштиво становање
- Јачање социјалног предузетништва у заједници и стварање услова за његову одрживост
- Изградња вртића за децу из осетљивих група
- Формирање Центра за развој и пружање услуга у заједници

У достављеном локалном упитнику за потребе ситуационе анализе, посебно је наглашен **просторни плански оквир**. Наведени су Просторни план града Лесковца, који се примењује од 2012. године, ГУП Лесковца 2022–2032. године, као и више планова генералне и детаљне регулације који су релевантни за насеља и делове насеља у којима живи ромска популација. Упитник изричито повезује овај оквир са 14 ромских насеља на територији града. Овај налаз је од суштинске важности за ЛАП, јер показује да питање инклузије Рома и Ромкиња у Лесковцу није само социјално, образовно или економско, већ и изразито просторно питање, нарочито у делу становања, инфраструктуре, доступности услуга и урбане интеграције.

Посебну аналитичку вредност има и напомена из достављеног упитника да је ЈП „Урбанизам и изградња Лесковац“ још 2014. године, у оквиру пројекта прикупљања података о подстандардним ромским насељима за ГИС, обухватило 14 ромских насеља на територији града и обрадило их појединачно. Иако ова активност није сама по себи документ јавне политике, она представља важну локалну аналитичку основу, нарочито за каснију секторску анализу становања, инфраструктуре и територијалне доступности услуга. Истовремено, ова чињеница показује да Лесковац располаже извесним акумулираним локалним знањем о ромским насељима, али да то знање тек треба доследно превести у интегрисан локални документ јавне политике усмерен на социјално укључивање.

Са становишта **секторских јавних политика**, посебно је релевантан **Локални акциони план запошљавања града Лесковца за период 2024–2026. године**, који се на званичном сајту града представља као основни инструмент спровођења локалне политике запошљавања и документ усклађен са националном Стратегијом запошљавања за период 2021–2026. године. За ЛАП за социјалну инклузију Рома и Ромкиња овај документ је важан зато што област запошљавања представља једну од кључних оса социјалног укључивања, а постојање важећег секторског документа отвара могућност да се специфични изазови ромске популације у области запошљавања не третирају изоловано, већ у вези са постојећим локалним инструментима активне политике запошљавања.

За област партиципације и укључивања грађана релевантан је и **План активности за укључивање грађана у процесе доношења одлука у граду Лесковцу 2022–2025. године**. Иако временски оквир овог документа истиче, његово постојање је значајно јер показује да град има искуство са институционализацијом механизма учешћа јавности. За ЛАП је ово нарочито важно у делу јавне расправе, консултација са ромском заједницом, укључивања организација цивилног друштва и изградње процедуралне легитимности читавог процеса.

На територији Града Лесковца **раније није усвојен посебан документ** који се односи на инклузију Рома. Ова чињеница има двоструко значење. С једне стране, она указује на институционалну празнину, јер град до сада није имао засебан локални документ који би систематски уредио циљеве, мере и одговорности у области инклузије Рома и Ромкиња. С друге стране, то значи да се нови ЛАП не може ослонити на претходни локални циклус мониторинга и евалуације, па су полазне основе слабије него у срединама које су већ имале раније ЛАП-ове. Управо због тога овај документ мора бити чврсто ослоњен на постојеће опште и секторске јавне политике, али и на јасно документоване локалне податке.

2.3. Локални институционални оквир

Локални институционални оквир за израду, спровођење, праћење и извештавање о ЛАП-у чине органи Града Лесковца, надлежне организационе јединице Градске управе, установе и службе у областима образовања, социјалне и здравствене заштите, као и посебно успостављени механизми за социјално укључивање Рома и Ромкиња. У том оквиру, Скупштина града има улогу усвајања планског документа, Градско веће улогу предлагања и усмеравања, а Градска управа улогу координације, спровођења и административно-техничке подршке процесу. Овакво институционално постављање је у складу са системом локалног планирања који Град Лесковац већ примењује кроз своја стратешка документа.

Кључна институционална адреса за већину области које су релевантне за ЛАП јесте **Одељење за друштвене делатности и локални развој**. Према званичном опису надлежности, ово одељење прати и обезбеђује услове за функционисање и развој предшколског васпитања и образовања, основног и средњег образовања, дечије и социјалне заштите, јавног здравља и примарне здравствене заштите, припрема опште акте, извештаје и анализе за потребе органа града, врши послове који се односе на развој услуга социјалне заштите, координира рад Интерресорне комисије и припрема финансијске планове за више корисника буџетских средстава из ових области. Ово Одељење је зато институционално централно за готово све тематске целине ЛАП-а: образовање, здравље, социјалну заштиту, делом и партиципацију, као и за касније буџетско и извештајно праћење спровођења.

У граду Лесковцу је именована **координаторка за ромска питања**. Ангажована је по уговору на неодређено време. Ово радно место је систематизовано и предвиђено је да обавља послове међунационалних односа и координатора за односе са Ромима. Радно место је систематизовано у оквиру Одсеке за социјалну и здравствену заштиту Одељења за друштвене делатности и локални развој Градске управе града Лесковца.

Међу одборницима **Скупштине града Лесковца** има један одборник ромске националности, од укупно 75 одборника. Међу члановима **Градског већа** (13 укупно) нема ниједног члана ромске националности. У **Градској управи** је запослено укупно три особе ромске националности, што чини 0,74% свих запослених у Градској управи града Лесковца. У **Предшколској установи** раде две особе ромске националности, у **установама културе** 11 особа, а код **других индиректних корисника** буџетских средстава још 26 особа.

Скупштина града Лесковца донела је одлуку о оснивању **Савета за међунационалне односе**. Предвиђен број чланова Савета је четири, од чега су два члана припадници ромске националности. Ова чињеница указује да у локалном институционалном оквиру постоји формалан механизам у којем је ромска заједница непосредно заступљена у значајној мери, што је важно како са аспекта антидискриминације, тако и са становишта партиципације.

У Граду Лесковцу су формиран и **Савет за родну равноправност** и **Савет за здравље**, али у њима нема чланова ромске националности.

У Лесковцу не постоје други механизми за социјалну инклузију Рома и Ромкиња, попут Локалног координационог тела за социјално укључивање Рома и Ромкиња, Савета за социјално укључивање Рома и Ромкиња, и Мобилне јединице за социјално укључивање Рома и Ромкиња (Мобилни тим).

Имајући у виду значајно учешће ромског становништва у укупном броју становника Лесковца, можемо оценити да је заступљеност ромске националне мањине у локалним телима и институцијама испод одговарајућег нивоа.

На подручју града Лесковца налази се једна јавна предшколска установа са 12 истурених одељења и укупно 40 вртића. Поред ове предшколске установе постоје још 5 предшколске установе чији су оснивачи друга правна или физичка лица. На подручју града постоје и 23 основне школе са 66 издвојених одељења. Такође, постоје и две специјализоване школе ШОСО „11 октобар” и Музичка школа „Станислав Бинички” где се настава реализује у основном и средњем образовању. На територији града Лесковца образовну васпитну делатност обавља 12 средњих школа (9 – стручних, 2 – специјализоване и једна општег образовања). У области високог образовања, постоје Технолошки факултет Лесковац, и Академија струковних студија Јужна Србија, са пет одсека.

У граду је укупно ангажовано четири педагошка асистената, од чега две жена и два мушкараца, и то у следећим установама: ОШ „Петар Тасић”; ОШ „Вожд Карађорђе”; ОШ „Милутин Смиљковић”; ОШ „Светозар Марковић”.

Поред наведених установа у којима су педагошки асистенти већ ангажовани, постоји потреба за ангажовањем педагошких асистената и осталим основним школама у Лесковцу. Представници ЈЛС постојећу сарадњу педагошких асистената са другим релевантним установама, институцијама, и организацијама цивилног друштва оцењују као веома добру и квалитетну.

На подручју града ангажоване су две здравствене медијаторке. Представници ЈЛС процењују да број ангажованих здравствених медијаторки одговара потребама заједнице, али да услед кашњења националних конкурса медијаторке имају периоде у којима нису ангажоване (нити плаћене). Не постоји систематизовано радно место на неодређено које би се бавило пословима здравствене медијације. Постојећу сарадњу здравствених медијаторки са другим службама Дома здравља и другим релевантним установама и организацијама Радна група оцењује као изузетно квалитетну.

У граду Лесковцу је активно око 100 организација цивилног друштва на подручју града, од чега следећих пет организација заступа интересе Рома и Ромкиња:

- Удружење грађана „ЛеРо”,
- удружење грађана „РОСА”,
- Удружење „Извор живота”,
- Удружење грађана Ромкиња „СВИТ”,
- Удружење „НЕВДРОМ”.

Свим наведеним организацијама управљају Роми или Ромкиње из Лесковца.

У претходне три године Град Лесковац није издвајао посебна средства за унапређивање положаја Рома и Ромкиња. Међутим, Град је финансирао одређене активности везане за ромску националну мањину (Дом културе Рома Лесковац, организације цивилног друштва путем конкурса, и сл.). За ефикасно спровођење ЛАП-а, поред наведених механизма, неопходна је и стална сарадња локалне самоуправе са установама и актерима из система образовања, здравствене и социјалне заштите, као и са организацијама цивилног друштва и представницима ромске заједнице. Циљеви у области ромске инклузије се могу постићи само кроз координисан рад јавне власти, локалних самоуправа, релевантних институција и саме заједнице.

3. АНАЛИЗА СТАЊА

3.1. Општи подаци о општини/граду

Град Лесковац заузима површину од 1.025 км² и једна је од највећих локалних самоуправа на територији Републике Србије. У Лесковцу се налази административно седиште Јабланичког округа. Град Лесковац има 144 насељених места од којих су три насеља (Лесковац, Грделица и Вучје) градског типа. Лесковац је привредни, друштвено-политички и културни центар читавог подручја.

Према Попису становништва 2022. године, на територији града Лесковца живело је 123.950 становника, од чега 58.338 у градском насељу Лесковац. Ова чињеница је важна за ситуациону анализу ЛАП-а јер указује да се социјално укључивање Рома и Ромкиња не може посматрати искључиво као урбано питање: скоро половина укупног становништва живи ван самог градског насеља, што нужно утиче на доступност услуга, инфраструктуре и институција.

Према степену развијености јединица локалних самоуправа, Лесковац се налази у трећој групи коју чине недовољно развијене јединица локалних самоуправа чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека.

3.1.1. Географски подаци

Лесковац лежи на надморској висини од 228 метара, у Лесковачкој котлини, а шири природно-географски оквир чине планине Радан, Гољак и Пасјача на западу, Кукавица и Чемерник на југу, те Бабићка гора, Селичевица и Сува планина на истоку. Од 1025 км² укупне површине града Лесковца, у највећем проценту је заступљено пољопривредно земљиште, око 57 %. Шуме и шумско подручје обухватају 29,63% укупне површине града Лесковца.

Блага умерено-континентална клима са веома благим зимама и умерено топлим летима, (просечна годишња температура за 2022. годину је 12,2°C, падавине 674,1 мм) и блага надморска висина од 210-240 м, изузетно су погодне за живот и привредне активности.

Саобраћајни и просторни значај града додатно је наглашен положајем између нишке котлине на северу и врањско-бујановачке котлине на југу, преко Грделичке клисуре. Град Лесковац се налази на главној траси железничког и друмског паневропског коридора 10. Поред Лесковца пролази европски пут Е 75 (деоница коридора 10) који спаја крајњи север Норвешке са крајњим југом Грчке. Из Лесковца се тим путем стиже директно до свих битних дестинација на југу (Солун 364 км.) и северу Европе (Будимпешта 662 км.). Кроз Лесковац у правцу исток-запад пролази и државни пут I Б реда, који спаја Лесковац са Приштином на западу (100 км.) и Пиротом на истоку (79 км.). Територијом града Лесковца пролази главни крак железничког коридора 10 Салцбург-Београд- Лесковац-Скопље-Солун. Лесковачка железничка станица је на списку надзорних станица отворених за пријем и отпрему робе, што граду омогућава јефтинији робни транспорт до свих дестинација широм региона и Европе.

Географски положај Лесковца и територијална распршеност ромских насеља упућују на потребу да се у даљој секторској анализи систематски разликују градска и остала насеља, као и да се посебно прате просторне баријере у доступности образовања, здравства, социјалне заштите, становања и запошљавања. Достављени материјали дају солидну основу за идентификацију

просторног распона проблема, али не обезбеђују још увек потпуно уједначен и технички верификован територијални оквир за све ромске локалитете.

3.1.2. Историјски подаци

Корени насеља на простору данашњег Лесковца сежу у антички период, а у средњем веку се простор око града везује за област Глубочица, односно Дубочица. Лесковац је 1395. године први пут поменут као град. Крајем XVIII века, град је био центар Лесковачког пашалука, а у XIX веку већ је имао изражене урбане карактеристике и значајан број становника. Град је, до избијања Другог светског рата, достигао зенит привредног развоја, док је у рату претрпео велика људска и материјална разарања, укључујући и тешко бомбардовање 1944. године.

Историјски гледано, Лесковац је формиран као снажан локални центар, што и данас значи већу концентрацију школа, здравствених и социјалних установа, локалне управе и привредних субјеката у градском језгру.

У расположивој локалној документацији не постоји целовито написан историјат Рома у Лесковцу, али проверени извори јасно показују да је ромска заједница дуготрајан део историјског развоја града. Посебно се издвајају Сат мала и Подворце као стара ромска насеља у самом урбаном простору Лесковца. За Сат Малу је у процени стања подстандардних ромских насеља наведено да је тај простор био насељен Ромима „још пре више векова“, док се Подворце описује као старо градско насеље ромског становништва. Ови подаци указују да присуство Рома у Лесковцу није новијег датума, већ представља дуготрајну компоненту историјског и просторног развоја града.

Истовремено, расположиви историјски извори показују да је та дуготрајна присутност била праћена и израженом просторном и социјалном маргинализацијом. У радовима о урбанистичком развоју Лесковца у првој половини XX века наводи се да су се Сат Мала и Подворце налазили у периферном појасу града, у делу са кућама сиромашнијег становништва и недовољно уређеном комуналном инфраструктуром. Посебно је забележено да су у Подворцу Роми конопљари живели у веома тешким стамбеним условима, у малим и пренасељеним кућама², што показује да је историја ромске заједнице у Лесковцу у значајној мери истовремено и историја неједнаког приступа урбаним условима живота.

За историју Рома у Лесковцу посебно је значајно и страдање током Другог светског рата. У „Лесковачком зборнику“ наводи се да су у децембру 1941. године блокирани Подворце и Сат Мала, а затим су похапшени и Роми у Винарцу и Печењевцу. Према истом извору, ухапшени су 11. децембра 1941. године одвођени на Хисар, на место Гаврина долина, где је стрељано 310 људи, од чега 293 Рома, и то 216 из Лесковца, 63 из Винарца и 14 из Печењевца. Овај податак показује да историја Рома у Лесковцу обухвата и масовно ратно страдање, које представља једну од најтежих историјских тачака у колективном искуству локалне ромске заједнице.

На основу расположивих података може се закључити да историју Рома у Лесковцу обележавају најмање три међусобно повезана процеса: вишевековно присуство у градском простору, дуготрајна просторна и стамбена маргинализација у појединим деловима града и тешко ратно страдање у периоду окупације.

² <https://muzejleskovac.rs/leskovacki-zbornik/leskovacki-zbornik-2016-final.pdf>

3.1.3. Демографски подаци

Према коначним резултатима Пописа 2022. године, на територији Града Лесковца живи 123.950 становника. Од тог броја, у градским насељима живи 58.338 становника, а у осталим насељима 65.612. Овај однос показује да је становништво благо више концентрисано у сеоским срединама, што има непосредан значај за планирање доступности услуга, инфраструктуре и локалних мера подршке.

Од укупног броја од 123.950 становника, 61.529 су мушкарци а 62.421 су жене. Укупан број домаћинства је 42.294, а просечан број чланова по домаћинству износи 2,9. У граду има 51.534 радно способних грађана (од 15-64 године, 41,58% укупног становништва), док нешто мало више од трећине становништва (34,67%) чине лица која су издржавана.

По Попису из 2022. године, пунолетних лица у Лесковцу било је 103.377. Просечна старост становништва у Лесковцу је 44,40 година, у Јабланичком округу је 44,44 година, док је на нивоу Републике Србије просечна старост 43,85 година.

Град Лесковац, слично као и многи други градови у Републици Србији, суочава се са смањењем броја становништва. Низак наталитет, депопулација, миграције из руралних делова у градове, довели су до тога да је у последњих 20 година број становника знатно смањен, иако је у периоду пре 1991. године становништво бележило пораст. У периоду од 2002. до 2022. године број становника смањен за 32.302 лица, односно за око 20,7%, што потврђује изражен тренд депопулације.

Табела 1: Преглед кретања броја становника Лесковца³

	1981.	1991.	2002.	2011.	2022.
Број становника	159.001	161.986	156.252	144.206	123.950

Извор: Републички завод за статистику

Оваква демографска кретања указују на изазове који су присутни и у већем делу Републике Србије: смањење укупног броја становника, старење становништва, миграције из руралних подручја ка урбаним центрима, као и одлазак становништва ван локалне заједнице.

Према подацима последњег Пописа становништва из 2022. године, од укупно 123.950 становника града Лесковца, 111.766 (90,17%) становника изјаснило се као Срби, што чини убедљиво највећи удео у укупном броју становништва града.

Следе Роми, којих је 6.700 (5,41%), док су припадници осталих етничких група (Македонци, Бугари, Црногорци и остали) заступљени у доста мањем проценту. На територији Града Лесковца живи 6.700 припадника ромске националности, од тога 3.455 мушкараца и 3.245 жена.

У градској средини живи 4.363 Рома (2.254 мушкараца) и Ромкиња (2.109 жена), док у осталим насељима живи 2.337 Рома (1.201 мушкарац) и Ромкиња (1.136 жена). Расположиви подаци поуздано показују да је ромска заједница у Лесковцу бројна, демографски видљива и просторно распоређена и у градском и у осталим насељима, уз израженију концентрацију у градском насељу. То има директне импликације на све касније секторске анализе, посебно у образовању, становању, здрављу, социјалној заштити и партиципацији.

³ Упоредни преглед броја становника Републике Србије. Доступно на: <https://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/Popis2011/Knjiga20.pdf>

Табела 2: Становништво према националној припадности према попису 2022.

Национална припадност	РЕПУБЛИКА СРБИЈА		Регион Јужне и Источне Србије		Јабланичка област		Лесковац	
	Број	Удео (%)	Број	Удео (%)	Број	Удео (%)	Број	Удео (%)
Укупно	6.647.003	100,00%	1.406.050	100,00%	184.502	100,00%	123.950	100,00%
Срби	5.360.239	80,64%	1.173.092	83,43%	164.382	89,09%	111.766	90,17%
Роми	131.936	1,98%	50.671	3,60%	10.542	5,71%	6.700	5,41%
Македонци	14.767	0,22%	2.235	0,16%	249	0,13%	203	0,16%
Југословени	27.143	0,41%	1.879	0,13%	143	0,08%	119	0,10%
Остали	21.643	0,33%	2.711	0,19%	163	0,09%	112	0,09%
Бугари	12.918	0,19%	10.554	0,75%	107	0,06%	90	0,07%
Црногорци	20.238	0,30%	1.098	0,08%	184	0,10%	87	0,07%
Хрвати	39.107	0,59%	875	0,06%	57	0,03%	39	0,03%
Словенци	2.829	0,04%	307	0,02%	32	0,02%	27	0,02%
Албанци	61.687	0,93%	58.145	4,14%	928	0,50%	22	0,02%
Руси	10.486	0,16%	496	0,04%	24	0,01%	16	0,01%
Мађари	184.442	2,77%	361	0,03%	22	0,01%	14	0,01%
Муслимани	13.011	0,20%	315	0,02%	14	0,01%	9	0,01%
Немци	2.573	0,04%	134	0,01%	13	0,01%	9	0,01%
Украјинци	3.969	0,06%	194	0,01%	15	0,01%	9	0,01%
Регионална припадност	11.929	0,18%	285	0,02%	16	0,01%	9	0,01%
Словаци	41.730	0,63%	145	0,01%	8	0,00%	6	0,00%
Власи	21.013	0,32%	19.569	1,39%	5	0,00%	4	0,00%
Румуни	23.044	0,35%	1.973	0,14%	13	0,01%	3	0,00%
Бошњаци	153.801	2,31%	194	0,01%	3	0,00%	2	0,00%
Буњевци	11.104	0,17%	15	0,00%	2	0,00%	1	0,00%
Горанци	7.700	0,12%	562	0,04%	4	0,00%	1	0,00%
Непознато	322.013	4,84%	59.725	4,25%	5.989	3,25%	3.668	2,96%
Нису се изјаснили	136.198	2,05%	20.495	1,46%	1.587	0,86%	1.034	0,83%
Русини	11.483	0,17%	20	0,00%	-	-	-	-

Извор: Попис 2022, Републички завод за статистику

Упоредни преглед показује да је удео српског становништва у Лесковцу **виши** него на нивоу Републике Србије (**80,64%**), региона Јужне и Источне Србије (**83,43%**) и Јабланичке области (**89,09%**). То указује да је Лесковац, у односу на шире посматране територијалне нивое, национално хомогенији.

С друге стране, ромска популација у Лесковцу чини **5,41%** укупног становништва, што је значајно изнад републичког просека (**1,98%**) и изнад просека региона Јужне и Источне Србије (**3,60%**), док је нешто испод просека Јабланичке области (**5,71%**).

Овај податак је од посебног значаја за ЛАП, јер потврђује да је у Лесковцу присутна бројна ромска заједница, чији обим и удео оправдавају потребу за посебно планираним и циљаним мерама социјалног укључивања.

Све остале националне групе у Лесковцу заступљене су у веома малом броју и са минималним уделима. Најзаступљенији после Срба и Рома су Македонци (**203; 0,16%**), Југословени (**119; 0,10%**), лица сврстана у категорију „остали“ (**112; 0,09%**), Бугари (**90; 0,07%**) и Црногорци (**87; 0,07%**).

Ови подаци показују да етничку структуру Лесковца, у суштини, обележавају две доминантне групе – српско већинско становништво и ромска национална мањина – док је присуство осталих заједница ограниченог демографског значаја.

За потребе ЛАП-а, посебно је значајно то што је ромска заједница у Лесковцу **вишеструко заступљенија него на републичком нивоу**, што значи да мере усмерене на социјално укључивање Рома и Ромкиња не треба посматрати као маргиналну интервенцију, већ као један од важних елемената локалне развојне и социјалне политике.

3.2. Подаци о ромској националној мањини

Као што је наведено у претходном поглављу, ромска популација у Лесковцу чини **5,41%** укупног становништва. На територији Града Лесковца живи 6.700 припадника ромске националности, од тога 3.455 мушкараца и 3.245 жена.

Највећи део ромског становништва станује у градској срединама. У граду Лесковцу постоји 14 идентификованих ромских насеља. У градској средини живи 4.363, док у осталим насељима живи 2.337 становника ромске националне мањине.

Табела 3: Становништво ромске националности према врсти места становања, попис 2022.

	Укупно	Мушкарци	Жене
Градска насеља	4.363	2.254	2.109
Остала насеља	2.337	1.201	1.136
Укупно	6.700	3.455	3.245

Извор: Попис 2022, Републички завод за статистику

Према анализи података из упитника о стању у неформалним насељима на територији Града Лесковца, постоје значајне разлике у погледу квалитета стамбених објеката, прикључености на водоводну, канализациону и електричну мрежу, постојања унутрашњих саобраћајница, као и степена легализације стамбених објеката. Заједничка карактеристика већине обухваћених насеља јесте постојање основне инфраструктуре у формалном смислу, али и изражен раскорак између покривености мрежама и стварне прикључености стамбених објеката, што указује на потребу за даљим улагањима у комунално опремање, имовинско-правно уређивање и побољшање услова становања.

У посебан бирачки списак је до 2024.године уписано 2.937 грађана ромске националности.

Табела 4: Становништво ромске националисти према старосним групама и полу, попис 2022.

	Укупно		Мушкарци		Жене	
	Број	Удео (%)	Број	Удео (%)	Број	Удео (%)
Укупно	6.700	100,00%	3.455	100,00%	3.245	100,00%
0-14	1.789	26,70%	940	27,21%	849	26,16%
15-29	1.648	24,60%	862	24,95%	786	24,22%
30-49	1.749	26,10%	901	26,08%	848	26,13%
50-64	1.066	15,91%	530	15,34%	536	16,52%
65-84	441	6,58%	218	6,31%	223	6,87%
85 и више година	7	0,10%	4	0,12%	3	0,09%

Извор: Попис 2022, Републички завод за статистику

Подаци из Табеле 4 показују да ромску популацију у Лесковцу одликује изразито млада старосна структура и релативно уравнотежен полни састав. Највећи удео у ромској популацији имају лица старости 0-14 година (1.789 лица; 26,70%), затим лица узраста 30-49 година (1.749; 26,10%) и млади узраста 15-29 година (1.648; 24,60%).

То значи да **више од половине ромске популације у Лесковцу чине деца и млади до 29 година, односно 51,30%**, што јасно указује на снажну заступљеност млађих генерација.

Становништво старости **15-64 године**, које представља најшири контингент радно способног становништва, чини 66,61% ромске популације. У оквиру ове групе најбројнија су лица узраста 30-49 година, што је значајно са аспекта планирања мера у областима запошљавања, образовања одраслих, социјалне заштите и подршке породицама.

С друге стране, старије становништво је знатно мање заступљено. Лица старости **65 и више година** чине свега 6,68% ромске популације (441 лице старости 65-84 године и само 7 лица старости 85 и више година).

Висок удео деце, адолесцената и младих одраслих упућује на то да су за ову популацију посебно релевантне мере усмерене на рано укључивање у предшколско и школско образовање, спречавање осипања из образовног система, подршку младима у преласку ка запошљавању, као и мере подршке породицама.

Истовремено, значајно учешће становништва узраста 30–49 година указује да је неопходно планирати и интервенције које се односе на економско оснаживање, приступ тржишту рада, унапређење квалификација, здравствену заштиту и стабилније услове становања, јер је реч о популацији која је носилац породичних и економских функција у домаћинствима.

3.2.1.Образовање

На подручју града Лесковца налази се једна јавна предшколска установа са 12 истурених одељења и укупно 40 вртића. Поред ове предшколске установе постоје још 5 предшколске установе чији су оснивачи друга правна или физичка лица. На подручју града постоје и 23 основне школе са 66 издвојених одељења. Такође, постоје и две специјализоване школе ШОСО „11 октобар” и Музичка школа „Станислав Бинички” где се настава реализује у основном и средњем образовању. На територији града Лесковца образовну васпитну делатност обавља 12 средњих школа (девет стручних, две специјализоване и једна општег образовања). У области високог образовања, постоје Технолошки факултет Лесковац, и Академија струковних студија Јужна Србија, са пет одсека.

Најважнији општи налаз који произлази из анализираних материјала јесте да је присуство ромске деце и младих у образовном систему видљиво на свим нивоима, али да је структура тог укључивања неравномерна. Посебно се издваја слаб рани обухват у предшколском васпитању пре припремног предшколског програма, затим изражено присуство у основном образовању, а потом осетно ужи обухват у средњем и нарочито у високом образовању.

Табела 5: Број деце обухваћене предшколским васпитањем и образовањем у граду Лесковцу у школској 2024/2025. години

Назив индикатора	Број деце
Број деце обухваћене предшколским васпитањем и образовањем	2.173
Број деце ромске националности која су обухваћена ПВО	62
Број деце узраста 0–3 године обухваћених ПВО	285
Број деце ромске националности узраста 0–3 године обухваћених ПВО	0
Број деце узраста 3–5,5 година обухваћених ПВО	880
Број деце ромске националности узраста 3–5,5 година обухваћених ПВО	3
Број деце која похађају припремни предшколски програм (ППП)	640
Број деце ромске националности која похађају ППП	59

У школској 2024/2025. години предшколским васпитањем и образовањем обухваћено је 2.173 деце, од чега је 62 деце ромске националности. За узраст 0–3 године наведено је 285 деце у систему, али ниједно дете ромске националности. За узраст 3–5,5 година наведено је 880 деце, од чега су 3 детета ромске националности. У припремни предшколски програм укључено је 640 деце, од чега 59 деце ромске националности.

Ови подаци су аналитички веома значајни јер показују да је обухват ромске деце у предшколском систему у Лесковцу у великој мери концентрисан на припремни предшколски програм, односно на сегмент који је најближи обавезном уласку у основну школу. Насупрот томе, у ранијим узрастима је укљученост веома ниска. Тај податак је нарочито важан, јер упућује или на стварно изузетно низак приступ услугама раног развоја, или на непотпун локални обухват и евидентирање. У оба случаја, реч је о налазу који захтева додатну проверу, јер нулти обухват у најранијем узрасту представља озбиљан ризик за каснији образовни пут детета. Најзначајнији налаз у предшколској области јесте да систем у Лесковцу очигледно успева да укључи део ромске деце у припремни предшколски програм, али да не обезбеђује довољно рано

укључивање у млађим узрастима. То је важан проблем, јер управо рани обухват предшколским програмима има највећи потенцијал да умањи касније тешкоће у језичком развоју, социјализацији, стицању радних навика и припремљености за школу.

Предшколска установа организују полудневне програме за децу узраста 3–5,5 година које финансира јединица локалне самоуправе. То је значајан локални капацитет, јер полудневни програми могу представљати приступачнији модел укључивања за породице које нису у могућности да користе целодневни боравак.

Основним образовањем у школској 2024/2025. години обухваћено је 8.922 деце, од чега 1.212 деце ромске националности (388 девојчица и 824 дечака). Ово је један од најважнијих локалних података у целој области образовања, јер показује да је основна школа ниво образовања на коме је укљученост ромске деце у Лесковцу највидљивија.

Табела 6: Број деце обухваћене **основним образовањем** у граду Лесковцу у школској 2024/2025. години

Назив индикатора	Број деце	Број девојчица	Број дечака
Број деце обухваћене основним образовањем	8.992		
Број деце ромске националности која су обухваћена основним образовањем	1.212	388	824

Највеће методолошко ограничење у делу основног образовања односи се на осипање. У процесу израде овог ЛАП-а Радној групи нису били доступни прецизни подаци о прегледу броја деце која су напустила основну школу у претходне три школске године. Због тога у овој фази није могуће извести ни основну квантитативну анализу осипања, нити утврдити да ли постоје критичне тачке преласка из нижих у више разреде, родне разлике, територијалне концентрације или трендови погоршања/побољшања.

Ипак, званични статистички подаци Републичког завода за статистику показују повољне индикаторе у овом сегменту:

- Нето стопа обухвата основним образовањем - 98,2% (2024)
- Стопа завршавања основне школе – 95,5% (2024)
- Стопа одустајања од школовања у основном образовању – 0,4% (2024).

Није евидентирана национална припадност деце која су напустила школу, те није могуће са сигурношћу утврдити у којој мери су овим обухваћена деца ромске националности. Из тог разлога, потребно је унапредити начин праћења података ради прецизнијег сагледавања обухвата и ризика од осипања.

У школској 2024/2025. години је **средњошколским образовањем** обухваћено 4.520 младих, од чега 152 младих ромске националности, и то 68 девојака и 84 младића. Ови подаци показују да је присуство ромске омладине у средњем образовању знатно уже него у основном образовању. Тај однос не може се тумачити као директан прелаз ромске деце из основног у средње образовање, јер се не ради о истим генерацијама, али је аналитички довољно јасан да упути на сужавање образовне вертикале након основне школе.

Табела 7: Број младих обухваћених **средњошколским образовањем** у граду Лесковцу у школској 2024/2025. години

Назив индикатора	Број младих	Број девојчица	Број дечака
Број младих обухваћених средњошколским образовањем	4.520		
Број младих ромске националности обухваћених средњошколским образовањем	152	68	84

У школској 2024/2025. години број ученика ромске националности који су уписани у средњу школу путем афирмативних мера је износио 5 ученика, од чега 3 ученице и 2 ученика. За школску 2023/2024. годину евидентиран је 1 ученик, а за школску 2022/2023. годину такође 1 ученик, и то једна ученица.

Овај временски низ, иако кратак и бројчано мали, указује на раст броја уписа путем афирмативних мера у последњој посматраној години. Ипак, у апсолутном смислу, број остаје низак, па се не може говорити о масовнијем ефекту без додатних података о броју кандидата, структури образовних профила, завршетку школовања и каснијем наставку образовања.

Табела 8: Број ученика ромске националности који су уписани у средњу школу путем **афирмативних мера** у граду Лесковцу

Школска година	Укупан број ученика	Број ученица	Број ученика мушког пола
2024/2025.	5	3	2
2023/2024.	1	0	1
2022/2023.	1	1	0

Посебно је корисно што је достављен и прегледи броја ученика у средњим школама за школску 2024/2025 годину.

Структурно гледано, највеће школе су техничке и стручне, што је важно за касније повезивање са тржиштем рада и локалним политикама запошљавања. За ЛАП је ова чињеница битна јер показује да питање укључивања ромске омладине у средње образовање није само питање приступа школи, већ и питање приступа квалификацијама које касније утичу на запошљивост.

Из аналитичког материјала о средњем образовању види се да на територији града образовно-васпитну делатност обавља 12 средњих школа, од чега 9 стручних, 2 специјализоване и 1 школа општег образовања. То је релативно развијена мрежа, што значи да формална понуда образовних профила на локалном нивоу постоји.

Табела 9: Средње школе на територији града Лесковца и број ученика у школској 2024/25. години:

Р. бр.	Назив школе	I	II	III	IV	Укупан број
1.	Гимназија	187	154	161	197	699
2.	ТШ Раде Металац	276	309	321	214	1120
3.	Трговинско-угоститељска	175	186	191	136	688
4.	Економска школа	144	150	152	152	598
5.	Пољопривредна школа	27	18	19	12	76
6.	Медицинска школа	163	166	164	157	650
7.	Хемијско-технолошка школа	29	40	53	43	165
8.	Школа за текстил и дизајн	59	46	38	35	178
9.	Средња-Вучје	29	28	18	17	92
10.	Средња-Грделица	31	29	29	15	104
11.	Музичка школа	39	20	20	26	105
12.	ШОСО „11 октобар“	17	13	15	/	45
	УКУПНО	1.176	1.159	1.181	1.004	4.520

У школској 2024/2025. години више и високо образовање похађа 4 младих ромске националности из Лесковца, од чега 2 жене и 2 мушкарца. Број од четири студента јасно указује да је приступ високом образовању изразито узак.

На подручју града Лесковца ангажована су 4 педагошка асистента, и то у школама: ОШ „Петар Тасић“, ОШ „Вожд Карађорђе“, ОШ „Милутин Смиљковић“ и ОШ „Светозар Марковић“. Тај податак је значајан јер показује да у Лесковцу постоји успостављен механизам подршке школама у раду са децом из осетљивих група.

Поред наведених установа у којима су педагошки асистенти већ ангажовани, постоји потреба за ангажовањем педагошких асистената и осталим основним школама у Лесковцу. Представници ЈЛС постојећу сарадњу педагошких асистената са другим релевантним установама, институцијама, и организацијама цивилног друштва оцењују као веома добру и квалитетну.

Позитиван налаз у овој области представља податак да 210 деце и младих из ромске заједнице похађа изборни предмет „Ромски језик са елементима културе“ у школској 2025/2026. години, од чега 110 дечака и 100 девојчица, као и то што постоје два наставника са сертификатом за предавање овог предмета уведена у систем основног образовања.

Овај податак има вишеструки значај. Важан је као културно-идентитетски елемент, али и као показатељ видљивости ромске заједнице у формалном образовном систему, као потенцијални инструмент јачања школске припадности и као важан ресурс у области антидискриминације и партиципације.

3.2.1.1. Локалне политике и праксе у области образовања

Подаци из Табеле 10 показују да је град Лесковац у посматраном периоду финансијску подршку у области образовања превасходно усмеравао на **уџбенике** и, делимично, на **превоз ученика основне школе**, док за **ужину**, **превоз за средњу школу**, као и за **стипендије за средњошколце и студенте**, нису приказана издвајања.

Табела 10: Издвајања финансијских средстава из буџета ЈЛС за претходне три школске године (у РСД)

	Школска 2022/2023.		Школска 2023/2024.		Школска 2024/2025.	
	Укупно	За кориснике ромске национал.	Укупно	За кориснике ромске национал.	Укупно	За кориснике ромске национал.
За уџбенике	5.166.000,00	-	66.240.000,00 (основно) 45.640.000,00 (средње)	-	74.854.000,00	-
За ужину	-	-	-	-	-	-
За превоз за основну школу	19.000.000,00	-	14.500.000,00	-	-	-
За превоз за средњу школу	-	-	-	-	-	-
Стипендије за средњошколце	-	-	-	-	-	-
Стипендије за студенте	-	-	-	-	-	-

Највидљивија буџетска подршка односи се на уџбенике. У школској **2022/2023.** години за ову намену издвојено је **5.166.000,00 динара**, док су у школској **2023/2024.** години приказана значајно већа средства, и то **66.240.000,00 динара за основно** и **45.640.000,00 динара за средње образовање**, што укупно износи **111.880.000,00 динара**. У школској **2024/2025.** години за уџбенике је издвојено **74.854.000,00 динара**. Подаци, дакле, указују на значајно јачање локалне подршке у овој области у односу на 2022/2023. годину, с тим да приказ није у потпуности уједначен по годинама, па је потребан опрез у потпуно директном поређењу.

Када је реч о превозу за основну школу, у школској **2022/2023.** години издвојено је **19.000.000,00 динара**, а у **2023/2024.** години **14.500.000,00 динара**. За школску **2024/2025.** годину у табели није исказан износ за ову намену. Град Лесковац не води евиденцију о националности корисника, нарочито деце, те олакшице за школовање добијају сва деца подједнако.

Из аналитичких материјала се види и да је Град Лесковац увео једнократну финансијску подршку за ученике који редовно похађају основну школу, у износу од 7.000 динара за ученике првог

разреда до 14.000 динара за ученике осмог разреда. Ова мера је релевантна за област образовања, али и за социјалну заштиту, јер може да ублажи материјалне трошкове школовања.

Подаци из Табеле 11 показују да Град Лесковац у периоду **2022–2024. године** бележи **континуирано повећање расхода у области образовања и васпитања** кроз програме предшколског, основног и средњег образовања.

У оквиру **Програма 8 – Предшколско васпитање и образовање**, укупни расходи су порасли са **387.065.871,00 динара** у 2022. години на **466.494.169,00 динара** у 2023. години, а затим на **641.493.189,00 динара** у 2024. години. Ово указује да је предшколско образовање било област за коју је опредељено највише средстава унутар посматраних образовних програма. Поред редовног функционисања, у 2023. и 2024. години евидентирани су и расходи за **изградњу дечијег вртића у М. Пијаде**, што показује и присуство инфраструктурних улагања, иако су она знатно мања од издатака за редовно функционисање система.

Табела 11: Извршени расходи из буџета у области образовања и васпитања (програми 8, 9 и 10)

Шифре програмске активности / пројекта	Назив програмских активности у програму, односно пројекта	Године		
		2022	2023	2024
2002-0002	Функционисање и остваривање предшколског васпитања и образовања	387.065.871,00	465.361.905,00	640.651.989,00
2002-5012	Изградња дечијег вртића у М. Пијаде		1.132.264,00	841.200,00
Укупно Програм 8 – Предшколско васпитање и образовање		387.065.871,00	466.494.169,00	641.493.189,00
2003-0001	Реализација делатности основног образовања	222.794.695,00	274.877.863,00	285.666.304,00
2003-5005	Изградња ограда и платоа у основним школама		4.690.331,00	
Укупно Програм 9 – Основно образовање и васпитање		222.794.695,00	279.568.194,00	285.666.304,00
2004-0001	Реализација делатности средњег образовања	122.440.847,00	195.220.695,00	269.308.685,00
Укупно Програм 10 – Средње образовање и васпитање		122.440.847,00	195.220.695,00	269.308.685,00

У оквиру **Програма 9 – Основно образовање и васпитање**, расходи су порасли са **222.794.695,00 динара** у 2022. години на **279.568.194,00 динара** у 2023. години и **285.666.304,00 динара** у 2024. години. Основни део средстава односи се на реализацију делатности основног образовања, док је у 2023. години евидентиран и пројекат **изградње ограда и платоа у основним школама**, што указује на одређена улагања у школску инфраструктуру и услове рада.

У оквиру **Програма 10 – Средње образовање и васпитање**, уочава се најдинамичнији раст: са **122.440.847,00 динара** у 2022. години на **195.220.695,00 динара** у 2023. години и **269.308.685,00 динара** у 2024. години. Овај раст указује на јачање буџетске подршке средњем образовању, што је посебно важно у контексту локалног акционог плана, имајући у виду да је задржавање

ученика у систему средњег образовања једно од кључних питања за социјално укључивање Рома и Ромкиња.

Треба нагласити да Табела 11 приказује **укупне извршене расходе** у области образовања и васпитања, али не садржи податке о томе у којој мери су ови расходи били доступни, приступачни или стварно коришћени од стране деце и младих ромске националности. Због тога се из ове табеле може закључити да локална самоуправа улаже значајна средства у систем образовања, али се не може прецизно проценити колики је непосредни ефекат тих улагања на положај ромске заједнице.

Град Лесковац није идентификовао потребе кроз анализу за укључивање ромске деце у различите програме образовања. На подручју града не постоје основне и средње школе у којима се спроводе програми едукације о правима ромске деце, културолошким специфичностима, тешкоћама које отежавају редовно похађање наставе, учење и напредовање.

3.2.2. Запошљавање

Запошљавање представља једну од кључних области за процену стварног степена социјалног укључивања Рома и Ромкиња, јер повезује исходе у образовању, дугорочне ефекте сиромаштва, приступ социјалној заштити и могућности за економску самосталност домаћинстава. Из расположивих података јасно произлази да Град Лесковац у континуитету спроводи мере активне политике запошљавања и да за те намене издваја значајна локална средства. У достављеним материјалима за Град Лесковац постоје подаци који омогућавају основну анализу локалног приступа мерама активне политике запошљавања у периоду 2022–2024. године.

Из доступних података произлази и да није било посебних јавних позива намењених искључиво лицима ромске националности, већ да је подршка ромској популацији била уграђена у општи систем мера, пре свега кроз додатно бодовање у мери самозапошљавања. То показује да је ромска популација препозната као теже запошљива категорија, али не и да постоје посебно дизајнирани локални инструменти који би били у потпуности прилагођени њеним специфичним препрекама на тржишту рада.

У анализи недостају детаљни подаци о образовној структури, старосној структури, дужини тражења посла, као и о лицима ромске националности из вишеструко угрожених категорија, а која се налазе на евиденцији НСЗ. Међутим, доступни су подаци о корисницима новчане накнаде НСЗ, по годинама и по испоставама НСЗ у оквиру филијале НСЗ у Лесковцу. Пошто подаци обухватају и друге општине у Јабланичком округу, подаци су приказани само за Одељење за посредовање у запошљавању и планирању каријере – Филијала Лесковац, а нису анализирани подаци за Бојник, Власотинце, Лебане и Медвеђу.

Подаци из Табеле 11 показују **континуиран раст броја лица ромске националности корисника новчане накнаде** у евиденцији НСЗ Филијале Лесковац у периоду **2022–2024. године**. Укупан број корисника порастао је са **74** у 2022. години, на **85** у 2023. години, односно на **100** у 2024. години. Овај тренд може указивати на повећану потребу за материјалном подршком услед незапослености, као и на већу укљученост лица ромске националности у систем евиденције и остваривања права преко НСЗ.

Број жена се кретао од **30 до 37**, што показује да Ромкиње чине значајан део ове групе. Ови подаци указују на потребу за јачањем мера активне политике запошљавања, економског оснаживања и циљане подршке Ромима и Ромкињама у приступу тржишту рада.

Табела 11: Број лица ромске националности корисника новчане накнаде

	2022. година		2023. година		2024. година	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Одељење за посредовање у запошљавању и планирању каријере – Филијала Лесковац	74	34	85	30	100	37

Извор: НСЗ - Филијала Лесковац

Подаци из Табеле 12 показују да је у периоду 2022–2024. године велики број лица ромске националности био обухваћен различитим мерама запошљавања и пратећим активностима НСЗ Филијале Лесковац. Укупан број лица износио је 1.084 у 2022. години, 890 у 2023. години и 1.035 у 2024. години.

Највећи обухват бележе мере које су усмерене на активацију и основну припрему за укључивање на тржиште рада, посебно мотивационо-активациона обука за лица без квалификација и нискоквалификована лица, као и сајмови запошљавања, едукативне услуге у Пословном центру и субвенције за самозапошљавање. Ово указује да је код ромске популације и даље изражена потреба за мерама које представљају почетни или подстицајни ниво подршке у приступу запошљавању.

Позитиван помак видљив је код појединих мера које могу имати непосреднији ефекат на економско укључивање, као што су субвенције за запошљавање теже запошљивих лица, које расту са 6 корисника у 2022. години на 25 у 2024. години, као и субвенције за самозапошљавање, које остају високо заступљене током све три године.

Истовремено, уочава се да су јавни радови у 2024. години били без корисника (нису организовани), док је број лица обухваћених мерама „ЛАПЗ – техничка подршка – Локална самоуправа“ значајно смањен, са 37 у 2022. на свега 2 у 2024. години.

Жене чине значајан део корисника у свим годинама: 481 у 2022, 382 у 2023. и 465 у 2024. години, што показује да су Ромкиње у значајној мери заступљене у мерама запошљавања, али и да је неопходно наставити са родно осетљивим приступом у планирању мера економског оснаживања.

Табела 12: Број лица ромске националности корисника мера запошљавања

Мере запошљавања	2022		2023		2024	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Сајмови запошљавања	125	51	95	43	120	57
Клуб за тражење посла	10	6	6	3	10	7
Обука за активно тражење посла за квалификована лица	45	13	42	21	42	12
Мотивационо-активациона обука за лица без квалификација и нискоквалификована лица	375	175	273	126	347	160
Тренинг самоефикасности	18	10	9	3	11	4
Радионица за превладавање стреса услед губитка посла	4	0	1	0	1	0
Едукативне услуге у Пословном центру	135	49	107	41	106	48
Стручна пракса	7	4	4	2	4	2
Приправништво за младе са високим образовањем	7	6	12	8	18	12
Приправништво за незапослене са средњим образовањем	1	1	12	7	12	4
Оспособљавање за самостални рад - Моја прва плата	0	0	0	0	3	1
Стицање практичних знања	7	0	2	2	24	9
Функционално основно образовање	42	28	0	0	37	20
Обуке за тржиште рада	1	1	5	3	0	0
Обуке на захтев послодавца	3	1	2	0	6	3
Субвенција за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих	6	1	23	6	25	11
Јавни радови	49	25	46	20	0	0
Субвенција за самозапошљавање	88	39	73	32	96	41
Радна активација ОСИ	0	0	0	0	1	0
УКУПАН БРОЈ ЛИЦА која су учествовали у мерама АПЗ	923	410	712	317	863	391
Информативно-саветодавне услуге у Пословном центру	67	30	129	46	139	58
Саветовање о могућностима за развој каријере	44	23	10	4	15	6
Селекција	11	4	10	7	16	10
УКУПАН БРОЈ ЛИЦА која су учествовали у осталим мерама и активностима	122	57	149	57	170	74
Субвенција за самозапошљавање - ЛАПЗ - Техничка подршка	31	11	25	7	0	0
Јавни радови - ЛАПЗ - Техничка подршка	6	3	4	1	2	0
УКУПАН БРОЈ ЛИЦА која су учествовали у мерама ЛАПЗ - Техничка подршка - ЛС	37	14	29	8	2	0
УКУПАН БРОЈ ЛИЦА	1.084	481	890	382	1.035	465

Извор: НСЗ - Филијала Лесковац

3.2.2.1. Локалне политике и праксе у области запошљавања

У току периода реализације ЛАПЗ града Лесковца за период 2024. до 2026. године статус теже запошљивих лица имаће млади (до 30 година), лица старости 50 и више година, особе са инвалидитетом, **Роми**, жене, дугорочно незапослени (лица која посао траже 12 месеци и дуже), корисници новчане социјалне помоћи, лица без основног образовања, лица без завршене средње школе, самохрани родитељи, супружници из породице у којој су оба супружника незапослена, млади до 30 година старости у домском смештају, у хранитељским породицама и старатељским породицама, жртве породичног насиља, жртве трговине људима, избегла и расељена лица, повратници према Споразуму о реадмисији, родитељи деце са сметњама у развоју и бивши извршиоци кривичних дела. Незапослена лица из наведених група имаће приоритет при укључивању у мере активне политике запошљавања у периоду од 2024. до 2026. године.

Током 2022, 2023. и 2024. године из буџета локалне самоуправе издвојена су следећа финансијска средства за мере активне политике запошљавања:

- 2022. године - 17.200.000,00 РСД
- 2023. године - 29.200.000,00 РСД
- 2024. године - 30.000.000,00 РСД

Јавне позиве/конкурсе Град је реализовао уз техничку подршку НСЗ. Није било посебних јавних позива/конкурса за лица ромске националности. Код јавног позива за меру самозапошљавање било је додатних бодова за лица ромске националности и то у 2022. години 5 бодова а у 2023. години и 2024. години 3 бода.

У 2022. години финансиране су следеће мере:

- Стручне праксе. За обе мере испод заједно је издвојено 2.634.956,00 динара
 - стручна пракса за лица са просечном оценом 9 и више,
 - стручна пракса високошколаца
- Самозапошљавање, у износу од 9.900.000,00 динара,
- Јавни радови, у износу од 3.080.393,00 динара.

У 2023. години финансиране су следеће мере:

- Стручна пракса високошколаца - издвојено је 6.312.814,00 динара
- Самозапошљавање, у износу од 15.850.000,00 динара,
- Јавни радови, у износу од 4.237.272,00 динара.

У 2024. години финансиране су следеће мере:

- Стручна пракса за лица са просечном оценом 9 и више - 1.800.000,00 динара
- Стручна пракса високошколаца - издвојено је 7.500.000,00 динара
- Самозапошљавање, у износу од 20.700.000,00 динара.

у структури локалних мера јасно доминира **самозапошљавање**, а његов финансијски обим континуирано расте: са 9,9 милиона динара у 2022. години, на 15,85 милиона у 2023. години, до 20,7 милиона у 2024. години. Та динамика указује да локална политика све више акценат ставља на предузетнички тип активације и на модел у коме незапослено лице постаје носилац сопствене економске активности.

На подручју града Лесковца, две школе спроводе формални програми образовања одраслих: „Доситеј Обрадовић“ из Лесковца и „Вук Караџић“ из Печењевца.

3.2.3. Становање

Подаци за анализу стања у области становања за град Лесковац преузети су из упитника о стању у неформалним насељима, односно из документације коју је израдило ЈП „Урбанизам и изградња Лесковац“ у децембру 2014. године, у оквиру пројекта прикупљања података о подстандардним ромским насељима. Упитником је обухваћено **14 ромских насеља** на територији града Лесковца: **Брестовац, Међа, Печењевце, Винарце, Богојевце, Доња Локошница, Доње Бријање, Турековац, Мирошевце, Сат мала, Славко Златановић, Подворце, Грделица и Предејане**. Због времена настанка ове базе података, налазе је потребно третирати као релевантну полазну основу за ЛАП, али и као податке које је у даљем поступку потребно верификовати ажурираним теренским увидом и кроз рад локалних институција.

Достављени подаци показују да су стамбени услови у ромским насељима на територији Лесковца неуједначени. Са једне стране, у појединим већим насељима, нарочито у градском подручју, евидентирани су чврсти стамбени објекти, организовано прикупљање отпада, електрична мрежа, улична расвета, приступне и унутрашње саобраћајнице, као и покривеност планском документацијом. Са друге стране, у делу мањих и периферних насеља и даље су видљиви недостаци у погледу водоснабдевања, канализације, квалитета стамбених објеката и унутрашње путне инфраструктуре. Посебно је важно истаћи да у упитнику, у већини доступних приказа, нису попуњени подаци о проценту легализованих објеката нити о поднетим захтевима за легализацију, што указује на потребу да се питање правне сигурности становања у наредном периоду прецизније сагледа и евидентира.

Уочљиво је и да су ромска насеља у Лесковцу веома различите величине. Постоје веома мала насеља, као што је насеље у Богојевцу са мање од 15 домаћинстава и мање од 100 становника, али и велика насеља у градском подручју, као што су Сат мала, Славко Златановић и Подварце, са више од 200 домаћинстава и више од 1.000 становника. Између ова два екстрема налазе се насеља средње величине, попут Доње Локошнице, Мирошевца и Грделице. Оваква различитост указује да локалне мере у области становања не могу бити једнообразне, већ морају бити прилагођене величини насеља, нивоу инфраструктурне опремљености и врсти идентификованих проблема.

У већем броју видљивих примера евидентирано је да постоји електрична мрежа, да је улична расвета у функцији и да постоје приступне саобраћајнице, док се највеће разлике између насеља јављају код водоводне и канализационе мреже, као и код стања унутрашњих саобраћајница. У делу насеља коловоз је асфалтиран, док су у другим насељима унутрашње саобраћајнице земљане или од туцаника, што непосредно утиче на квалитет свакодневног живота, безбедност и приступ услугама.

Потребно да се ураде урбанистички планови за подручја на којима се налазе ромска насеља, и то:

- У фази израде је План детаљне регулације за део стамбеног насеља на Хисару део подсектора 2А у Плану генералне регулације 5 у Лесковцу, којим је обухваћен део ромског насеља Сат мала, за који је одлука о изради плана објављена у („Сл. Гл. града Лесковца“, бр.42/20) и чија је цена коштања у укупном износу од 2.302.379,02 РСД са урачунатим ПДВ-ом одређена Уговором бр.135/2021-III од 25.01.2021.год. који је закључен између Града Лесковца као Наручиоца и ЈП Урбанизам и изградња Лесковац, као извршиоца.
- Потребно је израдити План детаљне регулације за ромско насеље у Подворцу, чија би оријентациона цена коштања износила око 5.000.000,00 РСД са урачунатим ПДВ-ом.
- Потребно је израдити План детаљне регулације за ромско насеље у Винарцу, чија би оријентациона цена коштања износила око 3.500.000,00 РСД са урачунатим ПДВ-ом.

Потребно је унапређење комуналне инфраструктуре изградњом или асфалтирањем саобраћајница, изградњом или реконструкцијом водовода и фекалне канализације, у скоро свим ромским насељима за која су већ донети урбанистички планови чиме је створена могућност реализације уз претходно дефинисање приоритетних насеља у односу на фактичко стање инфраструктуре и број корисника односно становника конкретног насеља, што су неопходни параметри за одређивање врсте, вредности и динамике инвестиције.

У наставку је дат детаљан преглед услова становања у свих 14 ромских насеља у граду Лесковцу.

Брестовац

У ромском насељу у Брестовцу процењено је да живи 15–50 домаћинстава, односно 100–200 становника. Према достављеним подацима, стамбени објекти су изграђени од грађевинских материјала који обезбеђују трајност и сигурност, што указује на релативно повољнији квалитет стамбеног фонда. Организовано је прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Насеље располаже основном комуналном инфраструктуром. Водоводна мрежа постоји и у функцији је, а на њу је прикључено више од 70% домаћинстава. Канализациона мрежа такође постоји и у функцији је, са прикљученошћу већом од 70% домаћинстава. Постоји и електрична мрежа, која је у функцији, при чему је више од 70% објеката прикључено, као и улична расвета, која је такође у функцији. У насељу постоје и приступне и унутрашње саобраћајнице, а унутрашње саобраћајнице су асфалтиране.

Насеље је покривено Планом генералне регулације насељеног места Брестовац, док подаци о проценту легализованих објеката и поднетим захтевима за легализацију нису наведени. Земљиште је у мешовитом облику својине. Укупно посматрано, ромско насеље у Брестовцу спада у инфраструктурно релативно уређенија насеља, при чему су кључни предуслови за становање обезбеђени, што представља добру основу за даље унапређење услова живота.

Печењевце

У ромском насељу у Печењевцу процењено је да живи 101–200 домаћинстава, односно 501–1000 становника, што ово насеље сврстава међу већа ромска насеља на територији града Лесковца. Према подацима из упитника, стамбени објекти су изграђени од грађевинских материјала који обезбеђују трајност и сигурност, што указује на стабилнији квалитет стамбеног фонда. Организовано је и прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Према расположивим подацима, у насељу постоји развијена основна инфраструктура. Из доступних података јасно је видљиво да постоје приступне и унутрашње саобраћајнице, а унутрашње саобраћајнице су асфалтиране. Насеље је покривено Планом генералне регулације насељеног места Печењевце. Земљиште је у мешовитом облику својине, док подаци о проценту легализованих објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени.

С обзиром на величину насеља и наведене карактеристике, Печењевце представља насеље у коме су обезбеђени основни услови за становање и комунално функционисање, али је због већег броја становника важно да се у даљем планирању посебна пажња посвети одржавању и даљем унапређењу инфраструктуре, као и прецизнијем евидентирању података о правном статусу стамбених објеката.

Међа

У ромском насељу у Међи процењено је да живи 15–50 домаћинстава, односно 100–200 становника. Према достављеним подацима, стамбени објекти су изграђени од грађевинских материјала који обезбеђују трајност и сигурност, што указује да је квалитет стамбеног фонда релативно повољнији у односу на насеља у којима су присутни подстандардни материјали. Организовано је и прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу не постоји водоводна мрежа, нити је њена изградња планирана, док је мање од 30% домаћинстава прикључено на локалне изворе снабдевања водом. Такође, канализациона мрежа не постоји, али је њена изградња планирана. Са друге стране, електрична мрежа постоји и у функцији је, при чему је више од 70% објеката прикључено, а постоји и улична расвета, која је такође у функцији. У насељу постоје приступне и унутрашње саобраћајнице, при чему су унутрашње саобраћајнице делом од туцаника, а асфалтирано је мање од 30% мреже.

Насеље је покривено Просторним планом града Лесковца. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као мешовит. Укупно посматрано, ромско насеље у Међи има обезбеђене поједине основне инфраструктурне услове, пре свега у области електроснабдевања, јавне расвете и комуналног отпада, али су као кључни проблеми јасно уочљиви непостојање водоводне и канализационе мреже, као и недовољно уређене унутрашње саобраћајнице. Због тога ово насеље захтева приоритетно инфраструктурно унапређење, нарочито у делу водоснабдевања, канализације отпадних вода и побољшања саобраћајне приступачности.

Винарце

У ромском насељу у Винарцу процењено је да живи 101–200 домаћинстава, односно 501–1000 становника, што ово насеље сврстава међу већа ромска насеља на територији града Лесковца. Према достављеним подацима, стамбени објекти су изграђени од грађевинских материјала који обезбеђују трајност и сигурност, што указује на релативно повољан квалитет стамбеног фонда. У насељу је организовано прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу постоји водоводна мрежа која је у функцији, при чему је на њу прикључено више од 70% домаћинстава. Такође, канализациона мрежа постоји и у функцији је, а прикљученост је такође већа од 70% домаћинстава. У насељу постоји и електрична мрежа, која је у функцији, при чему је више од 70% објеката прикључено, као и улична расвета, која је такође у функцији. Обезбеђене су приступне и унутрашње саобраћајнице, при чему је 30–70% унутрашњих саобраћајница асфалтирано, док је остатак од туцаника.

Насеље је покривено Просторним планом града Лесковца. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као мешовит. Укупно посматрано, ромско насеље у Винарцу има обезбеђене основне комуналне и инфраструктурне услове за становање, али је у наредном периоду важно радити на даљем уређењу унутрашњих саобраћајница и на прецизнијем евидентирању правног статуса стамбених објеката, како би се створили услови за планско и одрживо унапређење насеља.

Богојевце

У ромском насељу у Богојевцу процењено је да живи мање од 15 домаћинстава, односно мање од 100 становника, што га сврстава међу најмања ромска насеља на територији града Лесковца. Према достављеним подацима, стамбени објекти су изграђени од грађевинских материјала који обезбеђују трајност и сигурност, што указује на релативно повољан квалитет стамбеног фонда. У насељу је организовано прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу постоји водоводна мрежа која је у функцији, при чему је на њу прикључено више од 70% домаћинстава. Канализациона мрежа не постоји, али је њена изградња планирана. Такође, у насељу постоји електрична мрежа, која је у функцији, при чему је више од 70% објеката прикључено, као и улична расвета, која је такође у функцији. Обезбеђене су приступне и унутрашње саобраћајнице, при чему су унутрашње саобраћајнице земљане.

Насеље је покривено Просторним планом града Лесковца. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као мешовит. Укупно посматрано, ромско насеље у Богојевцу има обезбеђене поједине основне услове за становање, нарочито у погледу водоснабдевања, електроснабдевања, јавне расвете и организованог управљања отпадом, али као важни изазови остају непостојање канализационе мреже и земљане унутрашње саобраћајнице, што указује на потребу за даљим инфраструктурним унапређењем.

Доња Локошница

У ромском насељу у Доњој Локошници процењено је да живи 15–50 домаћинстава, односно 100–200 становника. Према достављеним подацима, квалитет стамбених објеката је неповољан, јер су објекти изграђени од слабих материјала неподобних за градњу, што указује на израженији ризик од подстандардних услова становања. У насељу је организовано прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу не постоји водоводна мрежа, али је њена изградња планирана. Такође, не постоји ни канализациона мрежа, а и њена изградња је, према достављеним подацима, планирана. Са друге стране, електрична мрежа постоји и у функцији је, при чему је више од 70% објеката прикључено, а постоји и улична расвета, која је такође у функцији. У насељу постоје приступне и унутрашње саобраћајнице, али су унутрашње саобраћајнице земљане, што додатно утиче на квалитет услова живота и приступачност насеља.

Насеље је покривено Просторним планом града Лесковца. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као приватно. Укупно посматрано, ромско насеље у Доњој Локошници карактеришу изражени инфраструктурни и стамбени недостаци, пре свега у погледу непостојања водоводне и канализационе мреже, лошег квалитета стамбених објеката и земљаних унутрашњих саобраћајница, због чега ово насеље захтева приоритетно унапређење услова становања и основне комуналне инфраструктуре.

Доње Бријање

У ромском насељу у Доњем Бријању процењено је да живи мање од 15 домаћинстава, односно мање од 100 становника, што га сврстава међу мања ромска насеља на територији града Лесковца. Према достављеним подацима, стамбени објекти су изграђени од грађевинских материјала који обезбеђују трајност и сигурност, што указује на релативно повољнији квалитет

стамбеног фонда. У насељу је организовано прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу не постоји водоводна мрежа, али је њена изградња планирана. Такође, не постоји ни канализациона мрежа, а и њена изградња је, према достављеним подацима, планирана. Са друге стране, електрична мрежа постоји и у функцији је, при чему је више од 70% објеката прикључено, а постоји и улична расвета, која је такође у функцији. У насељу постоје приступне и унутрашње саобраћајнице, при чему су унутрашње саобраћајнице асфалтиране, што представља повољан инфраструктурни елемент у односу на поједина друга насеља.

Насеље је покривено Просторним планом града Лесковца. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као приватно. Укупно посматрано, ромско насеље у Доњем Бријању има обезбеђене поједине важне услове за становање, пре свега у погледу квалитета стамбених објеката, електроснабдевања, јавне расвете, организованог управљања отпадом и асфалтираних унутрашњих саобраћајница, али као кључни изазови остају непостојање водоводне и канализационе мреже, због чега је потребно даље инфраструктурно унапређење насеља.

Турековац

У ромском насељу у Турековцу процењено је да живи 51–100 домаћинстава, односно 201–500 становника, што ово насеље сврстава у групу насеља средње величине на територији града Лесковца. Према достављеним подацима, квалитет стамбених објеката је неповољан, јер су објекти изграђени од слабих материјала неподобних за градњу, што указује на присуство подстандардних услова становања. У насељу је организовано прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу постоји водоводна мрежа која је у функцији, али је на њу прикључено 30–70% домаћинстава, што указује на делимичну покривеност. Канализациона мрежа не постоји, али је њена изградња планирана. Са друге стране, електрична мрежа постоји и у функцији је, при чему је више од 70% објеката прикључено, а постоји и улична расвета, која је такође у функцији. У насељу постоје приступне и унутрашње саобраћајнице, али су унутрашње саобраћајнице земљане, што додатно утиче на квалитет услова становања и свакодневну приступачност.

Насеље је покривено Просторним планом града Лесковца. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као приватно. Укупно посматрано, ромско насеље у Турековцу карактерише комбинација делимично обезбеђене инфраструктуре и изражених стамбених недостатака. Као кључни проблеми издвајају се лош квалитет стамбених објеката, непостојање канализационе мреже, делимична прикљученост на водоводну мрежу и земљане унутрашње саобраћајнице, због чега је неопходно планирати даље унапређење основних услова становања и комуналне инфраструктуре.

Мирошевце

У ромском насељу у Мирошевцу процењено је да живи 15–50 домаћинстава, односно 101–200 становника. Према достављеним подацима, квалитет стамбених објеката је неповољан, јер су објекти изграђени од слабих материјала неподобних за градњу, што указује на присуство подстандардних услова становања. У насељу је организовано прикупљање и одвожење смећа,

кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу не постоји водоводна мрежа, али је њена изградња планирана. Такође, не постоји ни канализациона мрежа, а њена изградња је, према достављеним подацима, планирана. Са друге стране, електрична мрежа постоји и у функцији је, при чему је више од 70% објеката прикључено, а постоји и улична расвета, која је такође у функцији. У насељу постоје приступне и унутрашње саобраћајнице, при чему су унутрашње саобраћајнице асфалтиране, што представља повољнији елемент инфраструктурне опремљености у односу на поједина друга насеља.

Насеље је покривено Просторним планом града Лесковца. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као мешовит. Укупно посматрано, ромско насеље у Мирошевцу карактерише комбинација изражених стамбених и инфраструктурних недостатака, пре свега у погледу лошег квалитета стамбених објеката и непостојања водоводне и канализационе мреже, али и присуство појединих важних предуслова за унапређење услова живота, као што су електроснабдевање, јавна расвета, организовано управљање отпадом и асфалтиране унутрашње саобраћајнице. Због тога је у наредном периоду потребно приоритетно радити на унапређењу основне комуналне инфраструктуре и квалитета становања у овом насељу.

„Сат мала“

Ромско насеље „Сат мала“ у градском подручју Лесковца спада у највећа ромска насеља на територији града, с обзиром на то да је процењено да у њему живи више од 200 домаћинстава, односно више од 1.000 становника. Према достављеним подацима, стамбени објекти су изграђени од грађевинских материјала који обезбеђују трајност и сигурност, што указује на релативно повољнији квалитет стамбеног фонда. У насељу је организовано прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу постоји водоводна мрежа која је у функцији, при чему је на њу прикључено више од 70% домаћинстава. Канализациона мрежа такође постоји и у функцији је, али је на њу прикључено 30–70% домаћинстава, што указује на делимичну покривеност. У насељу постоји и електрична мрежа, која је у функцији, при чему је више од 70% објеката прикључено, као и улична расвета, која је такође у функцији. Обезбеђене су приступне и унутрашње саобраћајнице, при чему су унутрашње саобраћајнице комбинација асфалта и туцаника.

Насеље је покривено релевантном планском документацијом, и то Планом генералне регулације 5, који је даље разрађен Планом детаљне регулације за део стамбеног насеља између улице Раданске и Балканске на Хисару, део подсектора 2а у Плану генералне регулације 5 у Лесковцу, као и Планом детаљне регулације за део стамбеног насеља на Хисару, део подсектора 2А у Плану генералне регулације 5 у Лесковцу. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као мешовит.

Укупно посматрано, ромско насеље „Сат мала“ има обезбеђене важне предуслове за становање и инфраструктурно функционисање, нарочито у погледу водоснабдевања, електроснабдевања, јавне расвете, организованог управљања отпадом и планске покривености. Ипак, као важан изазов остаје делимична прикљученост на канализациону мрежу, као и потреба за даљим уређењем унутрашњих саобраћајница и прецизнијим сагледавањем правног статуса стамбених објеката. С обзиром на величину и број становника, ово насеље има посебан значај у планирању

локалних мера у области становања, јер унапређење услова живота у њему може имати значајан ефекат на укупан положај ромске заједнице у Лесковцу.

„Славко Златановић“

Ромско насеље „Славко Златановић“ у градском подручју Лесковца спада у највећа ромска насеља на територији града, с обзиром на то да је процењено да у њему живи више од 200 домаћинстава, односно више од 1.000 становника. Према достављеним подацима, стамбени објекти су изграђени од грађевинских материјала који обезбеђују трајност и сигурност, што указује на релативно повољнији квалитет стамбеног фонда. У насељу је организовано прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу постоји водоводна мрежа која је у функцији, при чему је на њу прикључено више од 70% домаћинстава. Канализациона мрежа такође постоји и у функцији је, али је на њу прикључено 30–70% домаћинстава, што указује на делимичну покривеност. У насељу постоји и електрична мрежа, која је у функцији, при чему је више од 70% објеката прикључено, као и улична расвета, која је такође у функцији. Обезбеђене су приступне и унутрашње саобраћајнице, при чему су унутрашње саобраћајнице комбинација асфалта и туцаника.

Насеље је покривено релевантном планском документацијом, и то Планом генералне регулације 10, који је даље разрађен Планом детаљне регулације за део блока б1, подцелине а5-2 и а8-2 у Лесковцу, Планом детаљне регулације за део ромског насеља „Славко Златановић“ у Лесковцу, потцелина а8-1 у блоку б1, ПГР 10, као и Планом детаљне регулације за западни део насеља „Славко Златановић“ у Лесковцу, целине а3 и а4 у ПГР 10. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као приватно.

Укупно посматрано, ромско насеље „Славко Златановић“ има обезбеђене важне предуслове за становање и инфраструктурно функционисање, нарочито у погледу водоснабдевања, електроснабдевања, јавне расвете, организованог управљања отпадом и планске покривености. Ипак, као важан изазов остаје делимична прикљученост на канализациону мрежу, као и потреба за даљим уређењем унутрашњих саобраћајница и прецизнијим сагледавањем правног статуса стамбених објеката. С обзиром на величину и број становника, ово насеље има посебан значај у планирању локалних мера у области становања, јер унапређење услова живота у њему може имати значајан утицај на укупан положај ромске заједнице у Лесковцу.

„Подворце“

Ромско насеље „Подворце“ у градском подручју Лесковца спада у највећа ромска насеља на територији града, с обзиром на то да је процењено да у њему живи више од 200 домаћинстава, односно више од 1.000 становника. Према достављеним подацима, стамбени објекти су изграђени од грађевинских материјала који обезбеђују трајност и сигурност, што указује на релативно повољнији квалитет стамбеног фонда. У насељу је организовано прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу постоји водоводна мрежа која је у функцији, при чему је на њу прикључено више од 70% домаћинстава. Канализациона мрежа такође постоји и у функцији је, а прикљученост је већа од 70% домаћинстава, што указује на релативно повољнију инфраструктурну опремљеност у односу на поједина друга ромска

насеља. У насељу постоји и електрична мрежа, која је у функцији, при чему је више од 70% објеката прикључено, као и улична расвета, која је такође у функцији. Обезбеђене су приступне и унутрашње саобраћајнице, при чему су унутрашње саобраћајнице асфалтиране.

Насеље је покривено Планом генералне регулације 4. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као јавна својина (град Лесковац). Укупно посматрано, ромско насеље „Подворце“ има обезбеђене значајне предуслове за становање и инфраструктурно функционисање, нарочито у погледу водоснабдевања, канализације, електроснабдевања, јавне расвете, организованог управљања отпадом и асфалтираних саобраћајница. С обзиром на величину насеља и број становника, ово насеље има велики значај за планирање локалних мера у области становања, при чему у наредном периоду посебну пажњу треба посветити даљем уређењу простора и јаснијем сагледавању правног статуса стамбених објеката.

„Грделица“

Ромско насеље „Грделица“ у насељеном месту Грделица спада у насеља средње величине на територији града Лесковца, с обзиром на то да је процењено да у њему живи 51–100 домаћинстава, односно 201–500 становника. Према достављеним подацима, стамбени објекти су изграђени од грађевинских материјала који обезбеђују трајност и сигурност, што указује на релативно повољнији квалитет стамбеног фонда. У насељу је организовано прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу постоји водоводна мрежа која је у функцији, али је на њу прикључено 30–70% домаћинстава, што указује на делимичну покривеност. Канализациона мрежа такође постоји и у функцији је, а прикљученост је такође у распону од 30–70% домаћинстава, што указује да инфраструктурна покривеност није потпуна. У насељу постоји и електрична мрежа, која је у функцији, при чему је више од 70% објеката прикључено, као и улична расвета, која је такође у функцији. Обезбеђене су приступне и унутрашње саобраћајнице, при чему су унутрашње саобраћајнице асфалтиране.

Насеље је покривено Планом генералне регулације насељеног места Грделица. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као мешовит. Укупно посматрано, ромско насеље „Грделица“ има обезбеђене важне предуслове за становање, нарочито у погледу квалитета стамбених објеката, електроснабдевања, јавне расвете, организованог управљања отпадом и асфалтираних саобраћајница, али као важан изазов остаје делимична прикљученост на водоводну и канализациону мрежу. Због тога је у наредном периоду потребно радити на даљем ширењу и унапређењу комуналне инфраструктуре, како би услови становања били уједначенији и квалитетнији за све становнике насеља.

Предејане

У ромском насељу у Предејану процењено је да живи 15–50 домаћинстава, односно 100–200 становника, што га сврстава у мања ромска насеља на територији града Лесковца. Према достављеним подацима, стамбени објекти су изграђени од грађевинских материјала који обезбеђују трајност и сигурност, што указује на релативно повољнији квалитет стамбеног фонда. У насељу је организовано прикупљање и одвожење смећа, кроз централни систем прикупљања комуналног отпада са депоновањем на санитарну депонију „Жељковац“.

Са становишта комуналне инфраструктуре, у насељу постоји водоводна мрежа која је у функцији, при чему је на њу прикључено више од 70% домаћинстава. Канализациона мрежа

такође постоји и у функцији је, а прикљученост је већа од 70% домаћинстава, што указује на повољнију инфраструктурну опремљеност. У насељу постоји и електрична мрежа, која је у функцији, при чему је више од 70% објеката прикључено, као и улична расвета, која је такође у функцији. Обезбеђене су приступне и унутрашње саобраћајнице, при чему су унутрашње саобраћајнице асфалтиране.

Насеље је покривено Планом генералне регулације насељеног места Предејане. Подаци о проценту легализованих стамбених објеката и о поднетим захтевима за легализацију нису наведени, док је облик својине над земљиштем означен као мешовит. Укупно посматрано, ромско насеље у Предејану има обезбеђене значајне предуслове за становање и инфраструктурно функционисање, нарочито у погледу водоснабдевања, канализације, електроснабдевања, јавне расвете, организованог управљања отпадом и асфалтираних саобраћајница. Због тога ово насеље представља пример релативно боље инфраструктурно опремљеног ромског насеља, при чему је у наредном периоду потребно посветити пажњу прецизнијем сагледавању правног статуса стамбених објеката и даљем унапређењу услова становања у складу са планском документацијом.

3.2.3.1. Локалне политике и праксе у области становања

Крајем 2025. године у граду Лесковцу је успостављен и систем за подршку грађанима за упис права на непокретностима, у складу са Законом о посебним условима за евидентирање и упис права на непокретностима (Сл. гласник РС бр. 91/2025).

Град Лесковац је у наредном периоду планирао и одређене мере за унапређење постојећих објеката у којима живе Роми и Ромкиње. Потребно је унапређење постојећих објеката у којима живе Роми и Ромкиње према посебним смерницама у случају претходне легализације објеката које су прописане урбанистичким плановима за ромска насеља, а односе се на:

- завршетак започетог објекта што подразумева завршавање грађевинско-занатских, столарских, инсталатерских, изолаторских и фасадерских радова на објектима који су у завршној фази изградње.
- доградња постојећих објеката недостајућим стамбеним просторијама /улазни трем, ходник, кухиња и спаваћа соба/ до максимум 15m² и санитарним просторијама /вц и купатило/ од 1,5m² до 4,0m², односно доградњом неопходних стамбених или санитарних просторија на парцелама где су прекорачени урбанистички параметри.
- поправку постојећих објеката на парцели што подразумева првенствено извођење радова на инвестиционом и текућем одржавању постојећих објеката које су из различитих разлога временом постали неподесни за употребу/становање, где се не мења габарит зграде ни по хоризонтали ни по вертикали већ су сви радови усмерени ка продужетку употребног века објекта.

Изводи се закључак да је донетим урбанистичким плановима створена могућност реализације уз претходне анализе и дефинисање приоритетних насеља и објеката у односу на фактичко стање и утврђивање неопходних параметара за одређивање врсте, вредности и динамике инвестиције. Није потребно да се ураде студије оправданости расељавања ромских насеља у циљу адекватног стамбеног решења

Планом детаљне регулације за део блока 61, подцелине а5-2 и а8-2 у Лесковцу (Сл.гл. града Лесковца“ ,бр.18/15) планирана је на локацији у насељу „Слако Златановић“ Лесковац -источни продужетак улице Драгана Петровића, у подзони 2б –социјално становање, где је већ у употреби један објекат изграђен по моделу „изградње социјалних станова“, тако да се реализација неизграђеног дела простора планира по истом принципу, уз одабир

најпримереније форме за доделу станова /станови за куповину под непрофитним условима, социјално становање у субвенционисаном закупу или социјално становање у заштићеним условима.

3.2.4. Здравствена заштита

На територији града Лесковца се здравствена заштита становништва спроводи у следећим здравственим установама:

- **Општа болница Лесковац** - здравствена установа у систему здравства Србије и највећа здравствена установа на подручју Јабланичког управног округа. Она здравствену делатност обавља на секундарном нивоу здравствене заштите, који обухвата специјалистичко-консултативну и болничку здравствену делатност.
- **Дом здравља Лесковац** обавља здравствену делатност на примарном нивоу здравствене заштите за подручје града Лесковца. Посебне организационе јединице Дома здравља Лесковац су Огранак Дома здравља у Вучју, и Огранак Дома здравља у Грделици.
- **Завод за јавно здравље Лесковац**, чија је основна делатност иницирање, спровођење, координирање и евалуирање активности усмерених на очување и унапређење здравља становника Јабланичког округа, а које се спроводи у организацији здравствене и социјалне заштите, локалне самоуправе, цивилног друштва и других организација које су повезане са здравством.

Нема прецизних података о корисницима услуга здравствене заштите ромске националности, јер се здравствена евиденција не води према националној припадности пацијената, пошто за то не постоји законски основ. На основу података наведених у *Упитнику за припрему ситуационе анализе за потребе израде ЛАП за инклузију Рома* који је ЈЛС попунила заједно са својим партнерима на локалном нивоу, процењено је следеће:

- У граду Лесковцу је процењено да има 5% Рома и Ромкиња који не поседују здравствену књижицу (укупно 335, од чега 173 мушкарца и 162 жене);
- 70% Ромкиња има изабраног лекара, док само 50% Рома има изабраног лекара;
- 30% Ромкиња је обухваћено гинеколошким прегледима
- 95% ромске деце је обухваћено систематским прегледима
- 95% деце узраста 24-35 месеци су примила све препоручене вакцине из националног календара имунизације до свог првог рођендана (до навршене друге године за вакцину против малих богиња). Учешће је исто за сву децу, укључујући и ромску децу (процена је да је тај број око 120-130 ромске деце годишње).
- 100% ромских мајки и деце су обухваћени патронажним посетама (пре и постнатално).
- 80% трудница ромске националности је обухваћено редовним прегледима у амбуланти
- Корисници развојног саветовалишта из ромске популације – 3% Рома и 5% Ромкиња
- Око 9% ромских адолесцената су корисници саветовалишта за младе (8% Рома и 10% Ромкиња)

Према достављеним подацима, у Лесковцу је процењено да 5% Рома и Ромкиња не поседује здравствену књижицу, односно 335 лица. Иако је већина ромске популације обухваћена здравственим осигурањем, овај податак указује да и даље постоји део становништва који има отежан приступ здравственој заштити већ на основном, административном нивоу.

Подаци о изабраном лекару показују изражену разлику између жена и мушкараца. Процењује се да 70% Ромкиња има изабраног лекара, док је тај удео код мушкараца 50%. Ово указује да су Ромкиње у већој мери укључене у систем примарне здравствене заштите, док су Роми у мањој мери повезани са редовним коришћењем здравствених услуга. Та разлика може бити последица различитих образаца коришћења здравствене заштите, али и недовољне информисаности, слабије доступности услуга или мањег ослањања мушкараца на превентивне прегледе.

Када је реч о здрављу жена, податак да је 30% Ромкиња обухваћено гинеколошким прегледима указује на релативно низак ниво обухвата превентивном здравственом заштитом у овој области. Имајући у виду значај редовних гинеколошких прегледа за очување репродуктивног здравља, рано откривање обољења и праћење здравственог стања жена, овај налаз указује на потребу за додатним јачањем доступности и коришћења ових услуга.

С друге стране, подаци за децу и мајке показују повољнију слику. Процењује се да је 95% ромске деце обухваћено систематским прегледима, као и да 95% деце узраста 24–35 месеци прима све препоручене вакцине из националног календара имунизације, при чему је наведено да је учешће исто за сву децу, укључујући и ромску децу. Ово указује на висок степен укључености ромске деце у основне превентивне мере здравствене заштите, што представља значајан позитиван налаз.

Посебно је важан податак да је 100% ромских мајки и деце обухваћено патронажним посетама, пре и постнатално. Ово указује да је патронажна служба значајан и функционалан канал подршке ромским породицама у периоду трудноће, раног родитељства и раног развоја детета. Истовремено, процена да је 80% трудница ромске националности обухваћено редовним прегледима у амбуланти показује релативно добар обухват, али и да један део трудница и даље остаје ван редовног праћења, што представља важан ризик и за здравље мајке и за здравље детета.

Подаци о коришћењу услуга саветовалишта указују на ограничен обухват. Корисници развојног саветовалишта из ромске популације чине 3% Рома и 5% Ромкиња, док је око 9% ромских адолесцената корисника саветовалишта за младе. Ови подаци могу указивати на то да саветовалишне услуге постоје, али да њихов обухват у ромској популацији није висок, што може бити последица недовољне информисаности, ограничене доступности, слабог упућивања или недовољне мотивисаности за коришћење ових услуга.

Укупно посматрано, здравствена слика ромске заједнице у Лесковцу показује да су **услуге усмерене на децу, мајке и имунизацију развијеније и доступније**, док су **области здравственог осигурања, превентивних прегледа одраслих, здравља жена и рада саветовалишта** простори у којима су потребна додатна унапређења.

3.2.4.1. Локалне политике и праксе у области здравствене заштите

У граду Лесковцу образован је Савет за здравље, али у његовом саставу нема представника ромске националности.

На подручју града ангажоване су две здравствене медијаторке. Представници ЈЛС процењују да број ангажованих здравствених медијаторки одговара потребама заједнице, али да услед кашњења националних конкурса медијаторке имају периоде у којима нису ангажоване (нити плаћене). Здравствене медијаторке воде евиденцију о здравственом стању становништва у ромским насељима, доприносе подизању свести о значају вакцинације деце, правилне исхране,

личне и комуналне хигијене, заштите од заразних болести, планирања породице, као и превенције злоупотребе психоактивних супстанци.

Не постоји систематизовано радно место на неодређено које би се бавило пословима здравствене медијације. Постојећу сарадњу здравствених медијаторки са другим службама Дома здравља и другим релевантним установама и организацијама Радна група оцењује као изузетно квалитетну.

У оквиру Дома здравља Лесковац успостављени су Саветовалиште за младе и Развојно саветовалиште. У оквиру Завода за јавно здравље Лесковац успостављени су Саветовалиште за одвикавање од пушења, и Саветовалиште за исхрану.

3.2.5. Социјална заштита

У 2024. години од стране Центра за социјални рад евидентирано је 9.450 корисника социјалне заштите, што представља 7,62% укупног броја становника. Посматрано по старосним групама у укупном броју корисника на евиденцији Центра за социјални рад, било је укупно 2.730 деце (29% корисника), 773 младих (8% корисника), 4.832 одраслих лица (51% корисника) и 1.115 старих лица (12% корисника).

Центар за социјални рад је у 2024. години реализовао Проширена права социјалне заштите на основу Одлуке о социјалној заштити грађана на територији града Лесковца. Права утврђена градском одлуком су:

- Право на једнократну помоћ (2.760 једнократних новчаних помоћи у 2024. години),
- Посебна новчана помоћ,
- Право на опрему корисника за смештај у установу или другу породицу,
- Право на путне трошкове за родитеље-старатеље деце ометене у развоју која су на редовном школовању,
- Право на накнаду трошкова сахране,
- Право на бесплатан оброк.

Услуге у социјалној заштити утврђене градском одлуком су:

- Привремени смештај у Прихватилиште за жене и децу жртве насиља у породици (49 лица - 22 жене и 27 деце у 2024. години),
- Помоћ и нега у кући (укупно 20 старачких домаћинстава у 2024. години),
- Дневни боравак за особе са сметњама у развоју (20 корисника је користило овај облик заштите у 2024. години),
- Дневни боравак за старије особе,
- Социјално становање у заштићеним условима (у стамбеној згради са 20 станова живе 15 избегличких породица и 5 породице из категорије материјално угрожених лица),
- Услуге неодложних интервенција,
- Интервентни смештај у кризним ситуацијама,
- Становање уз подршку за младе који излазе из система социјалне заштите (породични и домски смештај) (128 деце у хранитељским породицама, 101 дете у сродничким породицама, 9 деце на домском смештају),
- Прихватна станица за одрасла и стара лица,
- Саветовалиште за брак и породицу,
- Персонална асистенција (11 корисника у 2024. години),
- Становање уз подршку за особе са инвалидитетом,
- Предах смештај,

- Лични пратилац детета (48 деце у 2024. години),
- Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге.

Град Лесковац је донео Одлуку о пружању услуге РОДИТЕЉ-НЕГОВАТЕЉ, којом би се исплаћивала новчана надокнада свим оним родитељима који воде рачуна о деци са инвалидитетом јер нису у ситуацији да буду у радном односу.

За потребе ЛАП-а је посебно важан податак да је, према процени Центра за социјални рад, **4.025 корисника ромске националности**, што чини **42,59% свих корисника социјалне заштите**. Овај удео је веома висок и показује да је ромска заједница у знатној мери заступљена међу корисницима система социјалне заштите. Истовремено, процена да то представља **60,07% укупног ромског становништва** указује на висок ниво социјалне рањивости и снажну зависност значајног дела ромске заједнице од различитих облика подршке.

Посебан налаз представља и податак да је евидентирано **70 случајева оствареног права на пријаву пребивалишта на адреси Центра за социјални рад**, од чега **45 Рома и 25 Ромкиња**. Ово указује да део ромске популације има изражене проблеме у погледу правне видљивости, становања и приступа основним правима, јер је пријава пребивалишта често предуслов за остваривање других услуга и права.

Поред тога, Роми и Ромкиње су били корисници следећих програма, права и услуга социјалне заштите:

- Једнократна новчана помоћ,
- Набавка уџбеника за ученике,
- Трошкови сахране,
- Трошкови превоза,
- Сигурна кућа,
- Материјални трошкови,
- Ургентни смештај.

Истовремено, важно је нагласити да **не постоји посебна евиденција о корисницима ромске националности по врстама услуга**, што представља ограничење за прецизније планирање и праћење ефеката мера. Због тога се постојећи подаци могу користити као значајна оријентација, али не и као потпуно прецизна основа за детаљно праћење обухвата и исхода услуга.

3.2.5.1. Локалне политике и праксе у области социјалне заштите

Током 2022, 2023. и 2024. године издвојена финансијска средства за права и услуге социјалне заштите, финансирана из буџета града Лесковца, су износила:

- 2022 – 220.502.150,00 динара,
- 2023 – 360.934.650,00 динара,
- 2024 – 435.170.519,00 динара.

Подаци из Табеле 19 показују да су издвајања града Лесковца за права и услуге социјалне заштите у периоду 2022–2024. године у континуираном порасту. Највећи раст видљив је код програмских активности **једнократне помоћи и други облици помоћи, подршка деци и породици са децом, дневне услуге у заједници и подршка особама са инвалидитетом**. Посебно се издваја програм **подршке деци и породици са децом**, где су средства са **38,3 милиона динара** у 2022. години порасла на **144,1 милион динара** у 2024. години. То показује да

је локална политика у све већој мери усмерена на подршку породицама, деци и услугама у заједници.

Табела 19: Права и услуге социјалне заштите и издвојена финансијска средства

Шифре програмс. активности	Назив програмских активности у програму	Године		
		2022	2023	2024
0001	Једнократне помоћи и др. облици помоћи	48.993.357,00	95.090.570,00	105.255.224,00
0002	Породични и домски смештај, прихватишта и друге врсте смештаја	2.331.003,00	2.515.150,00	2.543.847,00
0005	Обављање делатности установа социјалне заштите	47.413.132,00	53.695.094,00	61.133.907,00
0016 (0003)	Дневне услуге у заједници	47.874.407,00	63.938.846,00	71.930.129,00
0017 (0004)	Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге	8.000.000,00	7.800.000,00	10.000.000,00
0018 (0005)	Подршка реализацији програма Црвеног крста	13.034.400,00	12.917.360,00	15.783.680,00
0019 (0006)	Подршка деци и породици са децом	38.315.436,00	108.603.840,00	144.085.079,00
0020 (0007)	Подршка рађању и родитељству	750.000,00	/	860.000,00
0021 (0008)	Подршка особама са инвалидитетом	13.790.415,00	16.373.790,00	23.578.653,00
	УКУПНО:	220.502.150,00	360.934.650,00	435.170.519,00

Истовремено, код појединих програмских активности раст је умеренији, као што је случај са **породичним и домским смештајем**, док су за **подршку рађању и родитељству** приказана релативно ниска средства, а у 2023. години није исказан износ.

Табела 19 показује да град Лесковац у континуитету повећава буџетска средства за социјалну заштиту, са посебним нагласком на **директну материјалну подршку, подршку деци и породицама и услуге у заједници**. Овај тренд указује на јачање локалног система социјалне заштите и представља важан основ за планирање мера у ЛАП-у, нарочито у делу који се односи на подршку социјално најугроженијим групама, укључујући и ромску заједницу.

На подручју града Лесковца постоји једна **народна кухиња**. Просечан број корисника месечно за године 2022, 2023 и 2024, 2018. је износио:

- 2022. године - 700 корисника (320 жена и 380 мушкараца)
- 2023. године - 700 корисника (380 жена и 320 мушкараца)
- 2024. године - 700 корисника (400 жена и 300 мушкараца)

Није вођена посебна евиденција корисника народне кухиње по националности, па не постоје прецизни подаци о броју корисника ромске националности. Стабилан број од 700 корисника месечно у три узастопне године указује да потреба за овим видом подршке није епизодна, већ

структурна. Другим речима, не ради се о краткотрајном скоку изазваном једнократном кризом, већ о постојању континуиране егзистенцијалне потребе за храном код значајног броја људи. Број жена корисница расте: са 320 на 380, а затим на 400. Тај раст може упућивати на више различитих појава: повећану изложеност жена сиромаштву, већу видљивост жена у систему, пораст броја домаћинстава у којима су жене одговорне за прибављање хране, или комбинацију ових фактора.

На подручју града је спроведена **анализа потреба Рома и Ромкиња за услугама социјалне заштите**. Анализа је показала да су највише заинтересовани за услуге једнократне новчане помоћи, помоћи око санације штете на објектима, и помоћи у вези неизмирених дуговања држави (за ЕПС, водовод).

Овај податак је од посебног значаја јер показује да су у првом плану потребе које су непосредно повезане са преживљавањем, становањем и комуналном сигурношћу. То значи да се социјална рањивост ромске популације у Лесковцу не испољава само кроз потребу за новчаном помоћи у ужем смислу, већ и кроз немогућност да се санира стамбена штета и измирују обавезе за основне комуналне системе. Ово је важан налаз јер јасно повезује област социјалне заштите са становањем и инфраструктуром.

3.2.6. Партиципација

Партиципација је за ЛАП посебно значајна јер показује да ли су Роми и Ромкиње у Лесковцу само предмет јавних политика или и њихови стварни актери. У локалном контексту, партиципација не обухвата само изборно учешће, већ и укљученост у институције, саветодавна тела, градску управу, организације цивилног друштва, културни живот и процесе артикулације локалних потреба и интереса.

У Лесковцу постоји извесна **формална основа** за учешће ромске заједнице. Постоји координатор за ромска питања, постоји значајан број лица уписаних у посебан бирачки списак, постоји представљеност у Скупштини града, постоји Савет за међунационалне односе са ромским члановима, а у граду делује и више организација цивилног друштва које заступају интересе Рома и Ромкиња.

Истовремено, подаци јасно показују и **ограничења**: у Градском већу нема припадника ромске националне мањине, није формиран Савет за социјално укључивање Рома и Ромкиња, није образован Мобилни тим, а за више важних питања недостају докази о стварном раду и ефектима постојећих механизма.

Најважнији укупни налаз у овој области је да је партиципација Рома и Ромкиња у Лесковцу **формално видљива, али не уједначено развијена и недовољно документована у смислу стварног утицаја**.

У области представничке политичке партиципације, подаци показују да у **Скупштини града** постоји припадник ромске националне мањине: од укупно 75 одборника, 1 је ромске националности. Ово је важан, али ограничен налаз. Његов значај је у томе што ромска заједница није потпуно одсутна из представничког тела. Његово ограничење је у томе што један одборник у телу овакве величине указује на врло скроман ниво политичке заступљености, посебно имајући у виду бројност ромске заједнице у Лесковцу.

Још израженије ограничење видљиво је у **извршној власти**. У достављеним подацима наведено је да међу 13 чланова Градског већа нема ниједног припадника ромске националне мањине. Овај податак је посебно важан јер показује да ромска заједница нема формално присуство у делу локалне власти који непосредније учествује у обликовању и спровођењу политика. Са

становишта партиципације, ово је значајнији недостатак него сама ограничена заступљеност у представничком телу, јер указује на изостанак ромске присутности у извршном одлучивању.

Из ових података се не сме извлачити шири закључак о разлозима овако ограничене политичке заступљености. Достављени материјали не садрже податке о кандидатским листама, изборним циклусима, изборној излазности, страначком ангажовању, политичкој мобилизацији, нити о евентуалним препрекама за политичко организовање. Због тога је могуће констатовати само да формално политичко присуство постоји, али да је ограничено и посебно слабо у извршном делу локалне власти.

У **Градској управи** запослена су 3 Рома, што чини 0,74% укупног броја запослених. Овај податак је важан јер показује да ромска заједница није у потпуности одсутна из административног система, али је њена присутност врло ограничена.

У Лесковцу је именован **координатор за ромска питања**. Ово показује да у Лесковцу ромска питања нису третирана као искључиво повремени или пројектни послови, већ да постоји систематизована административна позиција. То представља важну основу за институционалну комуникацију са ромском заједницом, координацију прикупљања података, посредовање према другим секторима и подршку процесима укључивања.

Посебан значај за партиципацију има и податак да у Лесковцу није образована **Мобилна јединица за социјално укључивање Рома и Ромкиња**. Ово је важно јер Мобилни тим у пракси представља један од најважнијих међусекторских механизма за теренско повезивање локалне самоуправе, центра за социјални рад, образовних установа, здравства, полиције и организација цивилног друштва. Његово непостојање указује да у Лесковцу недостаје један важан оперативни механизам кроз који партиципација може бити преточена у редовну институционалну комуникацију и решавање проблема на терену.

Упоредо с тим, подаци показују да је формиран **Савет за међунационалне односе** и да у њему има чланова ромске националности: од 4 члана, 2 су ромске националности. Ово је један од најважнијих позитивних налаза у области институционалне партиципације. Истовремено, није формиран **Савет за социјално укључивање Рома и Ромкиња**. Овај податак је изузетно важан, јер показује да у локалном систему не постоји посебно профилисано тело које би се бавило баш питањима укључивања ромске заједнице и које би могло представљати стабилан канал за учешће заједнице у обликовању локалних политика.

У граду Лесковцу је активно око 100 **организација цивилног друштва** на подручју града, од чега следећих пет организација заступа интересе Рома и Ромкиња:

- Удружење грађана „ЛеРо“,
- Удружење грађана „РОСА“,
- Удружење „Извор живота“,
- Удружење грађана Ромкиња „СВИТ“,
- Удружење „НЕВДРОМ“.

Свим наведеним организацијама управљају Роми или Ромкиње из Лесковца. Овај податак је веома важан за анализу партиципације. Он показује да у Лесковцу постоји јасно препознатљиво језгро ромског цивилног друштва које није само предмет локалних политика, већ и носилац организованог заступања интереса. Истовремено, сам број од 5 организација у оквиру укупно око 100 ОЦД показује да је ромско цивилно друштво видљиво, али не и бројчано велико. То значи да капацитети за представљање интереса вероватно постоје, али могу бити ограничени бројем актера, ресурсима, кадровима и дометом деловања.

Посебно значајан сегмент партиципације односи се на **културну видљивост и подршку ромском културном идентитету**. Током 2022, 2023. и 2024. године из буџета локалне самоуправе издвајана средства за финансирање и суфинансирање програма и пројеката у

култури и културно-уметничких удружења на основу јавног конкурса. Укупни износи су били 12.000.000 динара у 2022. години, 14.000.000 динара у 2023. години и 12.840.000 динара у 2024. години.

Још важније, међу финансираним пројектима и програмима било и оних којима се чува и промовише културни идентитет и традиција ромске националне мањине. Средства ромским ОЦД су додељивана у областима културе, социјалне заштите, и области информисања и медија.

- 2022. године – укупно 8 пројеката, у укупном износу од 1.952.000,00 динара,
- 2023. године – укупно 7 пројеката, у укупном износу од 1.760.000,00 динара,
- 2022. године – укупно 7 пројеката, у укупном износу од 2.400.000,00 динара.

Поред тога, важно је истаћи и да је Град Лесковац оснивач Дома културе Рома Лесковац. Дом културе Рома је основан 1997. године са циљем очувања културе, језика, обичаја и традиције Рома. Мисија и циљ установе су да кроз своје активности и сарадњу са свим образовним институцијама у граду, као и са свим другим културним установама и уметничким удружењима, обезбеди остваривање заштите интереса у области културе и културног наслеђа ромске националне мањине.

Дом културе Рома као установа од јавног значаја носилац је разних програма и пројеката који јој омогућавају да утиче на подизање опште свести грађана у погледу духовног развоја и квалитета живота:

- Културни: у сарадњи са Основним школама организује литерарне радионице на којима ученици пишу и стварају своје кратке приче и песме.
- Ликовни: традиционално већ 12 година организује дечију ликовну колонију.
- Музички: има у свом раду богат музичко забавни програм захваљући сопственој продукцији јер у оквиру Дома културе постоји и ради музичко-поетска секција.
- Културно-уметнички и културно- забавни програм: наступи фолклорне секције Дома културе Рома, као и наступи гостујућих група и ансамбала.
- Позоришни програм: организовање представа;
- Спортски: турнири у малом фудбалу, баскету, шаху и стоном тенису.
- Манифестације: Ђурђевдански уранак, прослава 8. априла светског дана Рома, прослава 8. марта међународног дана жена, Лесковачка гусанијада и друге манифестације
- Остали програми: велики број радионица, трибина, предавања, као и бесплатни лекарски прегледи.

Град Лесковац је финансирао рад Дома културе Рома у претходне три године:

- 2024. година – 15.503.260,10 динара
- 2023. година – 14.990.118,00 динара
- 2023. година – 12.244.669,92 динара.

3.2.7. Борба против дискриминације

Борба против дискриминације у локалном контексту Лесковца мора се посматрати као попречна тема која прожима све друге области ЛАП-а: образовање, запошљавање, здравље, становање, социјалну заштиту и партиципацију. Дискриминација се у пракси не испољава само као формално ускраћивање права, већ и као неједнак приступ институцијама, слабија обавештеност, неповерење у систем, недовољно коришћење механизма заштите, потцењеност проблема у јавном дискурсу и одсуство систематичног праћења. У том смислу, ова област је за ЛАП од посебног значаја, јер показује не само да ли постоје локални механизми

заштите, већ и да ли град располаже доказима о томе где и како су Роми и Ромкиње изложени неједнаком поступању.

У Лесковцу постоје поједини институционални и правни механизми који су релевантни за заштиту права Рома и Ромкиња: успостављена је услуга бесплатне правне помоћи, формиран је Савет за међунационалне односе, постоји координатор за ромска питања, а у локалном систему постоји и одређени ниво политичке и административне видљивости ромске заједнице.

Истовремено, анализа врло јасно показује и озбиљне слабости: није спроведено истраживање перцепције ромске заједнице о дискриминацији, није формиран Савет за социјално укључивање Рома и Ромкиња, а недостају и други механизми социјалне инклузије Рома (мобилни тим, координационо тело, и сл).

Међу одборницима Скупштине града има припадника ромске националне мањине: од укупно 75 одборника, 1 је ромске националности. Истовремено, међу члановима Градског већа нема припадника ромске националне мањине: од укупно 13 чланова, број чланова ромске националности је 0.

Ови подаци су значајни јер показују да ромска заједница у Лесковцу има одређено формално политичко присуство у представничком телу, али не и у извршном делу локалне власти. То је важно за антидискриминацијску анализу, јер заступљеност у институцијама није само питање симболичке видљивости, већ и питање могућности да се проблеми дискриминације, неједнаког поступања и институционалних баријера артикулишу изнутра, у самим органима одлучивања.

Град Лесковац има успостављен систем пружања **бесплатне правне помоћи**. Ово право гарантовано је Уставом РС, који је одредио да су, поред адвокатуре, јединице локалне самоуправе пружаоци бесплатне правне помоћи. У периоду од 2021. до 2023. године град је примио 625 захтева за пружање бесплатне правне помоћи, а одобрено је 624 захтева. Од тога, **град је примио 317 захтева за бесплатну правну помоћ који су поднети од стране припадника ромске националне мањине**, и сви су одобрени - 50,8% укупног броја захтева су поднели припадници ромске националне мањине.

Табела 20: Број поднетих и одобрених захтева за бесплатну правну помоћ у Граду Лесковцу у периоду 2021-2023.

Назив индикатора	2021.	2022.	2023.
Број поднетих захтева	273	117	235
Број захтева који су поднети од стране припадника ромске националне мањине	131	55	131
Број одобрених захтева	272	117	235
Број одобрених захтева који су поднети од стране припадника ромске националне мањине	131	55	131
Број решених предмета припадника ромске националне мањине	131	55	131

Роми и Ромкиње су подносили захтеве за бесплатну правну помоћ из области социјалне заштите, из области којом се уређују финансијска подршка породици са децом (дечији додаток, издржавање и слично), из области породичног наследног права и из области облигационих односа. Истовремено, **није експлицитно наведена дискриминација** као област у којој су захтеви одобрени. Из тога се не сме закључити да случајева дискриминације није било, већ само да у

није документовано да су управо такви предмети били препознати и издвојени као посебна категорија.

Овај налаз има високу аналитичку вредност. Он може указивати на више паралелних појава: да је ромска заједница у Лесковцу релативно добро упућена на овај механизам; да постоји реална и честа потреба за правном подршком; али и да су правни, статусни, социјални и имовински проблеми у ромској заједници довољно изражени да генеришу висок обим обраћања овом систему. Међутим, податке треба тумачити опрезно. Велики број захтева сам по себи не значи нужно и висок ниво правне оснажености; он може једнако указивати и на висок ниво правне рањивости.

Информације о пружању бесплатне правне помоћи су постављене на званичној интернет презентацији града и доступне свим грађанима, а информације су дистрибуиране и путем средстава јавног информисања. Високо учешће ромских корисника у укупном броју корисника бесплатне правне помоћи указује на њихову добру информисаност о овој услузи ЈЛС.

За ову област је важан и податак да у граду постоји око 100 организација цивилног друштва и да **пет заступају интересе Рома и Ромкиња**. Ова чињеница може бити значајна за антидискриминацијски оквир јер указује на постојање потенцијалних актера који могу да допринесу правној подршци, јавном заговарању, подизању свести и документовању проблема дискриминације.

Међу запосленима у органима града и локалним институцијама нема службеника који су обучени на тему заштите од дискриминације и циганизма као специфичног облика расизма.

Највећа слабост у области борбе против дискриминације у Лесковцу није одсуство институција, већ одсуство довољно поузданих локалних доказа о томе како се дискриминација стварно испољава. У граду Лесковцу нису спровођена истраживање перцепције ромске заједнице о дискриминацији, као ни истраживање односа грађана и грађанки према дискриминацији. То значи да Град не располаже систематизованим локалним подацима о томе колико су Роми и Ромкиње упознати са појмом дискриминације, колико познају механизме заштите, колики део има лично искуство дискриминације, у којим институцијама сматрају да су им права угрожена и које облике неједнаког поступања најчешће препознају.

3.3. Пројектне иницијативе на локалном нивоу

У табели 21 су наведени пројекти који су од 2022. године до данас реализовани од стране организација цивилног друштва, а који су се бавили решавањем проблема Рома (у различитим областима - образовање, запошљавање, становање, здравствена заштита, социјална заштита, култура, информисање и сл.). То су пројекти који су финансирани од стране ЈЛС, а које су спроводиле локалне организације цивилног друштва

Подаци из Табеле 21 показују да су на локалном нивоу у периоду 2022–2025. године реализоване пројектне иницијативе које су претежно усмерене на превенцију дечјих бракова, заштиту Ромкиња од насиља, превенцију злоупотребе дрога код деце и младих и подршку социјално угроженим породицама. Носиоци пројеката су локална удружења, пре свега *Удружење РОСА*, *Удружење Извор живота* и *Удружење Лесковачке Ромкиње*, што указује на значајну улогу организација цивилног друштва у покретању и спровођењу активности релевантних за социјално укључивање Рома и Ромкиња.

По вредности, пројекти су углавном мањег обима, у распону од **150.000 до 400.000 динара**, што показује да се ради о циљаним, тематски усмереним интервенцијама, пре свега информативно-едукативног и превентивног карактера. Истовремено, тематски континуитет пројеката указује

да су на локалном нивоу као посебно важни препознати проблеми **дечјих бракова, родно заснованог насиља, трговине људима, зависности и социјалне искључености.**

Подаци показују да у Лесковцу постоји континуитет локалних пројектних иницијатива које се баве важним аспектима социјалног укључивања ромске заједнице, али да су те иницијативе углавном мањег финансијског обима и претежно ослоњене на локални буџет. Ово указује на постојање локалне осетљивости за наведене проблеме, али и на потребу за даљим јачањем партнерстава и обезбеђивањем разноврснијих извора финансирања.

Табела 21: Пројектне иницијативе на локалном нивоу

Назив пројекта	Носилац	Партнери	Период реализације	Циљ	Вредност пројекта и извори				
					РСД/ ЕУР/ УСД	Ук. вред.	Учешће ЈЛС	Други извор	Учешће др. извора
Дечији брак није ромска традиција	Удружење РОСА	-	2025	Подизање свести о штетности дечјих бракова и превенција њиховог закључивања у ромској заједници	РСД	150.000	150.000	-	
На добром путу без дроге	Удружење Извор живота	-	2025	Превенција употребе психоактивних супстанци код деце и младих кроз информисање, едукацију и оснаживање за здраве изборе.	РСД	400.000	400.000	-	-
Дечији брак није ромска традиција	Удружење РОСА	-	2024	Сузбијање дечјих бракова и заштита права деце на безбедно детињство, образовање и развој	РСД	300.000	300.000	-	-
Ромкиње ниси сама! Супротстави се насиљу!	Удружење Лесковачке Ромкиње	-	2024	Оснаживање Ромкиња да препознају, пријаве и превазиђу насиље уз доступну институционалну и друштвену подршку.	РСД	200.000	200.000	-	-
Дрога није твој пут	Удружење Извор живота	-	2024	Спречавање злоупотребе дрога код младих кроз јачање знања, личне одговорности и отпорности на ризична понашања	РСД	350.000	350.000	-	-
Детињство не брак	Удружење РОСА	-	2023	Заштита деце од раних и принудних бракова и промовисање права на детињство, школовање и развој.	РСД	250.000	250.000	-	-
Дрога није добра	Удружење Извор живота	-	2023	Подизање свести о штетним последицама употребе дрога и промоција здравих стилова живота.	РСД	300.000	300.000	-	-
Ромкиње у борби против насиља и трговине људима	Удружење Лесковачке Ромкиње	-	2023	Јачање информисаности и капацитета Ромкиња за препознавање, спречавање и пријављивање насиља и трговине људима.	РСД	150.000	150.000	-	-
Ромкиње за живот без насиља	Удружење Лесковачке Ромкиње	-	2022	Унапређење заштите Ромкиња од свих облика насиља и њихово оснаживање за безбедан и достојанствен живот.	РСД	250.000	250.000	-	-
Ресоцијализација социјално угрожених породица	Удружење Извор живота	-	2022	Подршка социјално угроженим породицама у превазилажењу социјалне искључености и јачању капацитета за самосталнији и стабилнији живот.	РСД	300.000	300.000	-	-
Борба за право на детињство	Удружење РОСА	-	2022	Заштита деце од пракси и околности које угрожавају њихово детињство, уз промоцију права на образовање, безбедност и развој.	РСД	250.000	250.000	-	-

4. SWOT АНАЛИЗА

SWOT анализа је инструмент стратегијског планирања који има широку примену у планирању корпоративног, институционалног, личног, али и у планирању развоја заједнице (града/општине). SWOT анализа је једноставна техника за идентификовање и разумевање **унутрашњих** снага и слабости организације (било које организације, укључујући и ЈЛС) и за идентификовање **спољашњих** могућности (шанси) и претњи са којима се организација суочава.

Циљеви SWOT анализе су:

1. Боље разумевање тренутне ситуације/проблема у којој се налазимо,
2. Планирање развоја на ефикасном искоришћавању ресурса, снага и предности којима располажемо, и на минимизирању утицаја слабости и мана које нас оптерећују,
3. Откривање шанси и могућности на којима можемо засновати развојну стратегију,
4. Идентификација спољашњих претњи и ризика које нам могу пореметити планове, као и планирање смањења њиховог утицаја.

Елементи SWOT анализе су:

- Унутрашњи фактори: СНАГЕ и СЛАБОСТИ које одликују локалну заједницу. ЈЛС има утицаја на ове факторе.
- Спољашњи фактори: ШАНСЕ и ПРЕТЊЕ које стоје на располагању или могу да угрозе спровођење стратегије. ЈЛС нема утицаја на ове факторе.

Објективно идентификоване снаге чине одличну основу за развој, те је битно знати чиме располажемо и шта од тога можемо још боље да искористимо. Објективно идентификоване слабости ће нам помоћи да сагледамо начине како да минимизујемо њихов утицај на даљи развој заједнице, јер на њих можемо да утичемо.

Добра анализа постојећих шанси нам може помоћи у сагледавању прилика из спољашњег окружења које можемо искористити за бржи развој. Добра анализа претњи ће нам помоћи у сагледавању ризика који могу да угрозе наше планове развоја и у изради алтернатива/решења како бисмо се са њима изборили.

SWOT анализа представљена у наставку је резултат радионица које су одржане са представницима заинтересованих страна. Заснована је на анализи доступних статистичких података, који су представљени у овом документу, и на проценама представника заинтересованих страна.

Резултати анализе су представљени посебно за сваку област у фокусу овог локалног акционог плана: образовање, запошљавање, становање, здравствена заштита, социјална заштита, партиципација, борба против циганизма и дискриминације.

4.1. Образовање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Постоје програми раног развоја у заједници и предшколске установе који обухватају и ромску децу • Локална самоуправа учествује у пројектима за унапређење предшколског васпитања • Обезбеђена је афирмативна политика уписа деце ромске националности у предшколске установе – олакшана процедура и услови уписа • Стручан кадар у основним школама (наставници, васпитачи, педагози, психолози) са искуством у инклузивном раду и подршци ромској деци. • У 5 основних школа ангажовано је 7 педагошких асистената. • Постоји продужени боравак у школама • Примењују се индивидуални образовни планови (ИОП) за ученике којима је потребна додатна образовна подршка. • ЈЛС обезбеђује бесплатан превоз за све ученике, до 8. разреда • ЈЛС обезбеђује бесплатне уџбенике за ученике који користе социјалну помоћ, од 1 до 8 разреда, у износу од 7 до 14 хиљада динара. • Добра сарадња школа са другим институцијама – ЦСР, полиција (школски полицајац), Ромски културни центар • У локалној средини постоји више средњих школа разноврсних образовних профила • Локална самоуправа пружа награде за све средњошколце (са најбољим успехом) • ЈЛС додељује новчану помоћ средњошколцима корисницима социјалне помоћи (15.000 дин) • Примењују се афирмативне мере при упису ромских ученика у средње школе – пропорционално увећање бодова • Постоје примери факултетски образованих Рома и Ромкиња који могу послужити као позитивни узорци у заједници • Постоји функционално образовање одраслих – специјализована школа за основно образовање одраслих, која има запосленог и једног андрагошког асистента • Педагошки асистенти и наставници пружају допунску наставу и помоћ у учењу за ромске ученике, кроз пројектне активности • Педагошки асистенти и наставници пружају подршку у транзицији са основног на средње образовање (афирмативне мере, листа жеља...) • Постоји регионални центар за стручно усавршавање наставника 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољни капацитети ПУ –део деце (укључујући ромску) остане неприхваћен. • Непотпун обухват ромске деце на свим нивоима образовања, посебно низак за ПУ. Не постоји евиденција деце која треба да крену у ПУ или ОШ • Нема умањења плаћања услуга ПУ само за децу ромске националности, већ за сву децу у делу трошкова • У предшколским установама није ангажован педагошки асистент • Недовољна свест родитеља ромске националности о значају раног развоја и предшколског образовања деце, иако се ситуација поправља • Родитељи ромске деце су веома слабо заступљени у школским одборима и саветима • Локална самоуправа не обезбеђује ужину нити регресира превоз за ученике ромске националности – али обезбеђује превоз до 8 разреда за све • Недостатак педагошких асистената у свим школама – број ангажованих асистената није довољан • Педагошки асистенти су ангажовани на уговоре на одређено време • Лоша техничка опремљеност педагошких асистената • У већини основних школа се не реализује изборни предмет ромски језик са елементима националне културе. Нема довољно наставника, а постојећи је ангажован на одређено. • Ниско предзнање и недовољна мотивација за учење код дела ромске деце по поласку у школу • Лоше хигијенске и радне навике и услови код дела ромске деце приликом поласка у школу (Вожд Карађорђе, Ново насеље) – појединачни случајеви, али има их свуда • Затвореност деце у оквиру своје заједнице пре поласка у школу доводи до тежег прилагођавања у основним школама • Слаба комуникација и сарадња школе са родитељима ромске деце, што отежава решавање проблема изостанака, учења и подршке деци. Често мењају број телефона, не одазивају се и не долазе на родитељске састанке, па нису упућени ни у остале активности или могућности за подршку и сл. • Недостатак поузданог механизма за осигурање редовности похађања наставе • Неиспуњавање школских обавеза и велики број неоправданих изостанака код поједине ромске деце • Значајан удео ромских ученика прекида школовање током или након основне школе • Висока стопа напуштања средње школе ученика ромске националности

	<ul style="list-style-type: none"> • Рано ступање у брак и родитељство – малолетнички бракови • Нема педагошких асистената или ментора у средњим школама – ромски ученици у средњем образовању немају додатну подршку као у основним школама • Не постоје стипендије за студенте ромске националности • Недовољна информисаност ромских ученика о афирмативним мерама за упис у средње школе и на факултете • Изузетно мали проценат Рома наставља школовање на високом образовању • Ниска мотивација одраслих Рома за накнадно образовање и обуке – велики део одраслих нема завршено ни основно образовање • Присутна је функционална неписменост међу великим делом одрасле ромске популације (80%) • ФООО нема додатне подршке за Роме полазнике, ван превоза, (нпр. пакети хране, опреме...)
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Бесплатни уџбеници које додељује Министарство Просвете • Ангажовање ментора у средњим школама који ће да ради са ученицима Ромима – нпр. пружа подршку стипендистима и помоћ при коришћењу афирмативних мера уписа. • Сарадња са едукативним центрима и програмима стручне обуке (нпр. центри за обуку, курсеви за ИТ и занатске вештине) ради стицања додатних вештина. • Афирмативне мере при упису на факултете • Унапређење доступности, квалитета и правичности предшколског васпитања и образовања кроз националне пројекте • Наставак и проширење домаћих и међународних пројеката за инклузију Рома у образовање – доступност донаторских средстава (ЕУ, УНИЦЕФ, РОМАКТЕД, РЕФ итд.) • Оснаживање родитеља и породица ромске националности у области образовања • Програми „друге шансе“ – доквалификације и преквалификације за Роме који су рано напустили школу • Дуално образовање већ постоји, али су потребни додатни профили. Неопходно је урадити анализу занимања и прилагодити се потребама • Сарадња са организацијама и донаторима у области образовања • Размена искустава и преузимање добрих пракси из других средина у домену инклузије Рома у образовању • Увођење ваннаставних активности и пројеката који афирмишу интеркултуралност и укључивање 	<ul style="list-style-type: none"> • Финансијске и социјалне баријере за студирање – нпр. трошкови школовања и потреба да се зарађује за породицу. • Недостатак дигиталне инфраструктуре (таблета, интернета) делимично у ромским домаћинствима у сеоским срединама • Политичка и економска нестабилност у земљи • Светска економска криза и пораст сиромаштва негативно би утицали на ромску заједницу • Могуће нове пандемије или епидемије (попут COVID-19) довеле би до прекида редовне наставе • Незаинтересованост или пасивност дела ромске заједнице према учешћу у пројектима и програмима подршке • Миграције – одлазак ромских породица у иностранство или честе сезонске сеобе ремете континуитет школовања деце • Рано ступање у брак и родитељство младих Рома и Ромкиња и даље је присутно у заједници • Пораст незапослености и сиромаштва • Злоупотреба афирмативних мера уписа од стране неромске популације • Дискриминација и предрасуде у образовном окружењу • Неизјашњавање дела ромске популације као Рома из страха од стигме • Пораст дигиталног јаза између ромске и већинске популације. • Ризик од затварања малих школа у руралним срединама. • Закон о систему образовања из 2005 – који подстиче сегрегацију (нпр. родитељи већинског становништва не уписују децу у школе у које иду ромска деца)

- Примена програма вршњачке едукације
- Активности локалних организација за подршку образовању
- Развој онлајн наставе и дигиталних образовних алата – уз обезбеђење приступа интернету и уређајима
- Могућности за међународне студентске размене уз афирмативне мере
- Оснивање клуба за младе

SWOT анализа у области образовања показује да у Лесковцу постоји релативно развијена институционална основа за укључивање деце и младих ромске националности у систем образовања. Као важне снаге издвајају се постојање програма раног развоја и предшколских установа које обухватају и ромску децу, учешће локалне самоуправе у пројектима унапређења предшколског васпитања, олакшане процедуре уписа, стручан кадар у школама, ангажовање педагошких асистената, примена ИОП-а, бесплатан превоз и подршка учбеницима, као и добра сарадња школа са другим институцијама. Посебно је значајно и то што у локалној средини постоји више средњих школа различитих образовних профила, као и да се примењују афирмативне мере при упису ромских ученика у средње школе.

Истовремено, SWOT анализа указује на више слабости и ризика који ограничавају пуни образовни напредак ромске заједнице. Међу њима се издвајају недостатак стипендија за студенте ромске националности, недовољна информисаност о афирмативним мерама, изузетно низак наставак школовања на високом образовању, ниска мотивација одраслих за додатно образовање, функционална неписменост и непостојање додатне подршке у оквиру функционалног образовања одраслих. Шансе постоје кроз бесплатне учбенике, менторску подршку у средњим школама, сарадњу са едукативним центрима, програме „друге шансе“ и донаторске пројекте, али су претње и даље изражене услед сиромаштва, раних бракова, миграција, дигиталног јаза, дискриминације и ризика од сегрегације у образовању.

4.2. Запошљавање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Постоје локалне институције и тела надлежна за запошљавање, са успостављеном међусобном сарадњом у корист инклузије Рома – локални савет за запошљавање, канцеларија Националне службе за запошљавање (НСЗ), координатор за ромска питања. • Усвојен је ЛАП за запошљавање, који обухвата и мере за теже запошљиве категорије (укључујући Роме) • Добра сарадња НСЗ се релевантним локалним институцијама • Одређени број припадника ромске заједнице поседује вештине и квалификације потребне на тржишту рада, а део има високо образовање • Постоје школе и програми за функционално образовање одраслих • У локалној заједници делује неколико едукативних центара за неформално образовање и стицање вештина (курсеви језика, ИТ обуке, занати) који су доступни и Ромима • Локална заједница има искуства у спровођењу пројеката економског оснаживања Рома • Реализују се програми стручне праксе и субвенционисање запошљавања у сарадњи града и НСЗ, у које су укључени и Роми. • Постоје примери ромских предузетника и породичних бизниса у заједници 	<ul style="list-style-type: none"> • Ниска стопа запослености високообразованих Рома и Ромкиња • Не постоји мобилни тим за инклузију Рома. • Не постоји канцеларија за инклузију Рома. • Не постоји важећи ЛАП за инклузију Рома и Ромкиња. • У градској управи нема посебних мера или средстава намењених искључиво запошљавању Рома. Не постоје посебна средства, програми и подстицајна средства за запошљавање Рома – од стране ЈЛС ни кроз мере активне политике запошљавања • Не постоје локални пословни инкубатори ни задруге • Ниска информисаност ромске заједнице о програмима стручне праксе и субвенционисања запошљавања. Низак квалитет пријава (недостатак стручне подршке, лоше израђен бизнис план, и сл) • Не постоји посебно одељење или радно место (ЈЛС, НСЗ) посвећено запошљавању Рома – немамо представнике Рома • Неразумевање и кажњавање предузетника – недостатак стручне подршке у вођењу пословања, а посебно за отпаде за прикупљање секундарних сировина – немају неопходне студије и слично. Економске таксе. • Не постоји подршка предузетницима за прикупљање секундарних сировина • Не постоје развијени механизми подршке запошљавању кроз центар за социјални рад • Мали број Рома је у формалном радном односу – стопа запослености у ромској популацији знатно је нижа од просека. Висока незапосленост погађа ромску популацију, нарочито младе. • Велики део незапослених Рома има ниско образовање – већина је са основном школом или без квалификација • Присутан је рад у сивој економији: значајан број Рома остварује приходе неформално (сакупљање секундарних сировина, сезонски рад у пољопривреди, надничење) • Непотпуна евиденција о стварној незапослености Рома. Не изјашњавају се при пријави, саветницима. Треба их мотивисати. • Незаинтересованост за запослење због губитка права на социјалну помоћ. Неадекватна законска регулатива. • Низак ниво економске активности Ромкиња • Недостатак женског предузетништва у ромској заједници. • Недостатак промотивних и информативних активности усмерених ка ромској популацији – слаба је видљивост конкурса, обука и шанси за запошљавање у ромским заједницама. • Недовољно ангажовање Рома и Ромкиња у јавним институцијама – нема националног решења/закона, ни афирмативних мера • Део високообразованих нема запослење

ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> Програми активне политике запошљавања које финансира НСЗ Учешће на сајмовима запошљавања које организује НСЗ и локална самоуправа - организовање посебних сајмова или секција посвећених запошљавању Рома Посебни конкурси НСЗ за samozapošljavanje лица ромске националности Програми економског оснаживања Рома које финансирају страни донатори (ЕУ, билатерални фондови) Привлачење нових инвеститора и отварање нових радних места/фабрика у локалној средини Увођење (или проширење) програма дуалног образовања у локалним средњим школама Програми преквалификације и додатне обуке преко Националне службе за запошљавање Развој социјалног предузетништва и задругарства у ромској заједници. Повећање доступности услуга бриге о деци (вртића, дневних боравака) за ромске породице Регионална сарадња између општина – заједнички пројекти суседних локалних самоуправа Ромска популација је веома млада 	<ul style="list-style-type: none"> Честе миграције и промена места боравка Дискриминација приликом запошљавања Лоша репутација ромске популације – заблуда да неће да раде Могуће смањивање укупног броја доступних радних места у локалној привреди услед економских кретања – рецесија или затварање фабрика Неповољна привредна клима и економска криза Високе законске обавезе за послодавце при запошљавању радника могу дестимулисати формално запошљавање Рома. Повлачење (страних) инвеститора из локалне средине услед политичке нестабилности или нарушене безбедности Повлачење фондова ЕУ и смањење донаторске помоћи за инклузију Лоша политичка ситуација, нестабилност или фокус власти на друге теме Слаба привредно-економска ситуација саме ромске популације – наставак вишегенерацијског сиромаштва и ниског образовања Злоупотреба програма запошљавања намењених Ромима од појединаца који нису Роми Слабо учешће Ромкиња у програмима запошљавања Аутоматизација и дигитализација смањују потребу за ниско-квалификованом радном снагом. Јачање рада „на црно“ у кризним периодима. Непотизам и запошљавање „преко странке“

SWOT анализа у области запошљавања показује да у Лесковцу постоје одређени институционални и програмски капацитети који могу представљати добру основу за економско укључивање Рома и Ромкиња. Као снаге се издвајају постојање локалних институција и тела надлежних за запошљавање, усвојен ЛАП за запошљавање, добра сарадња Националне службе за запошљавање са другим локалним актерима, програми функционалног образовања одраслих, доступност неформалних обука и курсева, искуство локалне заједнице у пројектима економског оснаживања и постојање примера ромских предузетника и породичних бизниса. Ово показује да у локалној средини постоји основа за активније повезивање образовања, обука и тржишта рада.

С друге стране, слабости су и даље веома изражене. Оне се огледају у ниској стопи запослености, нарочито код високообразованих Рома и Ромкиња, непостојању мобилног тима и канцеларије за инклузију Рома, раду у сивој економији, непотпуној евиденцији незапослености, ниском нивоу економске активности Ромкиња, недостатку женског предузетништва и слабој информисаности о конкурсима и мерама подршке. SWOT истовремено указује на могућности кроз програме активне политике запошљавања, samozapošljavanje, додатне обуке, социјално предузетништво и долазак нових инвеститора, али и на озбиљне претње као што су економска криза, повлачење инвеститора, аутоматизација, јачање рада „на црно“, непотизам и злоупотреба програма намењених Ромима.

4.3. Становање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none">• Постоји планска документација која обухвата и ромска насеља (ПП града Лесковца, ГУП Лесковца, ПГР-ови и ПДР-ови), што је основни предуслов изградње и озакоњења нелегално изграђених објеката ромске популације.• Локална самоуправа пружа подршку инклузији ромској популацији у области становања, а запослени у локалној самоуправи имају искуства у раду са ромском заједницом.• Јавни позиви за суфинансирање стамбених интервенција које распише локална самоуправа доступни су и ромској популацији.• Градска насеља у којима живи ромска популација су инфраструктурно опремљена• Не постоје нехигијенска ромска насеља у градској средини• Локална самоуправа има искуство у реализацији пројеката изградње објеката за социјално становање• Урађено је мапирање са подацима о стамбеним насељима у којима живи ромска популација на територији града Лесковца.	<ul style="list-style-type: none">• Ромска популација није довољно едукована како да прати и приступи јавним позивима за суфинансирање стамбених интервенција које расписује локална самоуправа.• Сеоска насеља, у којима живи ромска популација, нису у потпуности инфраструктурно опремљена (поједине улице нису асфалтиране или осветљене, није је изграђена канализациона и/или водоводна мрежа, или је потребна реконструкција). Ново Насеље: Инфраструктура не одговара потребама. Неадекватно одлагање комуналног отпада.• Део улица у којима живе Роми се не перу (Подварци)• Због непрописног паркирања отежано је одвођење отпада (Подварци) јер нема услова за паркирање приватних аутомобила• Постоје нехигијенска ромска насеља у сеоским срединама.• Присутан велик број нелегално изграђених објеката у којима живи ромска популација, са ниском стопом озакоњења.• Постоје неформална (неуређена) ромска насеља у сеоским срединама.• Дивље депоније у или око ромских насеља, јер нема места за одлагање отпада• Пренасељеност домаћинстава у ромским породицама, нарочито вишечланим, често више генерација живи у истој просторији/кући због недостатка простора.• Нерешени имовинско-правни односи на земљишту на коме су изграђени објекти ромске популације, а посебно у заштићеним подручјима.• Не постоји локална стратегија која обухвата социјално становање.• Град не користи у потпуности финансијска средства из доступних конкурса за стамбене пројекте и уређење ромских насеља.• У буџету локалне самоуправе не постоје посебно опредељена финансијска средства намењена стамбеној подршци ромске популације.• Не постоји програм за изградњу нових социјалних станова у локалној заједници.• Ниска заинтересованост ромске заједнице за активно учешће у решавању стамбених проблема.• Присуство паса луталица у великом броју у ромским насељима.

ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Могућност откупа сеоских домаћинстава преко конкурса Министарства за бригу о селу и Комесаријата за избеглице, која би се могла да се користе за збрињавање ромске популације. • Републички програми и локалне самоуправе за изградњу и развој инфраструктуре • Донаторска средства и пројекти усмерени на побољшање становања Рома • Унапређење сарадње са Републичком дирекцијом за имовину и имовинским институцијама локалне самоуправе ради решавања имовинско-правних питања • Идентификација напуштене/неискоришћене имовине у јавној својини која би се могла наменити за становање Рома • Интензивније информисање и едукација ромске заједнице о значају унапређења услова становања и процедурама • Афирмативне мере становања кроз залагања да се на националном нивоу успоставе посебне квоте или олакшице у програмима становања ромске популације. • Унапређење релевантног законског оквира кроз измене Закона о планирању и изградњи, као и Закона о легализацији које би требале да поједноставе поступке озакоњења и за ромску популацију. • Доступност по нижим ценама материјала за изградњу објеката ромске популације. • Програми социјалног становања у заштићеним условима. 	<ul style="list-style-type: none"> • Велики број изграђених нелегалних објеката са тенденцијом изградње нових у ромским насељима. • Неквалитетна градња стамбених објеката ромске популације која је најизраженија у сеоским срединама. • Климатске промене и елементарне непогоде. • Географски неповољан положај ромских насеља која су позиционирана у непосредном контакту или близини речних корита • Нередовно плаћање рачуна за комуналне услуге од стране дела ромске популације • Продубљивање сиромаштва и незапослености ромске заједнице • Недостатак заинтересованости и укључености ромске заједнице у решавање стамбених питања • Недовољно укључивање ромских жена у процесе побољшања становања. • Недостатак националних програма становања усмерених ка Ромима. • Строги услови за остваривање права на социјално становање по којима многи Роми не испуњавају критеријуме

SWOT анализа у области становања показује да Лесковац има више важних полазних основа за деловање. Као снаге се издвајају постојање планске документације која обухвата и ромска насеља, подршка локалне самоуправе у области становања, доступност јавних позива за суфинансирање стамбених интервенција и ромској популацији, добра инфраструктурна опремљеност градских насеља у којима живи ромска популација, непостојање нехигијенских ромских насеља у градској средини, искуство у пројектима социјалног становања и урађено мапирање стамбених насеља. Ови елементи показују да у локалној самоуправи постоји институционална и планска основа за систематичнији приступ решавању стамбених проблема.

Ипак, SWOT анализа јасно указује да су слабости у овој области и даље значајне, нарочито у делу насеља ван боље опремљених градских зона. Као изазови се издвајају недовољно укључивање ромских жена у процесе унапређења становања, недостатак националних програма становања усмерених ка Ромима и строги услови за остваривање права на социјално становање, због којих многи Роми не испуњавају критеријуме. У ширем смислу, SWOT упућује на потребу да се постојећи плански и инфраструктурни ресурси боље искористе за уређење насеља, озакоњење, унапређење приступа услугама и већу стамбену сигурност, уз истовремено смањивање ризика које носе сиромаштво, ограничени извори финансирања и дуготрајна стамбена искљученост.

4.4. Здравствена заштита

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Доступност здравствене заштите је обезбеђена у градским и сеоским срединама – Дом здравља и амбуланте покривају и насеља са ромском популацијом. • Сви Роми имају могућност избора изабраног лекара без дискриминације.. • Велики проценат Рома поседује здравствено осигурање - 99% • Постоје ангажоване две здравствене медијаторке – довољан број. • Остварена је пуна покривеност ромских породица патронажном службом – све труднице и породиље, као и деца, обухваћени су кућним посетама патронажних сестара. Функционише систем редовних кућних посета и скрининга • Постоји превентивна стоматологија у школама и дечијем диспанзеру • Центар за социјални рад и Национална служба за запошљавање активно помажу Ромима у остваривању права на здравствено осигурање – информисање и упућивање на процедуре • Право на бесплатне лекове за социјално угрожене, кроз једнократну помоћ ЦСР. • Постојање саветовалишта за труднице и његов добар рад • Редовна имунизација ромске деце • Добра сарадња здравствених установа са организацијама цивилног друштва – спроводе се заједничке здравствено-промотивне активности у ромским насељима • Спроводе се здравствено-промотивне активности усмерене на очување здравља Рома • Није било забележених случајева дискриминације ромских пацијената • Трендови показују побољшање у неким аспектима здравља: нпр. смањена је стопа дечје смртности у ромској заједници • Сви социјално угрожени Роми формално имају приступ здравственој заштити • Велик број едукација младих из области здравља • Сва деца су обухваћена радом развојног саветовалишта 	<ul style="list-style-type: none"> • Здравствене медијаторке су запослене на одређено време. Услед кашњења националних конкурса имају периоде у којима нису ангажоване (нити плаћене). • Не постоји систематизовано радно место на неодређено које би се бавило пословима здравствене медијације. • Нема довољно кадрова за директан рад у заједници. • Стоматолошке услуге су доступне одраслима у државном и приватном сектору, али уз финансијску надокнаду • Не постоји План јавног здравља града који обухвата мере унапређења здравља Рома • Непостојање истраживања и систематизованих података о здрављу Рома – здравствене установе не прикупљају податке по етничкој припадности. Недовољна анализа остварености здравствених права. • Мањак медицинских кадрова за рад на терену • Неки припадници ромске популације и даље немају приступ свим неопходним лековима – потребна им је додатна подршка • Недостатак средстава у ромским домаћинствима за додатне трошкове лечења
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Унапређење едукације Рома и Ромкиња из области здравља – кроз циљане пројекте могу се организовати школе здравља у ромским насељима, радионице о хигијени, исхрани, планирању породице. • Донаторска средства за програме здравственог описмењавања 	<ul style="list-style-type: none"> • Одлив медицинских радника у иностранство – • Предрасуде појединих здравствених радника и становништва према Ромима • Неконтролисана миграција и њене последице – Роми који мигрирају (унутар земље или у иностранство) често не пренесу своју здравствену

<ul style="list-style-type: none"> • Интегрисане услуге у заједници – развој међусекторске сарадње између здравства, социјалних служби, образовања и НВО • Конкурси Министарства здравља за запошљавање здравствених медијатора • Укључивање ромске популације у националне превентивне програме • Примена искустава из других локалних самоуправа • Доношење нових стратешких докумената – стратегија за јавно здравље или акциони план за побољшање здравља Рома на националном нивоу • Увођење мобилних амбуланти и телемедицине. • Сарадња са ромским НВО на пољу здравствене едукације. 	<p>историју и документацију, па у новом месту остају ван система или почињу испочетка са терапијама.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Рано ступање у сексуалне односе међу ромском омладином, без адекватног знања и заштите. • Висока стопа адолесцентских трудноћа • Мали број донаторских програма намењених унапређењу здравственог стања најугроженијих
---	---

SWOT анализа у области здравствене заштите показује да у Лесковцу постоји релативно добра основа за приступ здравственим услугама, нарочито у сегменту заштите мајки, деце и социјално угрожених лица. Као снаге издвајају се доступност здравствене заштите у градским и сеоским срединама, висок обухват здравственим осигурањем, постојање две здравствене медијаторке, пуна покривеност патронажном службом, превентивна стоматологија, подршка ЦСР-а и НСЗ-а у остваривању права на здравствено осигурање, право на бесплатне лекове за социјално угрожене, саветовалиште за труднице, редовна имунизација деце, рад развојног саветовалишта и сарадња здравствених установа са организацијама цивилног друштва. Све ово указује да су услуге усмерене на основну и превентивну здравствену заштиту у значајној мери доступне ромској заједници.

С друге стране, слабости и ризици у овој области не смеју бити занемарени. SWOT анализа указује на несигуран статус здравствених медијаторки, непостојање систематизованог радног места за здравствену медијацију, мањак кадрова за теренски рад, непостојање Плана јавног здравља града који обухвата мере за унапређење здравља Рома, као и недостатак систематизованих података и истраживања о здравственом стању ромске популације. Као спољне шансе препознате су мобилне амбуланте, телемедицина и сарадња са ромским НВО, док претње представљају одлив здравствених радника, предрасуде, миграције, рано ступање у сексуалне односе, висока стопа адолесцентских трудноћа и ограничен број донаторских програма у овој области.

4.5. Социјална заштита

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Квалитетан и лиценциран стручни кадар у центру за социјални рад (ЦСР) – стручни радници (социјални радници, педагози, психолози) су додатно едуковани и сензибилисани за рад са ромском заједницом • Успостављени су механизми подршке Ромима у социјалној заштити – ЦСР пружа различите облике помоћи који су доступни и ромској популацији: <ul style="list-style-type: none"> ○ једнократна помоћ, посебна новчана помоћ, опрема корисника за смештај у установу или другу породицу, путни трошкови за родитеље-старатеље деце ометене у развоју која су на редовном школовању, накнада трошкова сахране, бесплатан оброк, субвенција комуналних услуга ○ Привремени смештај у Прихватилиште за жене и децу жртве насиља у породици, Помоћ и нега у кући, Дневни боравак за особе са сметњама у развоју, Дневни боравак за старије особе, Социјално становање у заштићеним условима, Услуге неодложних интервенција, Интервентни смештај у кризним ситуацијама, Становање уз подршку за младе који излазе из система социјалне заштите (породични и домски смештај), Прихватна станица за одрасла и стара лица, Саветовалиште за брак и породицу, Персонална асистенција, Становање уз подршку за особе са инвалидитетом, Предах смештај, Лични пратилац детета. • Црвени крст и друге организације присутне у локалној заједници квалитетно раде на ублажавању сиромаштва Рома – ЦК додељује пакете хране, одеће, хигијене. • Добра међуинституционална сарадња – ЦСР, локална самоуправа, НВО и други актери редовно размењују информације о случајевима ромских породица и координишу активности. • Град издваја значајна финансијска средства за социјалну заштиту Рома и Ромкиња • Најугроженије ромске породице су укључене у систем • Постоји и функционише систем социјалне карте • Ниска флукуација запослених у ЦСР • Постоје програми стручног усавршавања запослених, на којима представници ЦСР редовно учествују 	<ul style="list-style-type: none"> • Није формиран мобилни тим за инклузију Рома • Није усвојена стратегија развоја социјалне заштите • План развоја града Лесковца не препознаје експлицитно потребе и мере за унапређење социјалног положаја ромске популације • Непостојање потпуне евиденције ромске популације на локалном нивоу, као ни редовне размене података између институција – ЦСР, здравство, просвета и локална управа не деле увек информације о броју и статусу Рома • Нису рађене анализе специфичних потреба Рома за социјалним услугама • Недовољан број стручних радника за пружање локалних услуга, посебно радника ромске националности • Преоптерећеност запослених у ЦСР – социјални радници имају велики број предмета по раднику • Ограничени капацитети и ресурси ромских удружења за реализацију пројеката у области социјалне заштите • Велики број корисника новчане социјалне помоћи у ромској популацији • Постојање злоупотреба права на новчану помоћ • Фокус на краткорочној и једнократној помоћи уместо на трајним решењима • Недостатак иновативних програмских активности посебно усмерених ка Ромима • Недовољно укључивање саме ромске заједнице у креирање решења • Превоз дрва није укључен у помоћ, иако дрва за огрев јесу • Велика дуговања појединих ромских домаћинстава за струју, што доводи до ангажовања извршитеља, сукоба...

<ul style="list-style-type: none"> • Добра информисаност ромске заједнице о правима и услугама из области социјалне заштите, као и поверење у институције социјалне заштите • ЦСР издваја средства за подршку у образовању ромске деце – стипендије и превоз 	
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Усвојена је национална Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња 2022–2030 која даје смернице и мере за смањење сиромаштва и социјалне искључености Рома. • Донаторски пројекти и програми за социјално укључивање Рома и Ромкиња • Отварање нових услуга социјалне заштите, у складу са потребама ромске заједнице • Постојање локалних невладиних организација које се баве социјалним проблемима Рома и могућност унапређења њихових капацитета и умрежавања. • Финансијска и техничка подршка домаћих и страних донатора – не само у директној помоћи корисницима, већ и у јачању система. • Укључивање већег броја припадника ромске популације у рад самог система социјалне заштите. • Јачање међусекторске сарадње • Национални пројекти у области инклузије Рома 	<ul style="list-style-type: none"> • Исељење и миграције ромског становништва • Присуство предрасуда и дискриминације шире популације према Ромима • Економска криза – висока инфлација, губитак радних места и поскупљење живота снажно погађају сиромашне породице. • Неадекватна примена законског оквира која не прати текуће потребе корисника • Злоупотреба добијених средстава помоћи – понегде је примећено да део корисника социјалне помоћи не намени добијена средства/робу предвиђеној сврси • Фокус организација и институција на давањима уместо на активном укључивању • Ниска укљученост заједнице у решавање проблема

SWOT анализа у области социјалне заштите показује да у Лесковцу постоје релативно снажнији институционални капацитети него у појединим другим областима. Као снаге су препознати квалитетан и лиценциран стручни кадар у Центру за социјални рад, њихова додатна едукованост и сензибилисаност за рад са ромском заједницом, као и постојање већег броја права и услуга које су доступне и ромској популацији. То обухвата новчане облике подршке, бесплатан оброк, субвенције, различите облике смештаја, дневне услуге, персоналну асистенцију, личног пратиоца детета, саветовалишта и подршку за младе који излазе из система социјалне заштите. SWOT тако указује да локални систем располаже широким спектром механизма подршке, што је значајан ресурс за даље планирање.

Ипак, анализа истовремено указује да се систем и даље у великој мери ослања на подршку која је често краткорочна, реактивна и усмерена на ублажавање последица сиромаштва. Као шансе препознате су донаторски пројекти, отварање нових услуга у складу са потребама ромске заједнице, јачање локалних организација цивилног друштва, укључивање већег броја припадника ромске популације у сам систем и снажнија међусекторска сарадња. Међутим, претње остају значајне: миграције, предрасуде, инфлација и губитак радних места, неадекватна примена законског оквира, злоупотреба средстава, као и фокус институција на давањима уместо на активном укључивању и оснаживању корисника. Због тога је у наредном периоду важно јачати развојне и инклузивне компоненте социјалне заштите, а не само материјалну подршку.

4.6. Борба против дискриминације

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Постоји систем бесплатне правне помоћи за грађане у општини, који Роми могу користити у случајевима дискриминације или других повреда права • Роми су препознати као посебна циљна група у локалним стратешким документима • На територији града постоји посебна ромска установа културе – Ромски културни центар • Организовани су догађаји који афирмишу ромску културу и подижу видљивост Рома у позитивном светлу • Постоји велики број мешовитих бракова између Рома и неромског становништва у нашој заједници • Локална самоуправа је спровела мере у складу са законодавством против дискриминације – формиране су локалне комисије за равноправност или радна тела, доношене одлуке о промоцији толеранције. Примењују се казнене мере према службеницима који би евентуално испољили дискриминацију (иако таквих случајева нема пријављених). • Медији на локалу генерално коректно извештавају о Ромима – нема забележених случајева говора мржње или увредљивог тона у локалним новинама/телевизијама када се говори о ромској заједници. 	<ul style="list-style-type: none"> • Не постоји локални омбудсман (заштитник грађана) • Недовољна информисаност Рома о различитим механизмима за заштиту од дискриминације. • Информације о пружању бесплатне правне помоћи нису лако доступне на веб-сајту града. Недостатак видљивих упутстава. • Нису спроведена истраживања о перцепцији ромске заједнице о дискриминацији, нити о ставовима грађана према Ромима. • Нема службеника у градској управи и локалним институцијама који су обучени на тему заштите од дискриминације и антициганизма. • Слаба укљученост Рома у креирање и реализацију културних програма и активности – иако постоје установе културе, Роми ретко учествују у њиховом програмима. • Не постоји интересовање за ангажованост Рома у култури – „Најмање се бавимо културом“ • Непостојање медијских садржаја на ромском језику – локални радио или ТВ не емитују емисије на ромском, нити градски билтени излазе на ромском језику. • Не постоје ромске фолклорне, драмске или музичке секције при домовима културе и школама.
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Деловање канцеларије Повереника за заштиту равноправности. • Институција Заштитника грађана (републичког омбудсмана) • Присуство међународних организација које делују у области људских и мањинских права • Спровођење националних стратегија – поред стратегије за инклузију Рома, постоје и стратегија за смањење дискриминације, стратегија за родну равноправност, за националне мањине итд. • Програми и пројекти финансирани од донатора за интеграцију ромске културе, језика и историје у образовне програме и установе културе • Модерна технологија и друштвени медији могу се употребити у борби против антициганизма – постоји шанса да се кроз креативне онлајн кампање досегне широка публика и деконструишу стереотипи. • Младе генерације показују више отворености – ослонити се на школску и студентску популацију, уз подршку донација, да воде локалне иницијативе • Повезивање са другим мањинским заједницама и заједнички фронт. • Медијске кампање које промовишу позитивне примере из ромске заједнице. 	<ul style="list-style-type: none"> • Постепено јачање група које шире насиље и расну нетрпељивост. • Предрасуде ка Ромима у ширем друштву остају укоренење – упркос напорима, део популације и даље сматра Роме „лоповима“, „лењима“ и сл. • Слаба имплементација закона – иако Србија има солидан законодавни оквир против дискриминације, проблем је у примени. • Ниска политичка укљученост Рома – на вишим нивоима власти Роми су слабо заступљени. • Јачање десничарских и неонацистичких организација и покрета. • Погоршање међуетничких односа услед глобалних догађаја . • Неизјашњавање по националној припадности – тренд да се Роми крију при пописима/анкета услед страха од дискриминације • Недостатак финансија – ако и држава и донатори смање средства за програме инклузије, активности борбе против дискриминације ће прве страдати као „нехитне“. • Јачање екстремистичких група и говора мржње на интернету.

- Иницијатива да се стратиште „Арапове долине“ прогласи за спомен парк и покрене његово уређење, као и простора око споменика Амета Аметовића

- Институционална дискриминација која остаје непримећена.

SWOT анализа у области борбе против циганизма и дискриминације показује да у Лесковцу постоје одређени позитивни елементи који могу послужити као основ за даљи рад. Као снаге се издвајају постојање система бесплатне правне помоћи, препознавање Рома као посебне циљне групе у локалним стратешким документима, рад Ромског културног центра, организовање догађаја који афирмишу ромску културу, велики број мешовитих бракова, формирана локална тела за равноправност, примена мера против дискриминације и релативно коректно извештавање локалних медија о ромској заједници. Ови налази показују да Лесковац има извесне институционалне и друштвене претпоставке за развој локалног антидискриминацијског оквира.

Међутим, SWOT и ситуациона анализа истовремено указују на озбиљна ограничења. Као слабости су препознати непостојање локалног омбудсмана, недовољна информисаност Рома о бесплатној правној помоћи, одсуство истраживања о перцепцији дискриминације и ставовима грађана, као и слаба укљученост Рома у креирање и реализацију културних програма. Додатно, у ситуационој анализи је наглашено да највећа слабост није одсуство институција, већ одсуство поузданих локалних доказа о томе како се дискриминација стварно испољава, као и недостатак службеника обучених за заштиту од дискриминације и циганизма. То значи да у наредном периоду треба јачати не само механизме заштите, већ и доказну основу, информисаност, обученост локалних актера и видљивост проблема антициганизма у свим областима ЛАП-а.

4.7. Партиципација

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> У локалној самоуправи делимично постоје механизми за социјалну инклузију ромског становништва: систематизовано радно место координатора за Роме, ангажоване две здравствене медијаторке, педагошки асистенти у школама У локалној заједници делује више организација које заступају интересе ромске популације (ромска удружења, НВО, женска ромска удружења). Развијен ромски цивилни сектор – у Лесковцу постоји неколико формалних ромских удружења Канцеларија за младе активности у које су укључени млади Роми. Роми учествују у изради локалних акционих планова који их се тичу (нпр. ЛАП за Роме, ЛАП за младе, ЛАП за социјално укључивање). Представници Рома се налазе у саветима месних заједница у насељима где живе Роми. Постоје саветодавна тела и пројекти који подржавају партиципацију 	<ul style="list-style-type: none"> Не постоје неки од механизма за социјалну инклузију Рома: мобилни тим, канцеларија за инклузију, педагошки асистенти у ПУ, локални координациони тим за инклузију Рома Не постоје већници ромске националности Роми нису укључени у доношење других јавних политика осим оних које су експлицитно о њима – ретко када се виде у радним телима за област привреде, животне средине, урбанизма итд.. Поделе унутар ромске заједнице (племенске, фамилијарне, по махалама) понекад отежавају солидарно деловање и представљање јединствених ставова пред влашћу. Не постоји заједништво. Нема јединства. Непоштовање једни других. Роми немају „место“ за састајање/окупљања, расправу, дискусију, планирање.... Не постоје ни механизми, али ни воља Неангажованост Рома у органима попут полиције, Центра за социјални рад, Националне службе запошљавања итд. у локалу Ограничени капацитети ромских НВО за припрему и управљање пројектима
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> Пројекти донатора у области инклузије Рома који нуде могућност унапређења капацитета локалне самоуправе и ромских активиста. Финансирање пројеката у области јачања партиципације од стране донатора Демографски подаци – релативно млада старосна структура ромске заједнице може бити претворена у предност ако се тој омладини пружи могућност за учешће. Нова генерација политичара и одборника све више препознаје значај инклузије. Стварање ромских омладинских и женских организација Укључивање Рома у савете школа, здравствене савете и друга управљачка тела Потенцијално увођење квота или афирмативних мера при запошљавању у јавном сектору Позитивни примери других општина – тамо где су Роми постали одборници или део власти, могу послужити као мотивација и модел како да се тако нешто постигне. Електронско учешће – развој е-управе даје шансу и Ромима да се лакше укључе, уз обуку и едукацију Јачање учешћа Рома кроз савете младих и женске мреже. 	<ul style="list-style-type: none"> Неповољна политичка дешавања у свету – глобалне кризе (ратови, пандемије) често скрећу пажњу са тема партиципације и људских права на питања безбедности и економије. Ризик да се Роми користе само као „декорација“ у активностима политичких партија. Раст национализма и неонацистичких покрета – као што је наведено и у претњама за дискриминацију. Предрасуде и стереотипи већинског становништва Недостатак финансија на републичком и донаторском нивоу за програме инклузије Опасност од корупције и непотизма у политичком систему, што може довести до слабог укључивања Рома у локалне јавне установе. Перцепција Рома искључиво као корисника социјалне помоћи, а не потенцијалних доносиоца одлука Одлив младих образованих Рома у иностранство Унутрашња неслога и борбе у ромском покрету Формализам у учешћу без стварног утицаја на одлуке. Неповерење ромских грађана у институције и политички процес.

SWOT анализа у области партиципације указује да у Лесковцу постоје одређени ресурси који могу бити основ за јачање учешћа ромске заједнице у јавном животу. Иако су у достављеној SWOT табели видљивији шансе и претње него унутрашњи елементи, шири контекст показује да у граду постоје организације цивилног друштва које заступају интересе Рома и Ромкиња, као и простор за јачање учешћа кроз савете младих и женске мреже. То указује да постоји извесна база за развој активније партиципације, нарочито кроз омладински и женски активизам, али и кроз повезивање са локалним институцијама и телима.

Са друге стране, SWOT анализа јасно показује да су ризици у овој области велики и да партиципација још увек није довољно снажна, стабилна и утицајна. Као претње се издвајају могућа манипулација мањинским групама, предрасуде већинског становништва, недостатак финансија за програме инклузије, корупција и непотизам, перцепција Рома искључиво као корисника помоћи, одлив младих образованих Рома, унутрашња неслога у ромском покрету, формализам без стварног утицаја и неповерење у институције. Овакви налази указују да је за јачање партиципације неопходно не само повећати број канала учешћа, већ и обезбедити да они имају стварни садржај, легитимитет и утицај на локално одлучивање.

5. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ

Општи циљ Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у граду Лесковцу за период 2026 - 2028. године је:

Повећање социјалне укључености ромске заједнице у свим сегментима друштва.

ЛАП има седам посебних циљева који доприносе остварењу општег циља, и то по један посебан циљ у свакој од седам кључних области релевантних за социјално укључивање ромске националне мањине: образовање, становање, социјална заштита, здравствена заштита, запошљавање, партиципација, борба против дискриминације

ПОСЕБАН ЦИЉ 1	ОБРАЗОВАЊЕ	Обезбеђивање пуне укључености деце и младих из ромске заједнице у систем образовања, од предшколског до високог, уз смањење осипања ученика и унапређење успеха
ПОСЕБАН ЦИЉ 2	ЗАПОШЉАВАЊЕ	Повећање запошљивости Рома и Ромкиња у Лесковцу.
ПОСЕБАН ЦИЉ 3	СТАНОВАЊЕ	Побољшање услове становања кроз унапређење инфраструктуре у ромским насељима, унапређење имовинског статуса стамбених објеката и унапређење квалитета стамбених објеката.
ПОСЕБАН ЦИЉ 4	ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА	Унапређење здравље Рома и Ромкиња кроз превентиву, информисање и едукацију.
ПОСЕБАН ЦИЉ 5	СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	Квалитетно пружање услуга социјалне заштите и социјално оснаживање ромске заједнице
ПОСЕБАН ЦИЉ 6	ПАРТИЦИПАЦИЈА	Повећање учешћа припадника ромске националне мањине у јавном животу и процесима доношења одлука
ПОСЕБАН ЦИЉ 7	БОРБА ПРОТИВ ЦИГАНИЗМА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ	Смањивање дискриминације према Ромима и Ромкињама

Посебни циљеви се остварују реализацијом већег броја мера у свакој посебној области, а њихово остварење се прати и мери на основу индикатора исхода, за које су утврђене базне и циљане вредности.

1. ОБРАЗОВАЊЕ

Посебан циљ 1: Обезбеђивање пуне укључености деце и младих из ромске заједнице у систем образовања, од предшколског до високог, уз смањење осипања ученика и унапређење успеха

Мера 1.1. Материјална подршка родитељима и ученицима за редовно похађање наставе и наставак школовања

Мера 1.2. Стручна подршка родитељима и ученицима за редовно похађање наставе и наставак школовања

Мера 1.3. Унапредити информисаност ученика, и родитеља деце и ученика, ромске националности о значају раног развоја, образовања и њиховим правима и обавезама

2. ЗАПОШЉАВАЊЕ

Посебан циљ 2: Повећање запошљивости Рома и Ромкиња у Лесковцу.

Мера 2.1. Програми информисања и едукације ромске заједнице о мерама активне политике запошљавања

Мера 2.2. Унапредити укљученост незапослених Рома и Ромкиња у програме функционалног основног и додатног образовања

Мера 2.3. Подстицање развоја предузетништва и социјалног предузетништва

3. СТАНОВАЊЕ

Посебан циљ 3: Побољшање услове становања кроз унапређење инфраструктуре у ромским насељима, унапређење имовинског статуса стамбених објеката и унапређење квалитета стамбених објеката.

Мера 3.1. Унапређење инфраструктуре у ромским насељима

Мера 3.2. Пружање подршке у решавању имовинско-правних питања и озакоњења бесправно изграђених објеката

Мера 3.3. Стамбена подршка ромским породицама

4. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Посебан циљ 4: Унапређење здравље Рома и Ромкиња кроз превентиву, информисање и едукацију.

Мера 4.1. Информисање и превенција из области здравља

Мера 4.2. Здравствена едукација Рома и Ромкиња – годишње радионице

Мера 4.3. Обележавање одабраних датума из календара јавног здравља

5. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Посебан циљ 5: Квалитетно пружање услуга социјалне заштите и социјално оснаживање ромске заједнице

Мера 5.1. Квалитетно пружање услуга и подршке из области социјалне заштите

Мера 5.2. Смањење зависности од социјалне помоћи кроз мере оснаживања

Мера 5.3. Превенција малолетничких бракова и раних трудноћа

6. ПАРТИЦИПАЦИЈА

Посебан циљ 6: Повећање учешћа припадника ромске националне мањине у јавном животу и процесима доношења одлука

Мера 6.1. Успостављање локалних механизма за социјалну инклузију Рома

Мера 6.2. Укључивање Рома у јавни живот и доношење одлука на локалном нивоу

Мера 6.3. Промоција ромске културе, обичаја и традиције

7. БОРБА ПРОТИВ ЦИГАНИЗМА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Посебан циљ 7: Смањивање дискриминације према Ромима и Ромкињама

Мера 7.1. Подизање капацитета/знања у јавним институцијама

Мера 7.2. Подизање капацитета/знања међу ромском заједницом

Мера 7.3. Информативна кампања са циљем смањења дискриминације према Ромима

6. АКЦИОНИ ПЛАН

Овим Акционим планом детаљно се разрађују постављени циљеви (општи циљ и посебни циљеви). За сваки посебан циљ дефинисане су мере које доприносе остварењу посебног циља. Уз сваку меру дате су следеће информације: тип мере, носилац и партнери, период спровођења, финансијска средства (укупно потребна, по годинама и по изворима финансирања). За сваку меру се такође наводи и да ли је потребно донети пропис којим се уређује спровођење мере и уколико јесте, то се такође наводи и као активност коју је потребно предузети како би се целокупна мера спровела.

За сваку меру утврђене су активности и пројекти које треба реализовати у оквиру мере. Уз сваку активност/пројекат дефинисани су носиоци активности, партнери и потребна финансијска средства (укупна, по годинама и по изворима финансирања). Укупна вредност овог Акционог плана за период од 2026-2028. године износи 244.665.700,00 динара, од чега се из буџета Града Лесковца издваја 147.887.000,00 динара, а из осталих извора (из донаторских средстава и средстава других носилаца) 96.778.700,00 динара.

ОПШТИ ЦИЉ:	Повећање социјалне укључености ромске заједнице у свим сегментима друштва.					
Показатељи на нивоу општег циља (показатељи ефеката)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Обухват деце ромске националности средњошколским образовањем	%	2024	25%	2028	40%	Извештаји средњих школа
Број Рома са евиденције НСЗ који су користили активне мере запошљавања	Број	2024	863	2028	920	Извештај НСЗ
Покривеност ромских насеља комплетном основном инфраструктуром (вода, струја, канализација, асфалтиране унутрашње саобраћајнице)	%	2024	50%	2028	60%	Извештај Одељења за комунално-стамбене послове, саобраћај и инфраструктуру
Процент Рома и Ромкиња који имају изабраног лекара	%	2025	70%	2028	80%	Извештај здравствене медијаторке
Процент домаћинстава ромске националности који прима новчану социјалну помоћ	%	2025	65%	2028	60%	Извештај ЦСР
Број функционалних механизма за социјалну инклузију (координатор, мобилни тим, оперативни план)	Број	2025	1	2028	3	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој
Број захтева Рома и Ромкиња за бесплатну правну помоћ у вези дискриминације	Број	2025	0	2028	0	Извештај Одељења за општу управу и заједничке послове

ПОСЕБАН ЦИЉ 1:		Обезбеђивање пуне укључености деце и младих из ромске заједнице у систем образовања, од предшколског до високог, уз смањење осипања ученика и унапређење успеха					
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Процент ромске деце која редовно похађају основну школу (мање од 10% неоправданих изостанака годишње)		%	2024.	75% (процена ПА)	2028	90%	Евиденција школа
Стопа преласка ученика ромске националности из основне у средњу школу		%	2024.	28%	2028	40%	Евиденција ОШ и СШ
Процент деце ромске националности узраста 3–5,5 година која похађају предшколску установу, у односу на укупан број ромске деце тог узраста		%	2024.	8%	2028	20%	Евиденција ПУ

МЕРА 1.1:	Материјална подршка родитељима и ученицима за редовно похађање наставе и наставак школовања		Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Основне школе, Локална предузећа, Координациони тим за инклузију Рома, Предшколска установа, Средње школе, Организације цивилног друштва			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	40.410.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 5.550.000,00 2027 – 17.430.000,00 2028 – 17.430.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:			Буџет ЛС 13.050.000,00 Донаторска средства 27.360.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број ромске деце и ученика обухваћених мерама материјалне подршке (уџбеници, прибор, ужина, превоз)	Број	2024	550	≥ 600	≥ 650	≥ 650	Евиденције ОШ, СШ, ПУ, извештаји Одељења за друштвене делатности

Процент ромске деце уписане у предшколске установе у односу на процењени број деце предшколског узраста	%	2024	8%	10%	15%	20%	Евиденција ПУ, извештаји ПА, Одељење за друштвене делатности
Број ромских ученика награђених кроз систем подршке младим талентима	Број	2024	0	1	5	5	Одлуке о додели награда, извештаји ЈЛС

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
1.1.1	Наставак примене олакшане процедуре уписа у ПУ за ромску децу	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ПУ	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
1.1.2	Иницијатива за укључивање све ромске деце на списак за добијање бесплатних уџбеника у средњој школи и факултету	Одељење за друштвене делатности и локални развој		2027 – 2028.	Без средстава		
1.1.3	Обезбеђивање бесплатних ужина за најугроженије ромске ученике	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ, локална предузећа, Координациони тим	2027 – 2028.	23.760.000,00	2027 - 11.880.000,00 2028 - 11.880.000,00	Спонзори, донатори 23.760.000,00
1.1.4	Додела средстава за набавку уџбеника (субвенционисање) за сву осталу децу у ОШ (која их нису добила од Министарства)	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ	2026 – 2028.	13.050.000,00	2026 - 4.350.000,00 2027 - 4.350.000,00 2028 - 4.350.000,00	Буџет ЛС 13.050.000,00
1.1.5	Бесплатан превоз за све (ромске) ученике до 8 разреда	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ	2026 – 2028.	Из редовних активности	Из редовних активности	Из редовних активности

1.1.6	Иницијатива за допуну Правилник о начину остваривања права на подршку младим талентима са територије града Лесковца у вези награђивања деце ромске популације у категорији награде за младе таленте	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ, СШ	2026	Без средстава	/	/
1.1.7	Набавка школског прибора за ромску децу у ОШ	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОЦД, ОШ	2026 – 2028.	3.600.000,00	2026 – 1.200.000,00 2027 – 1.200.000,00 2028 – 1.200.000,00	Донаторска средства 3.600.000,00

МЕРА 1.2:	Стручна подршка родитељима и ученицима за редовно похађање наставе и наставак школовања		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Предшколска установа, Педагошки асистенти, Организације цивилног друштва, Координациони тим за инклузију Рома, Дом културе Рома, Национални савет ромске националне мањине			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	5.328.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2027 – 2.664.000,00 2028 – 2.664.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		Донаторска средства 5.328.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број родитеља ромске националности обухваћених информативним активностима	Број	2025	-	100	150	200	Извештаји Одељења за друштвене делатности, ПА, ПУ

Број ангажованих педагошких асистената у систему подршке ромским ученицима	Број	2025	4	4	4	6	Извештаји Одељења за друштвене делатности, Евиденције ОШ
Број ромских ученика обухваћених допунском наставом	Број	2025	-	80	100	100	Евиденције ПА, ОШ
Број ученика којима је пружена подршка у транзицији ка вишем степену образовања	Број	2025	-	100	100	100	Извештаји ОШ, ПА, СШ, Дома културе Рома
Број реализованих теренских посета педагошких асистената ради спречавања осипања	Број	2025	-	80	100	100	Извештаји ПА

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
1.2.1	Информисање родитеља о значају раног развоја, правима из области ПО, олакшаном упису, и могућностима	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ПУ, ОШ, Педагошки асистенти	2026 – 2028.	Без средстава	Без средстава	Без средстава
1.2.2	Превоз ромске деце до удаљених вртића	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОЦД	2027 – 2028.	1.200.000,00	2026 – 600.000,00 2027 – 600.000,00	Донаторска средства (пројектно) 1.200.000,00
1.2.3	Спровођење процедуре за ангажовање додатних педагошких асистената, и повећање обима ангажовања – пуно радно време	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ПУ, ОШ	2027 – 2028.	4.128.000,00	2027 – 2.064.000,00 2028 – 2.064.000,00	Министарство просвете 4.128.000,00
1.2.4	Организација допунске наставе за ученике ОШ	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ, ПА	2026 – 2028.	Без средстава	/	/

1.2.5	Подршка ученицима ОШ у транзицији ка СШ (афирмативне мере, листа жеља...)	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ, ПА	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
1.2.6	Подршка ученицима СШ у транзицији ка високом образовању (афирмативне мере)	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Координациони тим, ДКР, Национални савет Рома	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
1.2.7	Теренске посете педагошких асистената и интервенције за редовно похађање школе и спречавање осипања	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ПА	2026 – 2028.	Без средстава	/	/

МЕРА 1.3:	Унапредити информисаност ученика, и родитеља деце и ученика, ромске националности о значају раног развоја, образовања и њиховим правима и обавезама		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Основне школе, Предшколска установа, Педагошки асистенти, Дом културе Рома, Лесковачки културни центар, Центар за стручно усавршавање у образовању, Организације цивилног друштва			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	402.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 134.000,00 2027 – 134.000,00 2028 – 134.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:			Буџет ЛС 252.000,00 Донаторска средства 150.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број реализованих радионица и трибина за родитеље и децу (укупно годишње)	Број	2025	-	11	11	11	Извештаји Одељења за друштвене делатности, ПА, ОШ

Број реализованих мотивационих радионица о ромској култури и језику	Број	2025	0	5	5	5	Извештаји Одељења за друштвене делатности
Број родитеља ромске националности обухваћених теренским посетама	Број	2025	-	100	150	150	Извештаји ПА

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
1.3.1	Радионице и едукације за родитеље, са темама из области раног развоја, образовања и њиховим правима и обавезама	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ, ПА, ПУ	2026 – 2028	Без средстава	/	/
1.3.2	Теренске посете и разговори са родитељима, са темама из области раног развоја, образовања и њиховим правима и обавезама	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ПА	2026 – 2028	72.000,00	2026 – 24.000,00 2027 – 24.000,00 2028 – 24.000,00	Буџет ЛС 72.000,00
1.3.3	Радионице и едукације за децу, са темама из области раног развоја, образовања и њиховим правима и обавезама	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ, ПА, ДКР, ЛКЦ, ЦСУ	2026 – 2028	150.000,00	2026 – 50.000,00 2027 – 50.000,00 2028 – 50.000,00	Буџет ЛС, 150.000,00
1.3.4	Трибине за децу и родитеље са позитивним примерима образованих Рома и Ромкиња из локалне средине	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ, ПА, ДКР	2026 – 2028	30.000,00	2026 – 10.000,00 2027 – 10.000,00 2028 – 10.000,00	Буџет ЛС 30.000,00
1.3.5	Мотивационе радионице о ромској култури и језику са циљем увођења предмета ромски језик са елементима националне културе	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОЦД	2026 – 2028	150.000,00	2026 – 50.000,00 2027 – 50.000,00 2028 – 50.000,00	Донаторска средства 150.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 2: Повећање запошљивости Рома и Ромкиња у Лесковцу.						
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Учешће незапослених Рома и Ромкиња у финансијским мерама АПЗ у односу на укупан број Рома на евиденцији	%	2024.	10%	2028.	8%	Евиденција НСЗ
Број јединствених лица из ромске заједнице укључених у мере активне политике запошљавања, обуке и ФООО	Број	2025	-	2028	15	Извештај ЈЛС
Број нових регистрованих предузетничких радњи чији су оснивачи Роми и Ромкиње	Број	2025.	-	2028.	3	АПР, ЈЛС

МЕРА 2.1: Програми информисања и едукације ромске заједнице о мерама активне политике запошљавања		Тип мере:		Информативно-едукативна			
Носилац мере:		Партнери:		Национална служба за запошљавање, Мобилни тим, Координациони тим за инклузију Рома			
Период спровођења:		Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		Вредности фин. средстава по годинама (РСД):		Вредности фин. средстава по изворима финансирања:			
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број објављених информација из области запошљавања Рома и Ромкиња у дигиталним и директним каналима	Број	2025	-	20	20	20	Извештај Одељења за друштвене делатности, НСЗ, Координационог тима за инклузију Рома, Мобилног Тима
Број ромских корисника који су користили саветодавне услуге НСЗ	Број	2025	-	154	170	190	Извештаји НСЗ – Филијала Лесковац

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
2.1.1	Информисање незапослених Рома о програмима НСЗ и другим отвореним конкурсима, сајмовима и сл. из области запошљавања – дигитални и директни канали	Одељење за друштвене делатности и локални развој	НСЗ, Координациони тим за инклузију Рома, МТ	2026 – 2028	Без средстава	/	/
2.1.2	Саветодавне услуге НСЗ ромским корисницима	Одељење за друштвене делатности и локални развој	НСЗ, Координациони тим за инклузију Рома, МТ	2026 – 2028	Без средстава	/	/

МЕРА 2.2:	Унапредити укљученост незапослених Рома и Ромкиња у програме функционалног основног и додатног образовања		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Национална служба за запошљавање, Мобилни тим, Канцеларија за младе, Организације цивилног друштва, Школа за основно образовање одраслих			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	7.860.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 2.620.000,00 2027 – 2.570.000,00 2028 – 2.670.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		Буџет ЛС 250.000,00 Донаторска средства 7.610.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број спроведених анализа потреба тржишта рада и образовних потреба ромске популације	Број	2025	0	1	0	0	Извештај Одељења за друштвене делатности, документ анализе
Број незапослених Рома и Ромкиња укључених у бесплатне обуке и курсеве стручног оспособљавања (НСЗ и КЗМ)	Број	2025	2	3	3	3	Извештаји НСЗ, КЗМ
Број лица којима су обезбеђена средства за подршку током стручног оспособљавања	Број	2025	-	2	2	2	Извештај Одељења за друштвене делатности
Број Рома и Ромкиња укључених у програм ФООО годишње	Број	2025	10	10	10	10	Извештаји ШФООО

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
2.2.1	Анализа потреба – дефицитарних занимања, стручности, жељених занимања и интересовања	Одељење за друштвене делатности и локални развој	НСЗ, МТ	2026.	250.000,00	2026 - 250.000,00	Буџет ЛС 250.000,00
2.2.2	Организација бесплатних обука и курсева стручног оспособљавања – НСЗ	Одељење за друштвене делатности и локални развој	НСЗ	2026 – 2028.	210.000,00	2026 – 70.000,00 2027 – 70.000,00 2028 – 70.000,00	НСЗ 210.000,00
2.2.3	Организација бесплатних обука и курсева стручног оспособљавања КЗМ (средства по особи се не планирају, већ се износ распоређује групно)	Одељење за друштвене делатности и локални развој	КЗМ	2026 – 2028.	7.100.000,00	2026 - 2.200.000,00 2027 - 2.400.000,00 2028 - 2.500.000,00	Буџет ЛС 2.100.000,00 Министарство туризма и омладине 5.000.000,00
2.2.4	Обезбеђивање средстава за рад полазницима обука стручног оспособљавања	Одељење за друштвене делатности и локални развој	НСЗ, КЗМ, ОЦД	2026 – 2028.	300.000,00	2026 - 100.000,00 2027 - 100.000,00 2028 - 100.000,00	Донаторска средства 300.000,00
2.2.5	Промоција програма функционалног основног образовања одраслих – дигитални и директни канали	Одељење за друштвене делатности и локални развој	НСЗ, ШООО, Координациони тим за инклузију Рома	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
2.2.6	Обуке за функционално основно образовање одраслих	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ШООО Координациони тим за инклузију Рома	2026 – 2028.	Из редовних активности	Из редовних активности	Из редовних активности

МЕРА 2.3:	Подстицање развоја предузетништва и социјалног предузетништва		Тип мере:	Подстицајна			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Национална служба за запошљавање, Канцеларија за младе, РРА - Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа, Организације цивилног друштва			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	2.555.700,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 500.000,00 2027 – 1.555.700,00 2028 – 500.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:			Донаторска средства 2.555.700,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број објављених информација из области запошљавања Рома и Ромкиња у дигиталним и директним каналима	Број	2025	-	20	20	20	Извештај Одељења за друштвене делатности, НСЗ, Координационог тима за инклузију Рома
Број лица ромске националности која су завршила предузетничке обуке и/или менторски програм	Број	2025	-	2	2	2	Извештај РРА
Број ромских предузетника који су добили подстицајна средства	Број	2025	-	0	3	0	Извештај Одељења за друштвене делатности
Број ромских предузетника који су користили стручну подршку у пословању	Број	2025	-	15	15	15	Извештај Одељења за друштвене делатности, ОЦД

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
2.3.1	Информисање ромске заједнице о отвореним конкурсима и доступним обукама – дигитални и директни канали	Одељење за друштвене делатности и локални развој	НСЗ, КЗМ, Координациони тим	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
2.3.2	Спровођење програма предузетничких обука и менторства	Одељење за друштвене делатности и локални развој	РРА - Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа	2026 – 2028.	Без средстава	/	Редовне активности РРА
2.3.3	Материјална подршка ромском предузетништву – подстицајна средства	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОЦД	2027.	1.055.700,00	2027 - 1.055.700,00	Донаторска средства (пројектно) 1.055.700,00
2.3.4	Стручна подршка у пословању ромским предузетницима	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОЦД	2026 – 2028.	1.500.000,00	2026 – 500.000,00 2027 – 500.000,00 2028 – 500.000,00	Донаторска средства (пројектно) 1.500.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 3:		Побољшање услове становања кроз унапређење инфраструктуре у ромским насељима, унапређење имовинског статуса стамбених објеката и унапређење квалитета стамбених објеката.					
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број ромских насеља у којима су унапређени инфраструктурни услови становања		Број	2025	0	2028	3	Извештај Одељења за комунално-стамбене послове и инфраструктуру
Процент ромских домаћинстава са регулисаним имовинско-правним статусом објеката		%	2024	12%	2028	35%	Извештај ЈЛС
Покривеност ромских насеља асфалтираним унутрашњим саобраћајницама		%	2024	65%	2028	70%	Извештај ЈЛС

МЕРА 3.1:		Унапређење инфраструктуре у ромским насељима		Тип мере:		Обезбеђење добара и пружање услуга		
Носилац мере:		Одељење за комунално-стамбене послове и инфраструктуру		Партнери:		ЈП Урбанизам и изградња Лесковац, ЈКП Водовод		
Период спровођења:		2026-2028		Потребне измене прописа:		Не		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		80.000.000,00		Вредности фин. средстава по годинама (РСД):		2026 – 20.000.000,00 2027 – 30.000.000,00 2028 – 30.000.000,00		
				Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		Буџет ЛС 60.000.000,00 Министарство инфраструктуре 20.000.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2026.	2027.	2028.	
Дужина изграђене/ревитализоване путне инфраструктуре у ромским насељима		Метара годишње	2025	-	100	100	100	Извештај Одељења за комунално-стамбене послове и инфраструктуру

Број ромских насеља у којима је унапређена комунална инфраструктура	Број насеља годишње	2025	-	1	1	1	Извештај Одељења за комунално-стамбене послове и инфраструктуру
---	---------------------	------	---	---	---	---	---

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
3.1.1	Изградња и ревитализација путне инфраструктуре	Одељење за комунално-стамбене послове и инфраструктуру	ЈП Урбанизам и изградња Лесковац, Одељење за урбанизам	2026 – 2028.	30.000.000,00	2026 - 10.000.000,00 2027 - 10.000.000,00 2028 - 10.000.000,00	Буџет ЛС 30.000.000,00
3.1.2	Изградња и ревитализација комуналне инфраструктуре у ромским насељима	Одељење за комунално-стамбене послове и инфраструктуру	ЈП Урбанизам и изградња Лесковац, Одељење за урбанизам, ЈКП Водовод	2026 - 2028	50.000.000,00	2026 - 10.000.000,00 2027 - 20.000.000,00 2028 - 20.000.000,00	Буџет Града 30.000.000,00 Министарство инфраструктуре 20.000.000,00

МЕРА 3.2:	Пружање подршке у решавању имовинско-правних питања и озакоњења бесправно изграђених објеката		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за урбанизам		Партнери:	Координациони тим за инклузију Рома, Мобилни тим			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	/	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	/	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:	/		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број ромских породица информисаних о поступку озакоњења и подршци у процесу	Број	2025	-	50	50	50	Извештај Одељења за урбанизам
Број ромских породица којима је пружена стручна подршка у поступку озакоњења	Број	2025	-	20	20	20	Извештај Одељења за урбанизам

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
3.2.1	Информисање о поступку озакоњења и доступној подршци	Одељење за урбанизам	Координациони тим за инклузију Рома, МТ	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
3.2.2	Пружање подршке у поступку озакоњења и уписа имовинских права	Одељење за урбанизам	Координациони тим за инклузију Рома, МТ	2026 – 2028.	Без средстава	/	/

МЕРА 3.3:	Стамбена подршка ромским породицама		Тип мере:	Подстицајна			
Носилац мере:	Град Лесковац		Партнери:	ЈП Урбанизам и изградња, Канцеларија за бесплатну правну помоћ			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	28.000.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 2.400.000,00 2027 – 16.000.000,00 2028 – 9.600.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		Буџет ЛС 12.400.000,00 Донаторска средства 15.600.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број стамбених објеката ромских породица обухваћених изградњом, адаптацијом или санацијом	Број	2025	-	0	10	10	Извештај Одељења за урбанизам
Број парцела на којима су решена имовинско-правна питања	Број парцела	2025	-	10	10	0	Извештај Одељења за имовину и имовинско-правне послове
Број припремљених локација за социјално становање, са израђеном пројектно-техничком документацијом	Број	2025	0	0	0	1	Извештај Одељења за комунално стамбене послове, саобраћај и инфраструктуру

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средстава по годинама (РСД)	Вредности фин. средстава по изворима (РСД)
3.3.1	Материјална подршка за изградњу, адаптацију и санацију објеката	Одељење за урбанизам	Одељење за друштвене делатности и ЈП Урбанизам и изградња	2027 – 2028.	7.200.000,00	2027 – 3.600.000,00 2028 – 3.600.000,00	Донаторска средства 7.200.000,00

3.3.2	Решавање имовинско-правних питања на парцелама изграђених објеката и планираних за изградњу	Одељење за имовину и имовинско-правне послове	ЈП Урбанизам и изградња, Канцеларија за бесплатну правну помоћ	2026 – 2027.	4.800.000,00	2026 – 2.400.000,00 2027 – 2.400.000,00	Буџет ЛС 2.400.000,00 Донаторска средства 2.400.000,00
3.3.3	Припрема локације и пројектно-техничке документације за изградњу објеката за социјално становање	Одељење за комунално стамбене послове, саобраћај и инфраструктуру	Одељење за имовину и имовинско-правне послове, ЈП Урбанизам и изградња	2027 – 2028.	16.000.000,00	2027 - 10.000.000,00 (имовина) 2028 – 6.000.000,00 (пројектовање)	Буџет ЛС 10.000.000,00 Донаторска средства 6.000.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 4: Унапређење здравље Рома и Ромкиња кроз превентиву, информисање и едукацију.						
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број Рома и Ромкиња обухваћених превентивним прегледима и здравственим теренским посетама	Број	2025	-	2028	130	Извештаји ДЗ, здравствене медијаторке, Мобилног тима
Процент младих Рома и Ромкиња обухваћених програмима превенције раних бракова	%	2025	-	2028	60%	Извештаји ЈЛС, ОШ, СШ, Педагошких асистената
Процент Рома и Ромкиња обухваћених програмима едукације и информисања	%	2025	-	2028	70%	Извештаји ДЗ, здравствене медијаторке, Мобилног тима

МЕРА 4.1:	Информисање и превенција из области здравља		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Дом здравља, Мобилни тим, Дом културе Рома, Завод за јавно здравље, Организације цивилног друштва, верска заједница, медији, здравствене медијаторке, Патронажна служба			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	/	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	/	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		/	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број Ромкиња обухваћених мамографским прегледима	Број	2025	-	30	30	30	Извештај здравствене медијаторке
Број реализованих здравствених теренских посета	Број	2025	-	70	85	100	Извештаји ДЗ, здравствене медијаторке, Мобилног тима

Број примерака штампаних и дистрибуираних информативних материјала	Број	2025	-	200	250	300	Извештаји ДЗ, здравствене медијаторке, Мобилног тима
--	------	------	---	-----	-----	-----	--

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
4.1.1	Превентивни прегледи у оквиру Дома Здравља – превентивни центар, избрани лекар, и остали из система јавног здравља	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ, МТ, Дом културе Рома, верска заједница, медији, Завод за јавно здравље	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
4.1.2	Мамографски прегледи за Ромкиње	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ, МТ, Дом културе Рома, верска заједница, медији, Завод за јавно здравље	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
4.1.3	Теренске здравствене посете	Одељење за друштвене делатности и локални развој	МТ, здравствене медијаторке, Патронажна служба, ОЦД	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
4.1.4	Покретање процедуре за још 1 здравствену медијаторку – праћење конкурса и писмо препоруке Дома здравља	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
4.1.5	Мотивисање Рома и Ромкиња за долазак на превентивне прегледе (штампани материјал)	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ, ОЦД	2026 – 2028.	Без средстава	/	/

МЕРА 4.2:	Здравствена едукација Рома и Ромкиња – годишње радионице		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Дом здравља, Завод за јавно здравље, Здравствене медијаторке, Верске заједнице, Основне школе, Средње школе, Дом културе Рома, Предшколска установа,			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	510.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 170.000,00 2027 – 170.000,00 2028 – 170.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:			Буџет ЛС 450.000,00 Донаторска средства 60.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број реализованих здравствених радионица годишње	Број	2025	-	15	15	15	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој
Број Рома и Ромкиња обухваћених здравственим радионицама	Број	2025	-	220	220	220	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
4.2.1	Радионице на тему полно преносиве болести и контрацепција и болести зависности	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ, ЗЗЈЗ, здравствене медијаторке, ОШ, СШ, верске заједнице, ДКР	2026 – 2028.	150.000,00	2026 – 50.000,00 2027 – 50.000,00 2028 – 50.000,00	Буџет ЛС 150.000,00

4.2.2	Радионице на тему: Кардиоваскуларно здравље и дијабетес	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ, ЗЗЈЗ, здравствене медијаторке, ОШ, СШ, верске заједнице, ДКР	2026 – 2028.	150.000,00	2026 – 50.000,00 2027 – 50.000,00 2028 – 50.000,00	Буџет ЛС 150.000,00
4.2.3	Радионице на тему: Репродуктивно здравље и превенција дечијих раних уговорених бракова и малолетничких трудноћа	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ, ЦСР, ЗЗЈЗ, здравствене медијаторке, ОШ, СШ, верске заједнице, ДКР	2026 – 2028.	150.000,00	2026 – 50.000,00 2027 – 50.000,00 2028 – 50.000,00	Буџет ЛС 150.000,00
4.2.4	Радионице на тему: Имунизација	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ, ЗЗЈЗ, ПУ, здравствене медијаторке, ОШ, верске заједнице, ДКР	2026 – 2028.	60.000,00	2026 – 20.000,00 2027 – 20.000,00 2028 – 20.000,00	Донаторска средства 60.000,00

МЕРА 4.3:	Обележавање одабраних датума из календара јавног здравља		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Дом здравља, Завод за јавно здравље, Здравствене медијаторке, Верске заједнице, Основне школе, Средње школе, Дом културе Рома, Предшколска установа,			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	200.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 80.000,00 2027 – 60.000,00 2028 – 60.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		Буџет ЛС - 20.000,00 Донаторска средства - 180.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број реализованих едукативних активности поводом одабраних датума из календара јавног здравља	Број	2025	-	5	5	5	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој
Број дистрибуираних информативних материјала	Број	2025	-	300	350	400	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој, Дома здравља

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
4.3.1	Избор датума из календара јавног здравља и планирање активности (5 датума)	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ, ЗЗЈЗ, ПУ, здравствене медијаторке, ОШ, верске заједнице, ДКР	2026 – 2028.	Без средстава	/	/

4.3.2	Организација здравствених едукативних радионица	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ, ЗЗЈЗ, ПУ, здравствене медијаторке, ОШ, верске заједнице, ДКР	2026 – 2028.	180.000,00	2026 – 60.000,00 2027 – 60.000,00 2028 – 60.000,00	Донаторска средства 180.000,00
4.3.3	Информисање – обичан штампани материјал	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ	2026.	20.000,00	2026 – 20.000,00	Буџет ЛС 20.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 5: Квалитетно пружање услуга социјалне заштите и социјално оснаживање ромске заједнице						
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Процент ромских домаћинстава која примају новчану социјалну помоћ	%	2024.	65%	2028.	60%	Извештај ЦСР-а
Процент ромске популације информисане о правима и услугама из области социјалне заштите	Број	2024.	-	2028.	80%	Извештаји МТ и ЦСР

МЕРА 5.1:		Квалитетно пружање услуга и подршке из области социјалне заштите		Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга		
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Центар за социјални рад, Црвени крст, Мобилни тим, Дом здравља, Здравствене медијаторке, Интерресорна Комисија			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	69.610.000	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 22.560.000,00 2027 – 23.125.000,00 2028 – 23.925.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:			Буџет ЛС 58.135.000,00 Донаторска средства 11.475.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број ромских корисника обухваћених саветодавним услугама ЦСР	Број	2025	-	200	200	200	Извештај – процена ЦСР
Број ромских породица које су оствариле једнократну новчану помоћ	Број	2025	-	190	190	180	Извештај – процена ЦСР
Број ромских корисника народне кухиње	Број	2025	-	140	140	140	Извештај Црвеног крста
Број ромских корисника услуге Лични пратилац детета	Број	2025	-	5	5	5	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој

Број ромских корисника услуге Родитељ неговатељ	Број	2025	5	5	5	5	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој
---	------	------	---	---	---	---	---

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
5.1.1	Саветовање ромских корисника ЦСР	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ЦСР	2026 – 2028.	Редовне активности ЦСР	/	/
5.1.2	Једнократна новчана помоћ	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ЦСР	2026 – 2028.	34.700.000,00	2026 - 11.200.000,00 2027 - 11.500.000,00 2028 - 12.000.000,00	Буџет ЛС 34.700.000,00
5.1.3	Бесплатан оброк – народна кухиња	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ЦСР, ЦК	2026 – 2028.	5.315.000,00	2026 - 1.715.000,00 2027 - 1.800.000,00 2028 - 1.800.000,00	Буџет ЛС 5.315.000,00
5.1.4	Информисање ромске популације о услузи Помоћ и нега у кући	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ЦСР, МТ, Дом здравља, здравствене медијаторке	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
5.1.5	Лични пратилац детета	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ЦСР, Интерресорна Комисија	2026 – 2028.	11.475.000,00	2026 - 3.825.000,00 2027 - 3.825.000,00 2028 - 3.825.000,00	Донаторска средства 11.475.000,00
5.1.6	Родитељ неговатељ	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Интерресорна Комисија	2026 – 2028.	18.120.000,00	2026 - 5.820.000,00 2027 - 6.000.000,00 2028 - 6.300.000,00	Буџет ЛС 18.120.000,00

МЕРА 5.2:	Смањење зависности од социјалне помоћи кроз мере оснаживања	Тип мере:	Информативно-едукативна				
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Партнери:	Центар за социјални рад, Национална служба за запошљавање, Координациони тим за инклузију Рома, Дом културе Рома, Организације цивилног друштва,				
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	540.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 180.000,00 2027 – 180.000,00 2028 – 180.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		Донаторска средства 540.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број одржаних координационих састанака ЦСР и НСЗ	Број	2025	-	4	4	4	Записници са састанака
Број реализованих радионица оснаживања у ромским насељима	Број	2025	-	6	6	6	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
5.2.1	Координација ЦСР са НСЗ – међусекторска сарадња – редовни састанци	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ЦСР, НСЗ, Координациони тим	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
5.2.2	Радионице у ромским насељима, едукације – економско оснаживање и мотивација за запошљавање	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ЦСР, НСЗ, Координациони тим, ДКР, ОЦД	2026 – 2028.	540.000,00	2026 – 180.000,00 2027 – 180.000,00 2028 – 180.000,00	Донаторска средства 540.000,00

МЕРА 5.3:	Превенција малолетничких бракова и раних трудноћа		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Дом здравља, Основне школе, Средње школе, Центар за социјални рад, Педагошки асистенти, Организације цивилног друштва, Верске заједнице, Национална служба за запошљавање, Завод за јавно здравље, Тужилаштво, Координациони тим за превенцију дечијих, ранијих и уговорених бракова			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	1.080.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 360.000,00 2027 – 360.000,00 2028 – 360.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		Донаторска средства 1.080.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број одржаних састанака Координационог тима за превенцију дечијих и раних бракова	Број	2025	0	4	4	4	Записници
Број реализованих радионица са децом	Број	2025	0	16	16	16	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој
Број реализованих радионица са родитељима	Број	2025	0	16	16	16	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
5.3.1	Формирање Координационог тима за превенцију дечијих, ранијих и уговорених бракова	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ, ОШ, СШ, ЦСР, ПА, Тужилаштво, ОЦД, верска заједница, НСЗ, Завод за јавно здравље	2026.	Без средстава	/	/
5.3.2	Радионице са децом на теме превенције малолетничких бракова и раних трудноћа	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Координациони тим за превенцију дечијих, ранијих и уговорених бракова, ОЦД	2026 – 2028.	540.000,00	2026 – 180.000,00 2027 – 180.000,00 2028 – 180.000,00	Донаторска средства (пројектно) 540.000,00
5.3.3	Радионице са родитељима на теме превенције малолетничких бракова и раних трудноћа	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Координациони тим за превенцију дечијих, ранијих и уговорених бракова, ОЦД	2026 – 2028.	540.000,00	2026 – 180.000,00 2027 – 180.000,00 2028 – 180.000,00	Донаторска средства (пројектно) 540.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 6:		Повећање учешћа припадника ромске националне мањине у јавном животу и процесима доношења одлука				
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број функционалних механизма за социјалну инклузију (координатор, мобилни тим, оперативни план)	Број	2025.	1	2028.	3	Извештај ЈЛС
Број реализованих догађаја и формата за учешће Рома у јавном животу и локалном одлучивању	Број	2025	0	2028	4	Извештај ДКР
Број јавних и културних догађаја са активним учешћем ромске заједнице	Број	2025	10	2028	13	Извештај ДКР

МЕРА 6.1:	Успостављање локалних механизма за социјалну инклузију Рома		Тип мере:	Институционално-управљачко-организациона			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Основне школе, Предшколска установа, Национална служба за запошљавање, Центар за социјални рад, Дом здравља, Полицијска управа, Јавна предузећа, Јавне установе, Дом културе Рома, Организације цивилног друштва, Координациони тим за инклузију Рома			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	/	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	/	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:	/		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Формиран мобилни тим за инклузију Рома	Да/Не	2025	Не	Да	Да	Да	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој
Формиран Координациони тим за инклузију Рома	Да/Не	2025	Не	Да	Да	Да	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој

Број одржаних састанака Координационог тима	Број	2025	0	6	6	6	Записници са састанака
Успостављен систем директног информисања ромске заједнице	Да/Не	2025	Не	Да	Да	Да	Извештај Координационог тима

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
6.1.1	Формирање мобилног тима за инклузију Рома	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ, ПУ, НСЗ, ЦСР, ДЗ, Полицијска управа	2026.	Без средстава	/	/
6.1.2	Формирање Координационог тима за инклузију Рома	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ, ПУ, НСЗ, ЦСР, ДЗ, Полицијска управа, ЈП, ОЦД, Јавне установе, ДКР	2026.	Без средстава	/	/
6.1.3	Редовни састанци координационог тима (минимум 6 годишње) и континуално обавештавање	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Координациони тим	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
6.1.4	Креирање система за директно информисање ромске заједнице (нпр Вајбер група)	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Координациони тим	2026.	Без средстава	/	/
6.1.5	Покретање иницијативе за формирање Канцеларије за инклузију Рома	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Координациони тим	2026.	Без средстава	/	/

6.1.6	Покретање иницијативе за израду оперативног плана и буџетирање активности	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Координациони тим	2026.	Без средстава	/	/
-------	---	--	-------------------	-------	---------------	---	---

МЕРА 6.2:	Укључивање Рома у јавни живот и доношење одлука на локалном нивоу		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Координациони тим за инклузију Рома, Педагошки асистенти, Мобилни тим, Здравствене медијаторке, Дом културе Рома, Организације цивилног друштва			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	5.990.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 30.000,00 2027 – 5.930.000,00 2028 – 30.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:			Буџет ЛС 90.000,00 Донаторска средства 5.900.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Израђена и достављена листа приоритетних пројеката за ромску заједницу	Да/Не	2025	Не	Да	Да	Да	Извештај Координационог тима
Број одржаних мотивационих радионица за укључивање у савете школа	Број	2025	0	2	2	2	Извештај Координационог тима, ПА
Број реализованих догађаја за учешће у јавном животу	Број	2025	0	2	2	2	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој
Формиран и функционалан међугенерациски клуб за Роме	Да/Не	2025	Не	Не	Да	Да	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
6.2.1	Креирање листе приоритетних пројеката за ромску заједницу и обавештавање ГУ о потребама и неопходним буџетским захтевима	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Координациони тим	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
6.2.2	Мотивационе радионице за родитеље за укључивање у савете школа	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Координациони тим, МТ, педагошке асистенте	2026 – 2028.	Без средстава	/	/
6.2.3	Мотивација грађана, посебно младих Рома, за учешће у јавном животу – трибине, округли столови, радионице	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Координациони тим, МТ, педагошке асистенте, здравствене медијаторке, ДКР	2026 – 2028.	90.000,00	2026 – 30.000,00 2027 – 30.000,00 2028 – 30.000,00	Буџет ЛС 90.000,00
6.2.4	Формирање међугенерациског клуба за Роме	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДКР, ОЦД	2027.	5.900.000,00	2027 – 5.900.000,00	Донаторска средства 5.900.000,00

МЕРА 6.3:	Промоција ромске културе, обичаја и традиције	Тип мере:	Информативно-едукативна				
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој	Партнери:	Дом културе Рома				
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	1.140.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):		2026 – 380.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		Буџет ЛС 1.140.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број организованих манифестација ромске културе	Број	2024	5	5	5	5	Извештај ДКР
Број организованих догађаја који негују културу сећања	Број	2024	1	1	1	1	Извештај ДКР
Број реализованих ликовних, креативних и литерарних радионица	Број	2024	5	5	6	7	Извештај ДКР
Број информативних активности/објава о културним догађајима	Број	2025	-	25	25	30	Извештај ДКР

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
6.3.1	Организовање манифестација ромске културе (Дан Рома, Ђурђевдански уранак, Гусенијада, Рибарско вече, 8.март...)	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДКР	2026 – 2028.	1.050.000,00	2026 - 350.000,00 2027 - 350.000,00 2028 - 350.000,00	Буџет ЛС 1.050.000,00

6.3.2	Организовање догађаја који гаје културу сећања	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДКР	2026 – 2028.	90.000,00	2026 – 30.000,00 2027 – 30.000,00 2028 – 30.000,00	Буџет ЛС 90.000,00
6.3.3	Организовање ликовних, креативних и литерарних радионица	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДКР	2026 – 2028.	Без средстава	/	Редовне активности ДКР
6.3.4	Информисање Рома о културним догађајима	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДКР	2026 – 2028.	Без средстава	/	Редовне активности ДКР

ПОСЕБАН ЦИЉ 7:		Смањивање дискриминације према Ромима и Ромкињама				
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број јавних институција у којима су спроведене обуке о антидискриминацији и инклузивном поступању	Број	2025	0	2028	4	Извештај ЈЛС
Број реализованих антидискриминационих радионица и инфо-сесија у ромским насељима и школама	Број	2025	0	2028	12	Извештај ЈЛС
Број институција на локалном нивоу које примењују интерне протоколе или механизме за поступање у случајевима дискриминације	Број	2025	1	2028.	4	Усвојени протоколи, службена документа
Процент обучених јавних службеника у ГУ за тему борбе против дискриминације и циганизма	%	2025	0%	2028	20%	Евиденција о обукама, кадровска служба

МЕРА 7.1:	Подизање капацитета/знања у јавним институцијама		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Дом културе Рома, Организације цивилног друштва, Предшколска установа, Средње школе, Центар за социјални рад			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	660.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 330.000,00 2028 – 330.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:	Донаторска средства 660.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број реализованих обука за запослене у Градској управи	Број	2025	0	1	0	1	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој

Број реализованих обука здравствених радника о антидискриминацији и комуникацијама	Број	2025	0	1	0	1	Извештај ДЗ
Број реализованих обука наставника, за рад са децом из маргинализованих група	Број	2025	0	1	0	1	Извештај Одељења за друштвене делатности и локални развој
Број реализованих обука запослених у ЦСР	Број	2025	0	1	0	1	Извештај ЦСР

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
7.1.1	Обуке јавних службеника запослених у Градској управи о дискриминацији	Одељење за друштвене делатности и локални развој	/	2026 – 2028.	140.000,00	2026 – 70.000,00 2028 – 70.000,00	Донаторска средства 140.000,00
7.1.2	Едукација здравствених радника – у области партиципације и борбе против дискриминације, као и комуникација	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ДЗ, ОЦД	2026 – 2028.	240.000,00	2026 – 120.000,00 2028 – 120.000,00	Донаторска средства 240.000,00
7.1.3	Едукација наставног кадра за рад са децом из маргинализованих група	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ, ОЦД, СШ, ПУ	2026 – 2028	140.000,00	2026 – 70.000,00 2028 – 70.000,00	Донаторска средства 140.000,00
7.1.4	Едукација запослених у ЦСР за квалитетан рад са ромском заједницом	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ЦСР	2026 – 2028	140.000,00	2026 – 70.000,00 2028 – 70.000,00	Донаторска средства 140.000,00

МЕРА 7.2:	Подизање капацитета/знања међу ромском заједницом		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за општу управу и заједничке послове		Партнери:	Организације цивилног друштва			
Период спровођења:	2026-2028	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	180.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2026 – 60.000,00 2027 – 60.000,00 2028 – 60.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		Донаторска средства 180.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број реализованих радионица/инфо-сесија на тему дискриминације у ромским насељима	Број	2025	0	6	6	6	Извештаји ОЦД
Број корисника бесплатне правне помоћи из ромске заједнице	Број	2023	131	140	145	150	Евиденција пружаоца бесплатне правне помоћи

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
7.2.1	Радионице/инфо-сесије у ромским насељима	Одељење за општу управу и заједничке послове	ОЦД	2026 – 2028.	180.000,00	2026 – 60.000,00 2027 – 60.000,00 2028 – 60.000,00	Донаторска средства 180.000,00
7.2.2	Бесплатна правна помоћ	Одељење за општу управу и заједничке послове	ОЦД	2026 – 2028.	Без средстава	/	/

МЕРА 7.3:	Информативна кампања са циљем смањења дискриминације према Ромима		Тип мере:	Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности и локални развој		Партнери:	Организације цивилног друштва, Основне школе, Педагошки асистенти			
Период спровођења:	2026-2027	Потребне измене прописа:		Не			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	200.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2027 – 200.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		Донаторска средства 200.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2026.	2027.	2028.	
Број младих Рома и Ромкиња обухваћених обуком из дигиталног маркетинга	Број	2025	0	0	15	0	Извештај Одељења за друштвене делатности
Број објава/садржаја у оквиру дигиталне кампање	Број	2025	0	0	60	0	Извештај Одељења за друштвене делатности
Број реализованих радионица у школама	Број	2025	0	6	6	6	Извештаји ОШ, ПА

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
7.3.1	Обука за младе из дигиталног маркетинга	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОЦД	2027	200.000,00	2027 – 200.000,00	Донаторска средства 200.000,00
7.3.2	Креирање дигиталне кампање и спровођење	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОЦД	2027	Без средстава	/	/

7.3.3	Информативне радионице и активности у школама	Одељење за друштвене делатности и локални развој	ОШ, Педагошки асистенти	2026 – 4. квартал 2027.	Без средства	/	/
-------	---	--	-------------------------	-------------------------	--------------	---	---

7. ОКВИР ПРОГРАМСКОГ БУЏЕТА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЛАП-а

Израдом и усвајањем Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Лесковцу за период од 2026 – 2028. године, стварају се услови за доследно спровођење дефинисаних мера и активности уз обезбеђивање потребних финансијских средстава из буџета Града са једне стране, као и за аплицирање на конкурсима за финансирање пројеката у области инклузије Рома расписаних од стране донатора или виших нивоа власти, са друге стране. Финансијска средства за реализацију ЛАП-а се у знатној мери очекују од града Лесковца, у свим областима којима се овај ЛАП бави, али се приликом израде ЛАП-а водило рачуна о дефинисању средстава из осталих познатих извора, како би се обезбедила боља реализација свих активности предвиђених документом. Такође, водило се рачуна да се све активности које су саставни део свакодневног рада институција које ће спроводити активности дефинисане ЛАП-ом не буџетирају, већ да се ове активности спроводе у оквиру редовног ангажовања запослених, односно служби у оквиру надлежних институција.

Када је реч о надлежностима локалних самоуправа у Републици Србији, са посебним фокусом на инклузију и заштиту права осетљивих група, средствима буџета града Лесковца треба да буду подржане планиране мере у области образовања, социјалне и здравствене заштите, запошљавања, становања и партиципације. Антидискриминаторне мере ће бити финансиране средствима ван извора 01, односно средствима ван буџета Града. Практично, кроз финансирање активности предвиђених трогодишњим акционим планом израђених на основу дефинисаних циљева и мера, омогућује се унапређење стања у свим областима (7) значајним за смањење социјалне искључености Рома и Ромкиња у Лесковцу.

Овај ЛАП посебно истиче потребу за финансирањем афирмативних мера у области образовања кроз обезбеђивање материјалне подршке за набавку основних средстава за рад, учење и пуну укљученост деце ромске националности у све облике васпитања и образовања. Затим, потребу за финансирањем активности које унапређују запошљивост ромског становништва са територије града Лесковца путем њиховог интензивнијег укључивања у активне мере запошљавања, увођења подстицајних мера и доделе субвенција, као и стицања додатних знања и вештина ради подизања квалификација припадника ромске популације за укључивање на тржиште рада.

Додатно, важан сегмент којим се овај ЛАП бави јесте унапређење услова становања најугроженијих ромских породица кроз изградњу зграде са социјално становање, одржавање и изградњу комуналне и путне инфраструктуре у ромским насељима и збрињавање ромских породица путем материјалне подршке за изградњу, адаптацију и санацију објеката. Ова област подразумева још и обезбеђивање правне и техничке помоћи за легализацију објеката у складу са новим законским оквиром. Локални акциони план се фокусира и на потребу подизања свести ромске и опште популације о механизмима за заштиту од дискриминације, као и препознавању различитих облика дискриминације уз осмишљавање и реализацију културних и образовних програма који промовишу културу и историју Рома.

У области социјалне и дечије заштите ЛАП се бави повећањем ефикасности постојећег система социјалне заштите и одржавања континуитета у остваривању различитих права и услуга у области социјалне заштите, са посебним фокусом на спречавање малолетничке деликвенције, превенцију раних бракова и малолетничких трудноћа. У области здравствене заштите значајан ће бити саветодавни рад са ромском популацијом за превенцију заразних болести, ширење

информација о важности здравих стилова живота, репродуктивном здрављу, превенцији полно преносивих болести, итд.

Акциони план садржи процену трошкова за спровођење свих активности предвиђених ЛАП-ом, па је стога неопходно вршити и адекватно планирање дефинисаних расхода у складу са мерама и активностима како у конкретним програмима буџета на које се поједине активности односе. Потребно је предвидети и повећање средстава за реализацију ЛАП-а у складу са пројектованом просечном годишњом стопом инфлације, односно фискалним оквиром за период 2026. и пројекцијама за 2027. и 2028. годину, ради остваривања циљева ЛАП-а за Роме.

Један од битних фактора у постављању релације између утврђених посебних циљева, мера, активности, рокова и извора финансирања, била је могућност њиховог финансирања из буџета у складу са предложеном динамиком, односно потенцијалних донаторских средстава, што на средњорочном плану спровођења активности подразумева да се неке активности спроводе само у једној години акционог плана, а неке се спроводе у континуитету, током све три године.

Укупан износ потребан за реализацију ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Лесковцу за период 2026-2028. године износи 244.665.700,00 РСД. Очекивана издвајања из буџета града Лесковца за реализацију ЛАП-а износе **147.887.000,00 РСД**, док очекивана средства из екстерних извора износе **96.778.700,00 РСД**. Један део средстава из локалног буџета град Лесковац већ ангажује спровођењем својих редовних активности нпр. у области образовања, становања, запошљавања, социјалне заштите, културе које су регулисане локалним одлукама, док је за поједине активности потребно обезбедити додатна средства из буџета. Додатна средства која се очекују из буџета Града могу значајно утицати на степен реализације ЛАП-а, стога их је потребно пажљиво размотрити, испланирати и пронаћи позиције у оквиру којих је могуће обезбедити средства.

Обезбеђивање донаторских средстава током трајања спровођења ЛАП-а је у надлежности Одељења за друштвене делатности и локалног развоја, које је носилац највећег броја мера и активности. ЛАП садржи важан инфраструктурни пројекат који се односи на побољшање услова становања ромске популације кроз изградњу зграде за социјално становање, стога би овај пројекат требао да буде у фокусу Града у време спровођења ЛАП-а, јер захтева обезбеђење значајних средстава из других извора и подразумева ангажовање већег броја актера из различитих сектора. Остали пројекти који захтевају конкурисање за донаторска средства су мањег финансијског обима, али су значајни за побољшање социјалног, културног, економског и образовног положаја Рома и Ромкиња у локалној заједници, па и на њих треба обратити пажњу.

У складу са Упутством за израду програмског буџета, спровођење појединих мера, односно активности потребно је планирати **у оквиру програмске активности** (текућа и континуирана делатност корисника буџета чијим спровођењем се постижу циљеви који доприносе достизању циљева програма), односно **као пројекат** (временски ограничен пословни подухват корисника буџета са јасно дефинисаним исходом, односно променом која се жели постићи, потребним ресурсима и управљачком структуром). Мере и активности из овог ЛАП-а припадају различитим програмима и програмским активностима локалног буџета. У наставку је приказано ком програму и/или програмској активности буџета града Лесковца припадају дефинисане активности из ЛАП-а, укључујући њихове вредности за које је **потребно обезбедити средства из локалног буџета:**

Посебан циљ 1: *Обезбеђивање пуне укључености деце и младих из ромске заједнице у систем образовања, од предшколског до високог, уз смањење осипања ученика и унапређење успеха*

У оквиру **Посебног циља 1** дефинисане су активности које се односе на рад са ромском популацијом за укључивање што већег броја деце у образовни систем од најмлађег узраста и

то: кроз директан рад са родитељима и популаризацијом редовности похађања школе ширењем позитивних примера и промоцијом представника ромске заједнице који су завршили основно и средње образовање. Такође, активности у оквиру овог циља се односе на ублажавање отежавајућих фактора који утичу на редовност похађања наставе, пре свега реализацијом мера финансијске подршке породицама кроз обезбеђивање бесплатних уџбеника, школског прибора за основце и средњошколце и студенте, као и применом афирмативних мера за упис у средње школе и факултете. Додатно, планирано је ангажовање додатних педагошких асистената, као и додатна подршка ромској деци у учењу у основној школи. Највећи број предвиђених активности претпоставља финансирање ван оквира извора 01, углавном из донаторских средстава.

Из извора 01 је потребно финансирати набавку уџбеника за узраст школске деце од 1 – 8. разреда најадекватније у оквиру **Програма 9 – Основно образовање**, као пројекат са посебном припадајућом шифром, док је за активности под бројем 1.3.2, 1.3.3, 1.3.4 потребно издвојити средства у оквиру Програма 15 – Опште услуге локалне самоуправе, пошто се ради активностима промотивног типа, или, што би било најупутније, обезбедити позицију у буџету за финансирање активности из ЛАП-а, и у оквиру тога финансирати наведене активности из овог и осталих циљева.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
МЕРА 1.1. Материјална подршка родитељима и ученицима за редовно похађање наставе и наставак школовања		
1.1.4	Додела средстава за набавку уџбеника за основну школу (субвенционисање) за сву осталу ромску децу (која их нису добила од Министарства)	13.050.000,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
МЕРА 1.3. Унапредити информисаност ученика, и родитеља деце и ученика, ромске националности о значају раног развоја, образовања и њиховим правима и обавезама		
1.3.2	Теренске посете и разговори са родитељима, са темама из области раног развоја, образовања и њиховим правима и обавезама	72.000,00
1.3.3	Радионице и едукације за децу, са темама из области раног развоја, образовања и њиховим правима и обавезама	150.000,00
1.3.4	Трибине за децу и родитеље са позитивним примерима образованих Рома и Ромкиња из локалне средине	30.000,00

Посебан циљ 2: *Повећање запошљивости Рома и Ромкиња у Лесковцу*

Активности у оквиру **Посебног циља 2** су усмерене на интензивније укључивање ромске популације на тржиште рада путем саветодавних активности, ширења информација о могућностима запошљавања, програмима НСЗ и укључивања Рома и Ромкиња у активне мере

политике запошљавања. Овај циљ укључује и активности које се односе на стручно оспособљавање ромске популације путем обука ради лакшег налажења посла и уз то реализацију обука за функционално основно образовање, које је у исто време потребно и промовисати међу ромском популацијом. Такође, у току спровођења овог ЛАП-а потребно је пружити стручну подршку ромским предузетницима, спровести програм предузетничких обука и менторства за будуће предузетнике и обезбедити подстицајна средства за развој ромског предузетништва. Средства из извора 01 је потребно обезбедити за анализу дефицитарних занимања, стручности и интересовања ромске популације и за реализацију обука стручног оспособљавања Рома и Ромкиња. Ове активности је потребно финансирати у оквиру **Програма 3 – Локални економски развој**, као пројекте са припадајућом шифром.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
МЕРА 2.2 Унапредити укљученост незапослених Рома и Ромкиња у програме функционалног основног и додатног образовања		
2.2.1	Анализа потреба – дефицитарних занимања, стручности, жељених занимања и интересовања	250.000,00
2.2.3	Организација бесплатних обука и курсева стручног оспособљавања КЗМ	2.100.000,00

Посебан циљ 3: *Побољшати услове становања кроз унапређење инфраструктуре у ромским насељима, унапређење имовинског статуса стамбених објеката и унапређење квалитета стамбених објеката.*

Активности чија је реализација планирана у оквиру **Посебног циља 3** представљају комбинацију правних радњи, инфраструктурних подухвата за стамбено збрињавање најугроженијих ромских породица и изградњу адекватне инфраструктуре у ромским насељима. Активности које се тичу правних радњи ће се реализовати пружањем правних савета и информисањем ромске популације о процесу легализације објеката у складу са новим законским оквиром. Ове активности нису буџетиране, јер ће се реализовати као редовне активности Одељења за урбанизам.

За стамбено збрињавање најугроженијих ромских породица потребно је обезбедити средства делимично кроз остале изворе финансирања (**ван оквира 01 – Приходи из буџета**) и аплицирати за донаторска и/или републичка средства. Из извора 01 је потребно обезбедити средства за пројектно-техничку документацију и припрему локације за изградњу објекта за социјално становање и оквиру **Програма 11 – Социјална и дечија заштита**. Ову активност је потребно водити кроз буџет као пројекат са припадајућом шифром. Активност 3.3.2 је потребно финансирати у оквиру **Програма 1 - Становање, урбанизам и просторно планирање** као засебан пројекат у оквиру овог програма. За активности уређења инфраструктуре у ромским насељима потребно је планирати средства у оквиру **Програма 7 – Саобраћај и саобраћајна инфраструктура** за изградњу путне инфраструктуре и то етапно, сваке године одређену улицу у ромским насељима према приоритетима. Комуналну инфраструктуру (активност 3.1.2) је потребно планирати у оквиру **Програма 2 – Комуналне делатности** за изградњу или адаптацију система водоснабдевања и у оквиру **Програма 6 – Заштита животне средине** за изградњу или реконструкцију канализационе мреже. Сваку активност је потребно водити као засебан пројекат у оквиру наведених Програмских активности.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
МЕРА 3.1: Унапређење инфраструктуре у ромским насељима		
3.1.1	Изградња и ревитализација путне инфраструктуре	30.000.000,00
3.1.2	Изградња и ревитализација комуналне инфраструктуре у ромским насељима	30.000.000,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
МЕРА 3.3: Стамбена подршка ромским породицама		
3.3.2	Решавање имовинско-правних питања на парцелама изграђених објеката и планираних за изградњу	2.400.000,00
3.3.3	Припрема локације и пројектно-техничке документације за изградњу објеката за социјално становање	10.000.000,00

Посебан циљ 4: Унапређено здравље Рома и Ромкиња кроз превентиву, информисање и едукацију

Један део активности у оквиру **Посебног циља 4** ће се спровести у оквиру редовног рада Дома здравља где спадају: укључивање Рома у националне скрининг програме, упућивање на превентивне прегледе, теренски саветодавни рад за превенцију заразних болести, итд. Са друге стране, за едукације о здравим стиловима живота, репродуктивном здрављу, превенцији полно преносивих болести и болести зависности, као и информисање ромске популације о важним датумима из календара јавног здравља потребно је ангажовати додатна средства из буџета за њихову организацију и реализацију у оквиру **Програма 12 – Здравствена заштита, ПА 0801-0003 Спровођење активности из области друштвене бриге за јавно здравље**. У оквиру овог циља, потребно је иницирати и увођење још једне здравствене медијаторке.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
МЕРА 4.2 Здравствена едукација Рома и Ромкиња – годишње радионице		
4.2.1	Радионице на тему полно преносиве болести и контрацепција и болести зависности	150.000,00
4.2.2	Радионице на тему: Кардиоваскуларно здравље и дијабетес	150.000,00
4.2.3	Радионице на тему: Репродуктивно здравље и превенција дечијих раних уговорених бракова и малолетничких трудноћа	150.000,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
МЕРА 4.3 Обележавање одабраних датума из календара јавног здравља		
4.3.3	Информисање – обичан штампани материјал	20.000,00

Посебан циљ 5: *Квалитетно пружање услуга социјалне заштите и социјално оснаживање ромске заједнице*

Посебан циљ 5 укључује информативне, саветодавне и едукативне радионице за децу и родитеље на тему раних трудноћа, малолетничких и уговорених бракова, редуковања зависности од социјалне помоћи кроз оснаживање, као информисање ромске популације о услугама социјалне заштите. У организационим смислу планира се формирање Координационог тима за превенцију дечијих, ранијих и уговорених бракова, који ће својим деловањем додатно да утиче на редуковање појаве раних и уговорених бракова. Затим, у оквиру овог циља се очекује укључивање ромске деце у услугу „Родитељ неговатељ“ коју град већ финансира (**у оквиру ПА 0902-0019 Подршка деци и породици са децом**), увођење додатне услуге Лични пратилац детета за ромску децу обезбеђивањем средстава ван извора 01, као и наставак реализације активности које се већ финансирају средствима из буџета у оквиру **Програма 11 – Социјална и дечија заштита** кроз пружање једнократне помоћи угроженим породицама и појединцима (ПА 0902-0001 Једнократне и други облици помоћи) и бесплатног obroка (**ПА 0902-0018 Подршка реализацији програма Црвеног крста**).

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
МЕРА 5.1: Квалитетно пружање услуга и подршке из области социјалне заштите		
5.1.2	Једнократна новчана помоћ	34.700.000,00
5.1.3	Бесплатан оброк – народна кухиња	5.315.000,00
5.1.6	Родитељ неговатељ	18.120.000,00

Посебан циљ 6: *Повећање учешћа припадника ромске националне мањине у јавном животу и процесима доношења одлука*

У оквиру **Посебног циља 6** се налазе активности које су усмерене успостављање локалних механизма за социјалну инклузију Рома попут Мобилног тима, Координационог тима, Канцеларије за инклузију Рома који ће олакшати учешће ромске популације у процес доношења одлука. Такође, у оквиру овог циља ће се радити на развоју вештина Рома и Ромкиња за активно учешће у друштву, као и њихово веће присуство у јавним институцијама кроз укључивање у рад локалних радних тела и савета. Ту су и активности које промовишу ромску традицију и културу организацијом догађаја и обележавањем значајних датума за Роме, као и подстицање и укључивање већег броја Рома у културни живот.

Све активности у оквиру овог циља је потребно финансирати у оквиру **Програма 13 – Развој културе и информисања**, у програмској активности 0201-0001 – Функционисање локалних установа културе административним трансфером индиректном кориснику Дому културе Рома.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
МЕРА 6.2: Укључивање Рома у јавни живот и доношење одлука на локалном нивоу		
6.2.3	Мотивација грађана, посебно младих Рома, за учешће у јавном животу – трибине, округли столови, радионице	90.000,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
МЕРА 6.3. Промоција ромске културе, обичаја и традиције		
6.3.1	Организовање манифестација ромске културе (Дан Рома, Ђурђевдански уранак, Гусенијада, Рибарско вече, 8.март...)	1.050.000,00
6.3.2	Организовање догађаја који гаје културу сећања	90.000,00

Посебан циљ 7: Смањивање дискриминације према Ромима и Ромкињама

У оквиру **Посебног циља 7** се налазе активности које су усмерене на ширење свести о дискриминацији и антидискриминаторним механизмима у јавним институцијама и међу ромском популацијом, пружање правне помоћи у случају дискриминације и реализацији обука о антидискриминацији. Све активности у оквиру **Посебног циља 7** ће бити финансиране пројектно, из других извора финансирања, ван извора 01.

7.1. Пројекти за које се обезбеђују средства из других извора

За одређене мере и активности ЛАП-а руководило се могућностима аплицирања за донаторска средства. У складу са овим, свуда где су препознате потребе за донаторским средствима назначено је (су)финансирање из донаторских средстава (као могућност аплицирања по објављеним конкурсима). Такође, ЛАП предвиђа и финансирање појединих активности из средстава виших нивоа власти, стога су и они приказани у табели која следи. У предстојећем периоду потребно је за финансирање ЛАП-а предвидети износе средстава из других извора и то (у складу са табелом испод):

- Донације од међународних организација - извор 06,
- Трансфере од других нивоа власти - извор 07,
- Добровољне трансфере од физичких и правних лица - извор 08.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
МЕРА 1.1. Материјална подршка родитељима и ученицима за редовно похађање наставе и наставак школовања		
1.1.3	Обезбеђивање бесплатних ужина за најугроженије ромске ученике	23.760.000,00
1.1.7	Набавка школског прибора за ромску децу у ОШ	3.600.000,00
МЕРА 1.2. Стручна подршка родитељима и ученицима за редовно похађање наставе и наставак школовања		
1.2.2	Превоз ромске деце до удаљених вртића	1.200.000,00
1.2.3	Спровођење процедуре за ангажовање додатних педагошких асистената, и повећање обима ангажовања – пуно радно време	4.128.000,00
МЕРА 1.3. Унапредити информисаност ученика, и родитеља деце и ученика, ромске националности о значају раног развоја, образовања и њиховим правима и обавезама		
1.3.5	Мотивационе радионице о ромској култури и језику са циљем увођења предмета ромски језик са елементима националне културе	150.000,00
МЕРА 2.2: Унапредити укљученост незапослених Рома и Ромкиња у програме функционалног основног и додатног образовања		
2.2.2	Организација бесплатних обука и курсева стручног оспособљавања – НСЗ	210.000,00
2.2.3	Организација бесплатних обука и курсева стручног оспособљавања КЗМ	5.000.000,00
2.2.4	Обезбеђивање средстава за рад полазницима обука стручног оспособљавања	300.000,00
МЕРА 2.3: Подстицање развоја предузетништва и социјалног предузетништва		
2.3.3	Материјална подршка ромском предузетништву – подстицајна средства	1.055.700,00
2.3.4	Стручна подршка у пословању ромским предузетницима	1.500.000,00
МЕРА 3.1 Унапређење инфраструктуре у ромским насељима		
3.1.2	Изградња и ревитализација комуналне инфраструктуре у ромским насељима	20.000.000,00
МЕРА 3.3. Стамбена подршка ромским породицама		
3.3.1	Материјална подршка за изградњу, адаптацију и санацију објеката	7.200.000,00
3.3.2	Решавање имовинско-правних питања на парцелама изграђених објеката и планираних за изградњу	2.400.000,00

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2026 – 2028 (РСД)
3.3.3	Припрема локације и пројектно-техничке документације за изградњу објеката за социјално становање	6.000.000,00
МЕРА 4.2. Здравствена едукација Рома и Ромкиња – годишње радионице		
4.2.4	Радионице на тему: Имунизација	60.000,00
МЕРА 4.3. Обележавање одабраних датума из календара јавног здравља		
4.3.2	Организација здравствених едукативних радионица	180.000,00
МЕРА 5.1 Квалитетно пружање услуга и подршке из области социјалне заштите		
5.1.5	Лични пратилац детета	11.475.000,00
МЕРА 5.2 Смањење зависности од социјалне помоћи кроз мере оснаживања		
5.2.2	Радионице у ромским насељима, едукације – економско оснаживање и мотивација за запошљавање	540.000,00
МЕРА 5.3. Превенција малолетничких бракова и раних трудноћа		
5.3.2	Радионице са децом на теме превенције малолетничких бракова и раних трудноћа	540.000,00
5.3.3	Радионице са родитељима на теме превенције малолетничких бракова и раних трудноћа	540.000,00
МЕРА 6.2 Укључивање Рома у јавни живот и доношење одлука на локалном нивоу		
6.2.4	Формирање међугенерациског клуба за Роме	5.900.000,00
МЕРА 7.1 Подизање капацитета/знања у јавним институцијама		
7.1.1	Обуке јавних службеника запослених у Градској управи о дискриминацији	140.000,00
7.1.2	Едукација здравствених радника – у области партиципације и борбе против дискриминације	240.000,00
7.1.3	Едукација наставног кадра за рад са децом из маргинализованих група	140.000,00
7.1.4	Едукација запослених у ЦСР за квалитетан рад са ромском заједницом	140.000,00
МЕРА 7.2 Подизање капацитета/знања међу ромском заједницом		
7.2.1	Радионице/инфо-сесије у ромским насељима	180.000,00
МЕРА 7.3. Информативна кампања		
7.3.1	Обука за младе из дигиталног маркетинга	200.000,00

Због тога што није било могуће прецизно утврдити износе по годинама за средства која се обезбеђују из других извора, ови износи су дефинисани апроксимативно у складу са потребама

локалне самоуправе да реализује одређену активност/пројекат. Ова чињеница је посебно релевантна за пројекат изградње зграде за социјално становање, чији ће износ бити познат након израде пројектно-техничке документације. Такође, идентификацију донаторских средстава по изворима, односно намени за које донатори одобравају средства, динамику трајања сваког пројекта, као и процењене износе који би односили на ромску популацију, није било могуће свуда прецизно проценити услед непознавања услова конкурса (имајући у виду да су пројекти углавном у оквиру много већих целина или намена које се односе не само на националне мањине, него рецимо на породицу или омладину или незапослене, односно одређене социјалне групе, без прављења разлике према националној припадности).

8. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ЛАП-а

У овом поглављу постављен је основ за праћење спровођења ЛАП-а, као и вредновање учинка који ће бити постигнут његовом имплементацијом, у смислу утврђивања одговорности како за реализацију конкретних мера и активности, тако и за оствареност дефинисаних циљева ЛАП-а, затим за дефинисање рокова за извештавање, модела извештаја и одговорности за њихово састављање, а такође, и начина праћења спровођења ЛАП-а и интерне комуникације међу актерима укљученим у овај процес. Сврха овог поглавља јесте да се јасном поделом улога и одговорности, као и прецизирањем поступка спровођења, мониторинга и евалуације ЛАП-а омогући, у задатим околностима, постизање оптималних резултата за ромску заједницу у односу на планиране циљеве, мере и активности.

8.1. Поступак спровођења и одговорност актера

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња града Лесковца спроводи се реализацијом мера, односно пројеката и активности, утврђених у поглављу 5 - Акциони план (у даљем тексту: АП), а одговорност за спровођење имају субјекти који су у Акционом плану наведени као "носиоци", а то су сви релевантни актери у конкретној области – представници институција и организација цивилног друштва, при чему ће целокупан процес координирати Одељење за друштвене делатности.

Спровођење мера, активности и пројеката у оквиру посебних циљева ће пратити Савет за међунационалне односе. Стручне и административне послове за потребе Савета за међунационалне односе ће обављати Одељење за друштвене делатности и локални развој.

У непосредној реализацији мера, активности и пројеката обухваћених АП-ом активно учествују актери који су у оквиру АП наведени као "партнери", међу којима се, између осталог, налазе предшколске установе, основне и средње школе, организације цивилног друштва, Центар за социјални рад, Дом здравља, Национална служба за запошљавање, Здравствени центар, Мобилни тим, јавна комунална предузећа, и други.

Праћење спровођења појединачних активности и пројеката врши се преко показатеља за мерење учинака (индикатора) који су дефинисани за свих седам посебних циљева. Поступак праћења обухвата низ задатака међу којима се, између осталог, налазе:

- редовна комуникација и размена информација између свих актера укључених у реализацију ЛАП-а електронским путем, одржавањем периодичних састанака и подношењем извештаја,
- прикупљање свих података и информација о томе како тече реализација конкретних мера и активности, укључујући и формирање евиденција које до сада нису вођене, а битне су за вредновање учинка - обезбеђеност и утрошак буџетских средстава за реализацију ЛАП-а, поштовање временског оквира спровођења активности, ниво укључености партнера и квалитет сарадње између партнера, број крајњих корисника, оствареност планираних индикатора и слично,
- дефинисање превентивних мера у случају појаве ризика који могу угрозити спровођење ЛАП-а, односно, предлагање конкретних акција за решавање проблема када се они појаве и када угрозе спровођење конкретних активности и пројеката,
- информисање јавности и свих заинтересованих страна о томе како тече спровођење ЛАП-а,
- припрему и подношење годишњих и трогодишњег извештаја о реализацији ЛАП-а.

У поступку праћења спровођења ЛАП-а најмање два пута годишње ће се организовати координациони састанци свих актера непосредно укључених у спровођење ЛАП-а, а састанке сазива и организује Одељење за друштвене делатности и локални развој Градске управе града Лесковца у сарадњи са Саветом за међунационалне односе.

8.2. Вредновање учинка и извештавање

За разлику од мониторинга спровођења ЛАП-а који представља континуиран процес током целокупног периода на који се ЛАП усваја, евалуација односно вредновање учинка оствареног применом ЛАП-а биће периодично рађена. Вредновање учинка подразумева оцену релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња у циљу његовог преиспитивања и унапређења, било у процесу његове ревизије или током новог процеса стратешког планирања. Радна група за израду ЛАП-а је препоручила, а Савет за међунационалне односе града Лесковца ће о томе донети коначну одлуку, да евалуација обухвата *Ex-post* анализу ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња у граду Лесковцу за период 2026 – 2028. године, коју ће спровести екстерно ангажовани евалуатор након истека периода важења ЛАП-а.

На основу налаза добијених *ex-post* анализом, односно оценом релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости спроведеног ЛАП-а, вршиће се даље планирање социјално укључивања Рома и Ромкиња у граду Лесковцу у наредном трогодишњем периоду.

Годишњи извештај о реализацији ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња града Лесковца, припрема Одељење за друштвене делатности и локални развој и исти подноси Савету за међунационалне односе града Лесковца на усвајање. Након тога се годишњи извештај доставља Градском већу града Лесковца које даје сагласност на годишњи извештај најкасније до 31. марта текуће године за претходну.

Одељење друштвене делатности ће пратити имплементацију мера, активности и пројеката и координирати све активности везане за имплементацију сваког посебног циља. Одељење за друштвене делатности и локални развој најкасније до 31. јануара текуће године доставља образац годишњег извештаја свим партнерима да га попуне у погледу остварених индикатора за мере, активности и пројекте у чијој реализацији су непосредно учествовали. Рок за прикупљање података за потребе годишњег извештаја не може бити дужи од месец дана. Одељење за друштвене делатности и локални развој Градске управе ће, након добијања

података, приступити обједињавању годишњег извештаја за свих седам области социјалног укључивања Рома. Након тога ће Савет за међунационалне односе града Лесковца размотрити и усвојити извештај на који сагласност даје Градско веће града Лесковца.

Трогодишњи извештај о реализацији ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња града Лесковца за период 2026 - 2028. године, припрема Одељење за друштвене делатности и локални развој и исти подноси Савету за међунационалне односе града Лесковца на усвајање. Након тога се трогодишњи извештај доставља Градском већу које разматра исти и доставља га Скупштини Града најкасније у року од 120 дана по истеку треће календарске године од дана усвајања ЛАП-а. Подела одговорности и начин припреме трогодишњег извештаја су исти као и код годишњих извештаја, само се за ову прилику користи посебан образац трогодишњег извештаја.